www.politikin-zabavnik.co.yu

ПОЛИТИКИН

BIH	2.40 KM
Македонија	75.00 ДЕН
Slovenija	500.00 SIT (2.09 EUR)
Sverige	28.00 SEK
USA	3.50 USD
Hrvatska	12.00 KN
Црна Гора	1.20 EUR

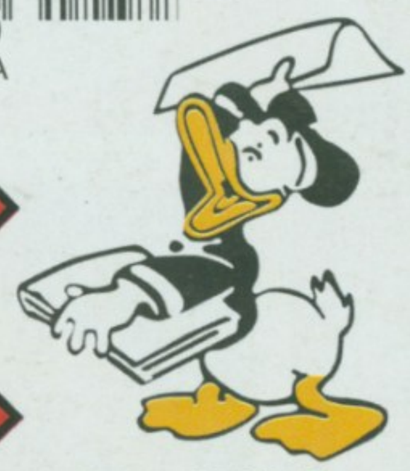
ISSN 0032-339-x

02877

9 770032 339010

PRINTED IN SERBIA

ЗАБАВНИК

30. 3. 2007. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LXIX • ЦЕНА 99 ДИНАРА • БРОЈ 2877

БЕРТА МОРИЗО
ЖЕНА У МУШКОМ ДРУШТВУ

ФЛАВИЈЕ ЈОВИЈАН
ЦАР ИЗ БЕОГРАДА

10 НАЈГОРИХ ИЗУМА

СТРИП

Плаше и оњаци

LUNA INCOGNITA

За све од 7 до 107!

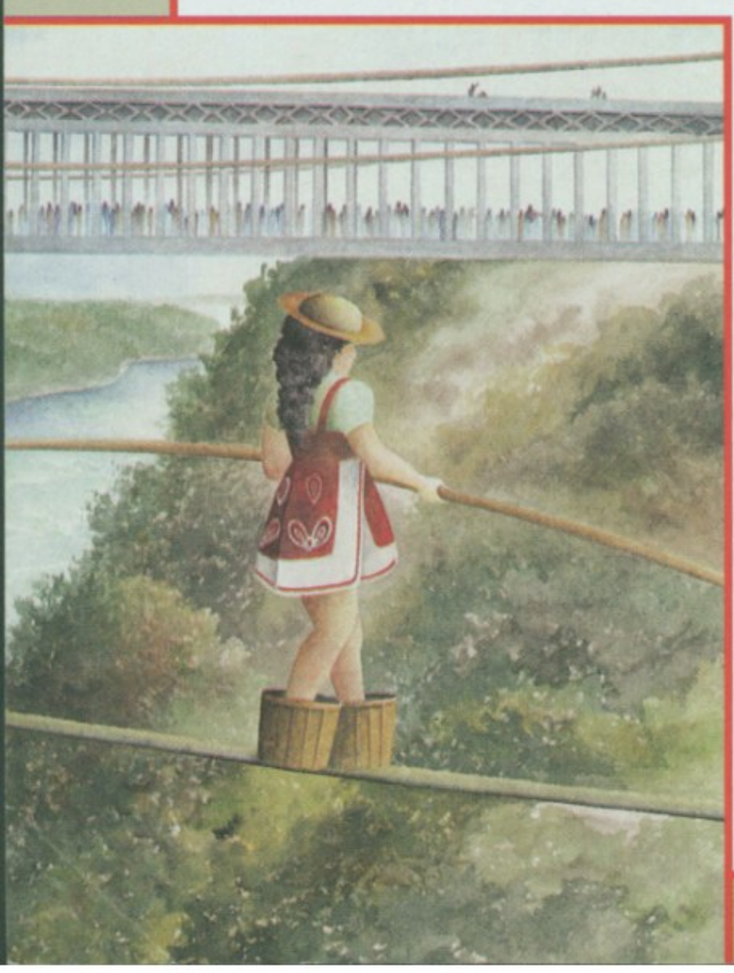
Веровали или не!

ЈЕСТЕ ли већ чули да...

••• **Марија** Спелтерини била је прва жена која је ходајући преко затегнутог ужета 1876. године прешла преко Нијагариних водопада ■

••• **од укупног** броја сати, колико особа која вози за живота проведе у аутомобилу, у просеку ће се у колима љубити два сата и четрнаест минута ■

••• **статистика** наводи да, кад сазнају да су им бројеви извучени на лоту, двадесет седам одсто жена листић одмах сакрије у прслуче ■

••• **Џејми** Ли Кертис (рођена 1958), позната холивудска глумица, прослављена и као дечији писац, 1987. године патентирала је посебну врсту дечијих пелена за једнократну употребу с додатним џепом за влажне марамице ■

••• **верује** се да су штапићи за јело настали у Кини пре пет хиљада година. У то давно време становници азијских земаља, који су гранчицама откинутим с дрвета вадили месо и поврће које су пекли на ватри, временом су се навикли да храну једу штапићима које су почели да праве од различитих материјала ■

••• **у Музеју** историје науке у Фиренци чува се средњи прст десне руке Галилеа Галилеја (1564–1642). Овај познати италијански физичар, астроном и филозоф, који је заступао мишљење да се планете не окрећу око Земље већ око Сунца, морао је пред судом инквизиције да порекне своје тврдње ■

••• **у 98 одсто** домаћинстава у Сједињеним Америчким Државама постоји бар један телевизор ■

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

©2007 by King Features Syndicate, Inc.
World rights reserved.

БУЂЕЊЕ!

Са Врбицом за Православну цркву и вернике почињу ускршњи празници. Врбица се слави осам дана пре Ускрса, у суботу. Празник је познат и као Лазарева субота, а посебан је по томе што га, пре свега, славе – деца. Некада су ђаци тога дана ујутру одлазили са својим учитељима ван града по врбове гранчице и доносили их у цркву. После Другог светског рата Врбица се славила искључиво у окриљу црквене порте. Врбове гранчице деца су носила кући, стављала их на икону или на огледало. Ту би се осушене чувале до следеће године.

Врбица је, дакле, посвећена успомени на васкрсење Лазара и на Христов улазак у Јерусалим, где су га деца весело дочекала и поздравила. На тај дан се у нашим храмовима у раним поподневним часовима служи вечерње богослужење. У цркву се уносе младе врбове гранчице које свештеници освете и потом деле окупљеној деци, а затим с црквеним барјацима и иконама креће литија око цркве. Кад цркву обиђу три пута певајући тропаре Лазареве суботе, верници поново улазе у храм.

У Јерусалимској православној цркви и данас на Лазареву суботу полази литија која треба да подсети на Христов свечани улазак у Јерусалим. Патријарха прати народ који се – певајући „Слава на висину Богу" – пење на Елеонску гору где се благосиља маслина. Затим свештеници деле народу гранчице маслине и свеће, па литија креће до места која сведоче о Христовом ускрснућу.

Гранчице се остављају на Голготи и тек онда следи повратак у храм Васкресења. Ту се обред и завршава. Јерусалимски обичај ношења маслинових гранчица у литији и чин њиховог освећења раширио се међу хришћанским православним светом. Ми смо прихватили овај обичај, али уместо маслинових носимо врбове гранчице.

Баш као и данас, мајке су некада за Врбицу свечано облачиле децу, чак и бебе. Тако свечано обучена, деца долазе на Лазареву суботу у црквену порту. Родитељи им купују звончиће и стављају око врата. Док обилазе око цркве, деца певају, звоне и машу врбовим гранчицама. То је њихов празник радости и тога дана родитељи их, осим новим оделом, часте и колачима.

Врбица припада пролећним празницима који су слављени у нашем народу и у давна времена. Наиме, пролећном буђењу придаване су магичне моћи. Кићење зеленилом било је често и код старих Словена, као и других европских народа. А врба је означавала напредак, тачније – стално подмлађивање. Од Лазареве суботе по сеоским двориштима палиле су се ватре зване „лазарице", али се тај обичај готово изгубио. Родитељи су врбовим гранчицама нежно ударали своју децу уз речи „Расти као врба!" Реч је о заосталом паганском обичају и веровању да врбово грање има некакву магијску моћ. На Лазареву суботу и девојке су се китиле врбовим гранчицама и тако окићене певале и играле призивајући духове природе да подаре здравље људима. Врбовим гранчицама китили су се и бунари, прозори и кућне ограде ■

М. Огњановић

Врбица је посвећена успомени на васкрсење Лазара и на Христов улазак у Јерусалим, где су га деца весело дочекала и радосно поздравила

Илустровао Душан Павлић

РИМСКИ ВЛАДАРИ ИЗ НАШИХ КРАЈЕВА

ФЛАВИЈЕ ЈОВИЈАН

ЦАР ИЗ БЕОГРАДА

Био је толико крупан и висок да нису могли да нађу владарску одећу која би му одговарала. Био је весео човек, скромног образовања и доброћудан. Волео је јело, пиће и жене

Тмуран дан био је у Персији кад се у лето 363. године окупила римска војска да изабере новог цара након битке у којој је несрећно, готово случајно, погинуо млади август *Јулијан* назван *Отпадник*. Већ давно су легионари изгубили сваку жељу за освајањем и само су сањали повратак. Иако нису претрпели ниједан пораз, ипак су напуштали Персију као да беже од ђавола. Повлачили су се данима, недељама кроз пустињу и по пакленој жеги сањали воде Медитерана и хладовину шума севера. Ни избор новог цара није ишао лако. Нико тих дана испуњених губитком није желео да се огрне царским пурпуром – ни преторијански претор, ни остали високи официри, ожалошћени Јулијанови другови. И тако је, после много оклевања и преговора, избор војске пао на човека из Сингидунума – првог и последњег римског цара рођеног у данашњем Београду.

Император Јовијан

Флавије Јовијан рођен је око 330. године као син војника Варонијана, тада вероватно легионара у IV легији Флавија, која је имала седиште у Сингидунуму. Варонијан је напредовао у служби достигавши место команданта доместика *(comes domesticorum)*, јединице царских телохранитеља. Јовијан је наставио очевим стопама и служио је као припадник гарде *(protector domesticus)* под царевима Констанцијем II и Јулијаном који га је поставио за заповедника доместика. Флавије Јовијан био је ожењен кћерком високог војног официра Луцилијана, који је живео у Сирмијуму (данашња Сремска Митровица).

Амијен Марцелин, хроничар и царев савременик, описује да је Јовијан био *„толико висок и крупан да се дуго није могла наћи владарска одећа која би му одговарала. Израз лица био му је весео, очи сиве. Јовијан је био скромног образовања и доброћудан, али незајажљив у јелу и уживао је у вину и женама"*. Радило се о човеку скромних способности, *„сенци свог претходника"*, који није богзна шта показао у току свог краткотрајног владања.

Поставши цар и врховни командант војске, Јовијанов циљ било је коначно извлачење из Персије. Чувши за смрт претходног цара, Персијанци су удвостручили нападе. Желећи да се што пре врати у средиште царства, Јовијан је пожурио да склопи мир по сваку цену. Услови мира били су тешки за Рим: Персијанцима је враћено пет области с друге стране Тигра које је освојио још ранији цар Галерије. Без борбе предат је неосвојиви град Нисиб, који је годинама одбијао персијске нападе. Амијен Марцелин описао је очај становника Нисиба који су били приморани да се повуку с римском војском и заувек препусте свој град Персијанцима. Ако је срамни мир с Персијом бацио сенку на почетак Јовијанове владавине, због једне друге одлуке постао је омиљен код великог дела поданика. Наиме, нови цар је, након кратког раздобља владавине Јулијана Отпадника, који је покушао да обнови паганске култове, прогласио званични повратак римске државе хришћанству, укључујући и финансијску помоћ цркви.

Хришћански историчари сачували су преписку између цара Јовијана и чувеног борца против аријанске јереси Анастасија, бискупа Александрије, коме је Јовијан дозволио да се, после дуготрајног прогонства, врати у своју бискупију. Иако је подржавао православне бискупе, Јовијан је у почетку владавине настојао да одржи неутралност у споровима унутар цркве позивајући на јединство државе и цркве. Такође је водио трпељиву политику према паганима, тако да се на његовом новцу поред хришћанских појављују и неки паганski симболи.

Након повратка из Персије, Јовијан је неко време провео у Антиохији – граду из кога је његов претходник Јулијан кренуо на поход на исток. Тамо је свог сина Варонијана, који је имао само две године, прогласио за конзула. У стара времена републиканског Рима част конзула могао је понети само зрео човек, старији од 40 година. Сујеверни Римљани примили су као лоше знамење чињеницу да је у току свечаности проглашења за конзула дете непрестано плакало. И заиста, знамења су се у стварности показала тачним.

ПРЕГЛЕД РИМСКИХ ЦАРЕВА У 4. ВЕКУ
(Наведене су године власти, место рођења и пуно име)

Константинова династија
- **Константин I Велики** (306–337) – Наисус/Ниш *(Flavius Velerius Constantinus)*
- **Констанције II** (337–361) – Сирмијум/С. Митровица *(Flavius Julius Constantius)*
- **Константин II** (337–340) – Сирмијум/С. Митровица *(Flavius Constantius Constantinus)*
- **Констанс** (337–350) *(Flavius Julius Constans)*
- **Јулијан** (361–363) *(Flavius Claudius Julianus)*
- **Јовијан** (363–364) – Сингидунум/Београд *(Flavius Jovianus)*

Валентинијанова династија
- **Валентинијан I** (364–375) – Cibalae/Винковци *(Flavius Valentinianus)*
- **Валенс** (364–378) – Cibalae *(Flavius Valens)*
- **Грацијан** (367–383) – Сирмијум/Ср. Митровица *(Flavius Gratianus)*
- **Валентинијан II** (375–392) *(Flavius Valentinianus)*

Теодосијева династија
- Теодосије I Велики (379–395) *(Flavius Theodosius)*
- Аркадије (395–408) *(Flavius Arcadius)*
- Теодосије II (408–459) *(Flavius Theodosius)*
- Хонорије (395–423) *(Flavius Honorius)*

Статуа наших суграђана из 3. века нађена на подручју Београда.

Нестрпљив да што пре стигне на циљ и да учврсти власт, Јовијан је 364. године усред зиме кренуо на запад, ка средишту царства. Међутим, кад је стигао у Дадастан, место у Малој Азији, нађен је мртав у соби, а да нико није могао да објасни узрок смрти. Једно од објашњења било је да се угушио од испарења у соби или да се отровао храном. Имао је тек тридесет две године.

Иза Јовијана није остало много царских дела, што и није чудно имајући у виду његову краткотрајну владавину. Остала су, на пример, два едикта, сачувана у такозваном Теодосијевом кодексу, која се тичу неких питања у вези с вером.

На новцу и натписима Јовијан је користио уобичајене епитете римских царева, попут *„victoria Romanorum"*, „победник и тријумфатор, вечни август", *„gloria Romanorum"* и друге.

Тако је завршио цар пореклом из Сингидунума. Владао је и живео кратко. Забораван је брзо. Помињан је једино због обнове званичног положаја хришћанске цркве, чиме се бар на неки начин може повезати, иако не и поредити, са својим великим земљаком и претходником – царем Константином.

Утврђење Синга – Сингидунум

На месту где се воде Саве мешају с Дунавом диже се, последњи према северу, огранак планинског ланца Рудника, богатог рудама, висок око тридесет метара. Овај природни грудобран одувек је био утврђено насеље за чији се посед пролило много крви. Најстарији помен родног града цара Јовијана – *Синīидунум* – јавља се у 2. веку код географа Птоломеја. Он га помиње као град на Дунаву у ком је смештена легија *IV Flavia Felix*. Назив *Singidunum* је сложеница од речи *Singi* и *dunum*. Реч *dunum* келтског је порекла и значи град, утврђење. *Singi* је име трачког племена које је живело у околини. Сингидунум се налазио на римском *limesu* преко пута подручја варвара *Jaziga,* тачно на граници између римских провинција Мезије, Паноније (на западу) и Далмације (на југу). Мост преко Саве повезивао га је с Тауринумом (Земуном), који се налазио у Панонији.

Насеље Сингидунум састојало се од три одвојене целине: од војног логора, насеља војних ветерана *(canabae)* и од цивилног насеља *(municipium, colonia).* Четврта легија Флавија стигла је у Сингидунум око 86. године из свог ранијег боравишта у Далмацији. Логор легије био је на данашњем Калемегдану – део римских зидина и куле из 2. века и данас могу да се виде у оквиру североисточног калемегданског бедема (код „Диздареве куле"). Зид главног утврђења – бедема – био је од ломљеног камена, обложен великим каменењем од кречњака – квадерима – ископаним на Ташмајдану. Укупна површина каструма вероватно је износила око 16 хектара, што је било довољно за смештај легије (6000 људи). У списку *Notitia dignitarum,* с краја 4. века, последњи пут помиње се IV легија као и њен заповедник, *praefectus legionis.*

Војно насеље *(canabae legionis)* налазило се у Доњем граду и вероватно се развило као засебна целина у време реформи цара Септимија Севера (193–211), кад су војници добили право да ступе у законити брак и да живе с породицом иако логорски режим није био укинут. Ту је била и лука за дунавску и савску флоту. У Доњем граду, између осталог, откривено је светилиште бога Митре *(mitreum),* храм богиње Немезис (богиње освете и рата), ковачница и грнчарска радионица.

Око војног насеља, на простору између данашњег Студентског трга и Трга Републике, налазило се цивилно насеље с многобројним становницима, међу којима је било војних ветерана, дошљака из целог царства, као и народа пореклом из разних етничких група (Келти, Трачани, Илири...). Насеље се вероватно граничило са самим логором, док је на другим странама допирало до Господар-Јевремове улице (на северозападу), односно до Бранкове улице (на југозападу) и до Тр-

га Републике. Римске улице увек су биле праве и секле су се под правим углом, што се и данас донекле одржало код неких улица у центру града, попут Кнез-Михаилове, Узун-Миркове, Душанове и Краља Петра (7. јула).

Сингидунум је у почетку имао статус муниципијума да би вероватно у 3. веку био проглашен за колонију *(colonia splendidissima)*.

Као и већина наших градова из тог доба, Сингидунум је грађен по римском узору: с форумом (око Патријаршије или на Студентском тргу), водоводом (аквадукт), канализацијом, купалиштима (терме)... На Студентском тргу откривено је купалиште. У граду су били бројни храмови посвећени римским божанствима: Јупитеру, Јунони, Хекати... На надгробним споменицима и нађеним статуама помињу се и Меркур, Венера, Дијана, Аполон, трачки коњаник, Бах, Ерос, Орција (домаће божанство) и трачки Херон.

Винородна Гроцка

Највећи успон град је достигао у 2. и 3. веку. Уз само насеље била је развијена пољопривреда, што потврђују аграрни култови посвећени Мајци Земљи, Силвану Силвестру, Либеру и Либери, који се помињу на споменицима нађеним у околини Сингидунума. Од заната, били су познати каменорезачки, грнчарски и зидарски. На керамици и опекама из тог времена нађени су печати с ознаком *SING*.

На великој површини око некадашњег насеља Сингидунум нађене су и некрополе (гробови и надгробни споменици). Римљани су имали обичај да своје мртве сахрањују уз пут, изван самих граничних линија или зидина око места. И данас ако се мало дубље копа у центру Београда, могу да се нађу остаци наших античких претходника. Тако су нађени гробови у улици Мајке Јевросиме, Косовској, Таковској, Симиној, на Ташмајдану и другде. Највише надгробних споменика има из 2. и 4. века, из времена највећег успона града. Тако се на споменику *Аурелију Атику* наводи да је, након напуштања војне службе, учествовао у управи града где је био „квинкеналис". Међу надгробним спомеицима градских магистрата – управника, налазе се и келтска и трачка имена, што сведочи о асимилацији ранијих становника с римским грађанством: Марко Аурелије *Cutia*, Мар. Аур. *Soso*, Аур. *Micianus*... Забележена су и многа женска имена – супруга војника, попут Улпије Пије (која је била пореклом из Виндобоне, данашњег Беча), супруге Аурелија Максима, или Елије Флоре, Ласиније Ингенуе, Елије Јусте, Аурелије Викторије и других.

Иначе, град на раскршћу путева – Сингидунум – походили су многи цареви, међу којима Септимије Север (202), Диоклецијан (295), Константије II (349), Валеријан. У ширем простору око Сингидунума било је доста вила чији су остаци нађени по целом данашњем Београду (Чубура, Врачар, Баново брдо, Топчидер, Чукарица). Један подземни водовод ишао је из шума испод Авале до тврђаве. Поред града постојало је и градско подручје *(ager Singidunensis)* које се протезало уз Дунав, према истоку и на југ, претежно уз војни пут, ка Виминацијуму. Насеља на овом подручју била су *Mutatio ad sextum* (Мали Мокри Луг), станица на шест римских миља од Сингидунума, затим *Castra Tricornia* (Ритопек), насеље са значајним утврђењем, као и *Ad sextum miliarem* (код Гроцке), на 19 римских миља, и *Aureus Mons*, брежуљци на којима је сађена винова лоза. Граница између територија Сирмијума и Виминацијума налазила се негде код Смедерева. На југу, постојала је насељена рударска област богата оловом и бакром: на Авали, Космају, код Рипња, Губеревца...

Након поделе Римског царства на исток и запад, после смрти цара Теодосија I (395), статус пограничног места Сингидунума још је израженији. Пет деценија касније, у нападима Хуна, град је освојен и спаљен (441. године). У следећа два века град пада из руке у руку: Византије, Сармата, Острогота, Гепида. Цар Јустинијан обновио је 535. године утврђење које су, међутим, 584. године освојили Авари да би га поново спалили 592. године. У наредном веку, око 630. године, око напуштеног и порушеног античког града насељавају се Словени који ће му променити и име у Београд ■

Д. Л.

Винородне падине Гроцке у 2. и 3. веку омогућиле су становницима околине Београда да развију пољопривреду.

10 НАЈГОРИХ ИЗУМА ИМАТИ И

Познати британски часопис позвао је читаоце да гласају за достигнућа која су погубно утицала на живот савременог човека. Ево до каквих су резултата стигли

10. ВЕРА

Ратови који су се у име вере водили у прошлости, из истог разлога воде се и данас, можда још с већом жестином и трагичнијим последицама. Људи су веру прогласили једним од најпогубнијих „изума" – сматрају да је историју човечанства обележила стална неравнотежа између научних и верских ставова. Тако је, рецимо, Исак Њутн (1642–1727), чувени енглески математичар и физичар, тврдио да Сунчева гравитација одређује кретање планета, али је истовремено наглашавао да је Бог створио Сунчев систем. Без вере се не може, али с њом је често знатно теже живети, тврде испитаници ■

7. ТЕЛЕВИЗИЈА

За људе који тврде да им је мали екран једна врста „прозора у свет" биће изненађење да је телевизија сврстана у најгоре изуме савременог доба. Разлог зашто су испитаници дигли глас против ТВ највише су такозвани риелити програми. Емисије у којима случајни пролазници случајно постају „звезде" почеле су, ништа случајно, у САД. У овој земљи 1948. године појавила се емисија названа „Кендид камера" (Скривена камера). Ко је тада могао да замисли да ће у 21. веку цео свет полудети за емисијама попут „Великог брата" и осталих програма у којима нечији живот протиче под будним оком камере? ■

9. ДРУМСКЕ КАМЕРЕ

Камера која бележи брзину којом се возила крећу путем смишљена је педесетих година прошлог века. Био је то изум рели возача Мориса Гатсонида који је желео да одреди тачно време за које пређе стазу. Прве камере, које подсећају на филмске, постављене су на аутопутевима шездесетих година протеклог миленијума, а усавршене – дигиталне – појавиле су се три деценије касније. Иако појединцима смета што их једно око непрекидно посматра и не дозвољава им да возе онолико брзо колико би желели, статистичари тврде да је број несрећа на аутопутевима смањен за четрдесет два одсто ■

8. БРЗА ХРАНА

Американци су убедљиво на првом месту по потрошњи брзе хране, назване и „џанк фуд". На ову „храну за отпад" становници САД потрошили су 2006. године невероватне 142 милијарде долара. Да ли може да се сагледа крај доба обележеног нездравим оброцима, засићеним мастима и састојцима који због висококалоријске вредности из године у годину повећавају број гојазних? На различитим крајевима света све је више оних који дижу глас против брзе хране. Неколико америчких тинејџера 2002. године обратило се суду наводећи да су дебели јер се хране у „Мекдоналдсу", међутим, њихова тужба на крају је ипак одбачена. Можда ће доћи време кад ће неки судија изгласати одштету особи која се угојила због „биг мека" ■

6. ЦИГАРЕТЕ

Наука је дала коначан суд: канцерогени састојци садржани у дувану изазваће рак плућа код 22 одсто мушкараца и 12 одсто жена. У поређењу с непушачима, особе које уживају у никотину у већој су опасности да оболе и од других облика рака и још неких болести, посебно везаних за срце. Жена која и у трудноћи пуши, на свет може да донесе дете мање тежине или да га чак изгуби. Светска здравствена организација дигла је глас против цигарета, и у многим развијеним земљама пушачи су готово прогнани са свих јавних места. Ко жели да ужива у никотину то може да ради само у свом дому, али и тада треба да води рачуна да вентилациони отвор није спојен са осталим становима у згради јер комшије могу да се побуне да им дим улази у кућу ■

НЕМАТИ

5. АУТОМОБИЛ

Савремено доба тешко је замислити без аутомобила, али још је теже подносити издувне гасове којима ови четвороточкаши загађују околину. Први пут кад су се аутомобили појавили крајем осамдесетих година 19. века, чинило се да ће они бити изум у коме ће моћи да уживају само најбогатији. Како се производња аутомобила све више усавршавала, кола су постајала све јевтинија. Године 2005. у свету је произведено 63 милиона четвороточкаша и то само за личну употребу. Иако научници непрекидно раде на смишљању горива које, за разлику од бензина, неће загађивати околину, истраживања нису дала значајније резултате. Ако и јесу, то од јавности скривају моћници који држе монопол над производњом и продајом нафте ■

4. СИНКЛЕР С5

На листи најгорих изума нашло се и возило које, осим Британцима, другим становницима Земљине кугле не значи баш много. Наиме, 1985. године сер Клајв Синклер изумео је троточкаш на батерије који може да постигне највећу брзину од само 24 километра на сат, а ако се вози узбрдо – онда и мању. Иако је цена била доста приступачна – 399 фунти (око 600 евра), продато је само седамнаест хиљада модела „синклер С5". Очигледно је овај мали аутомобил, који је могао да се вози и без дозволе, нешто што (хладне) Енглезе ипак није оставило хладним ■

3. НУКЛЕАРНА ЕНЕРГИЈА

Иако у свету срећом није забележено много несрећа попут оне у Чернобиљу, људи сасвим оправдано зазиру од нуклеарних електрана јер и мала незгода може да изазове неслућене последице по околину и здравље људи у широком окружењу. Познато је да се баш због тога та врста електрана врло брижљиво гради и води се рачуна како се њима управља. Кад је у питању нуклеарни отпад, то је додатна брига јер се још није нашло право решење како и где га треба похранити. Наравно, нуклеарна енергија има великих предности јер не загађује околину ■

2. МОБИЛНИ ТЕЛЕФОНИ

Велико је изненађење што је сребрну медаљу, наравно у негативном смислу, понела стварчица која је изазвала праву револуцију у размени информација. Иако се без мобилног телефона данас више не може, очигледно се многи питају да ли им је живот био мање стресан док нису били у прилици да буду доступни двадесет четири сата дневно. Мобилни телефони, који су се појавили осамдесетих година прошлог века и у почетку били привилегија само богатих, сада су постали доступни готово свима. У Великој Британији три четвртине грађана има мобилни телефон. Иако поједини научници упозоравају на опасности од претераног коришћења ових телефона, тек треба да се утврди да ли они заиста имају штетне последице по здравље. До тада, како постају све јевтинији, имаће их све више људи ■

1. ОРУЖЈЕ

Златну медаљу у најнегативнијем смислу добило је оружје свих врста и намена. Испитаници сматрају да је оно најгори изум свих времена смишљен да уништи људски живот. Углавном, једанаест одсто испитаних нуклеарно наоружање прогласило је најпогубнијим „доприносом" човечанству. Последице атомске бомбе свима су познате: сведоци су преживели грађани Хирошиме и Нагасакија ■

СМЕШНА СТРАНА ОПЕРЕ

ЦИРКУС УМЕСТО АРИЈА

У позоришту „Аргентина" у Риму 20. фебруара 1816. године увече требало је да се изведе премијера „Севиљског берберина" Ђоакина Росинија. Нико, па чак ни сам Росини који је седео за клавичембалом међу другим музичарима, није могао ни да сања шта ће се догодити на тој дуго очекиваној премијери. И иначе ова опера није настала под срећном звездом, јер је млади музичар, једва двадесетогодишњак, поставио на сцену причу коју је још пре 34 године написао напуљски композитор

ЗАДИВЉУЈУЋИ СВЕТ ОКО НАС

ГДЕ ЈЕ КРАЈ?

Често су се кроз историју у лирским представама догађале многе незгоде на сцени баш онда кад би требало да музика дирне публику у срце. Од пожара, падања, одскакивања, ритања коња – ево како је то изгледало

Ђовани Паизиело и успешно је представио у Санкт Петербургу у Русији. Баш зато, група обожавалаца Паизиела спремала се да извижди нову оперу, а околности су им и те како ишле наруку.

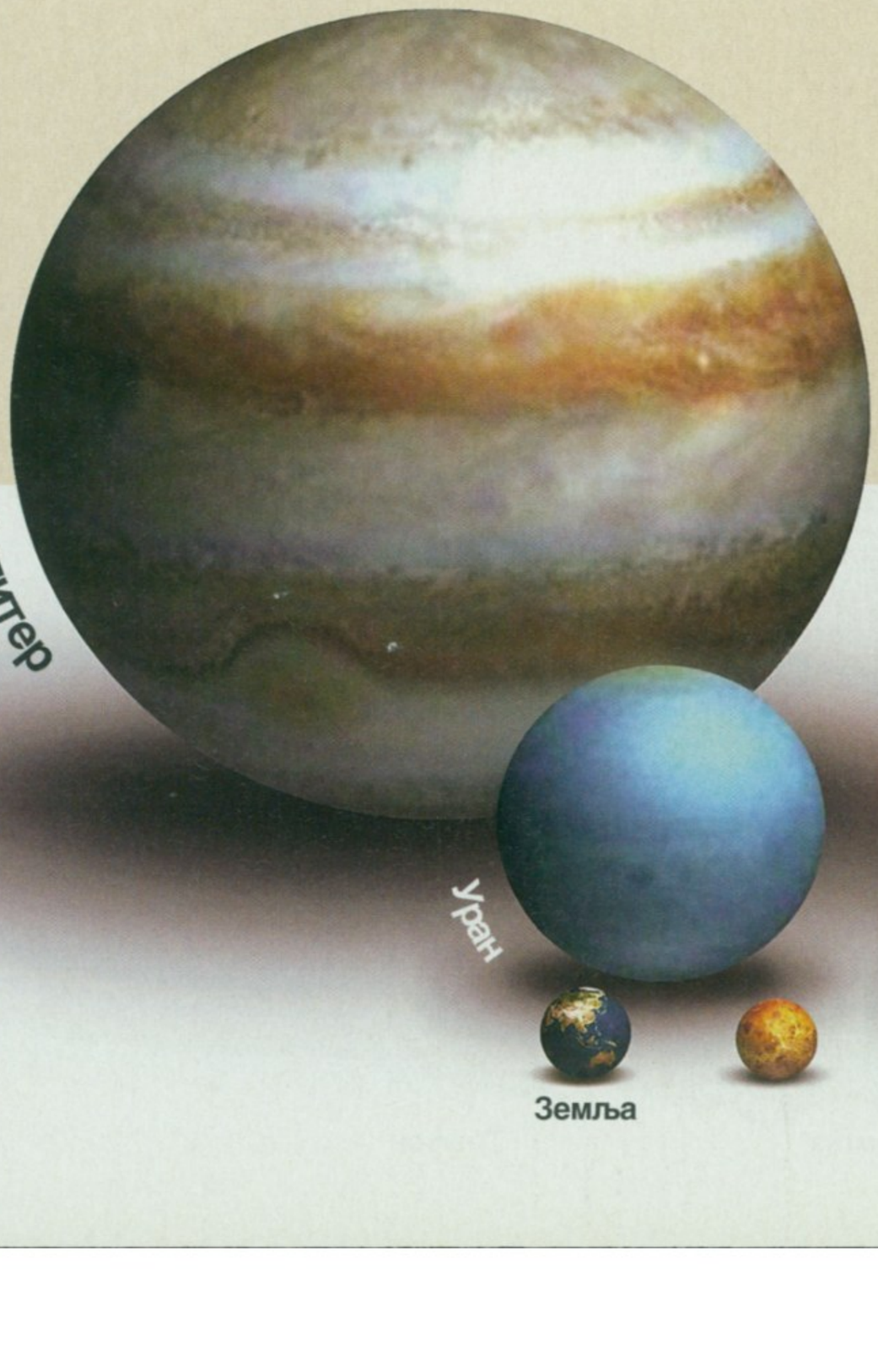
Одмах на почетку чувени шпански тенор Мануел Гарсија, коме су дозволили да отпева неку сладуњаву серенаду коју је сам смислио, откинуо је жицу на гитари којом је сам себе пратио и изазвао први талас смеха. Потом се баритон Зенобио Витарели, тумач дон Базилија, саплео излазећи на сцену и разбио нос. Није хтео да одустане, па је отпевао чувену арију „Клевета је као лахор", бришући крв марамицом. Врхунац је, међутим, наступио крајем првог чина када је на сцену излетела нека мачка и почела да се мази око ногу оперских дива које су, збуњене, покушавале да је се некако реше.

Све се завршило звиждањем и погрдним узвицима публике, па се наредних дана композитор из Пезара затворио у кућу правдајући се да је болестан. Тек после трећег извођења опера је доживела невероватан успех, па су обожаваоци Росинија дошли да га позову да изађе из куће и пође с њима у тријумфалну шетњу градом.

Ова епизода само је једна од многих трагикомичних у историји мелодраме. Јер, откако су опере почеле да се приказују почетком 17. века, гафови и

ГДЕ

техничке грешке изазивали су смех, повике, бацање разних предмета на сцену... Наиме, љубитељи опере веома су осетљиви кад је музика у питању. Јер, кад им се нешто допада они пљескају и засипају цвећем. И једно и друго намењено је и композиторима и диригентима и извођачима.

Учесталост оваквих незгода објашњава се донекле сложеношћу постављања опере на сцену, која се временом само још више усложњавала. До половине прошлог века очекивања публике нису била тако велика као данас јер није било телевизије, а и биоскопа је било мало, па људи за боље нису ни знали. Довољно је рећи да је хорове у мањим дворанама чинило свега осам до дванаест певача, док су остали били насликани на кулисама.

Данас постављање опере на сцену изискује огроман напор, знање, маштовитост: управо је у овој уметности дошло до највећих помака, јер су се костимима и сценографији придодали и сложени

уређаји за расвету и специјалне ефекте. Док су у 17. веку кулисе чинила исликана платна, данас се сцена гради као да се снима филм, па је потребно много рада, новца и довитљивости.

Како се оперска позорница усложњавала, тако је било све више прилике и да се праве грешке, посебно у тренуцима кад само одређени делови сцене треба да остану ви-

ГДЕ ЈЕ КРАЈ?

ИТАЛИЈАНСКИ ПРОНАЛАЗАК

Оперско извођење представа рођено је у Фиренци крајем 16. века кад је једна група песника окупљена у Дружину бардова одлучила да музиком пропрати позоришне текстове, то јест да се текстови отпевају како би се што више уклопили у атмосферу и стил античких трагедија.

Да би се изразила осећања ликова, у почетку су се свирале једноставне мелодије које су подражавале говор. Двеста званица, које су 1600. године слушале прву оперу, „Еуридика" Јакопа Перија и Отавијана Ринучинија, нису биле нимало одушевљене. Ипак, у неколико наредних деценија „драме уз музику" постале су омиљени уметнички жанр.

У 18. веку правила оперског певања и драматургије била су већ утврђена: све је требало да се одвија у сталном низању арија, хорова, рецитованих делова, с балетским интермецима. Сами драмски заплети у почетку су углавном преузимани из античких прича, а личности су увек биле исте: јунак, љубавник, слуга... везане за три главна гласовна регистра: сопран (жене или, у почетку, кастрирани мушкарци), тенор и баритон.

Музичким мелодрамама није требало много времена да освоје читаву Европу. У 19. веку арије Ђузепа Вердија певушиле су се по улицама, а оперске диве су до половине прошлог века биле омиљене као данас рок звезде ■

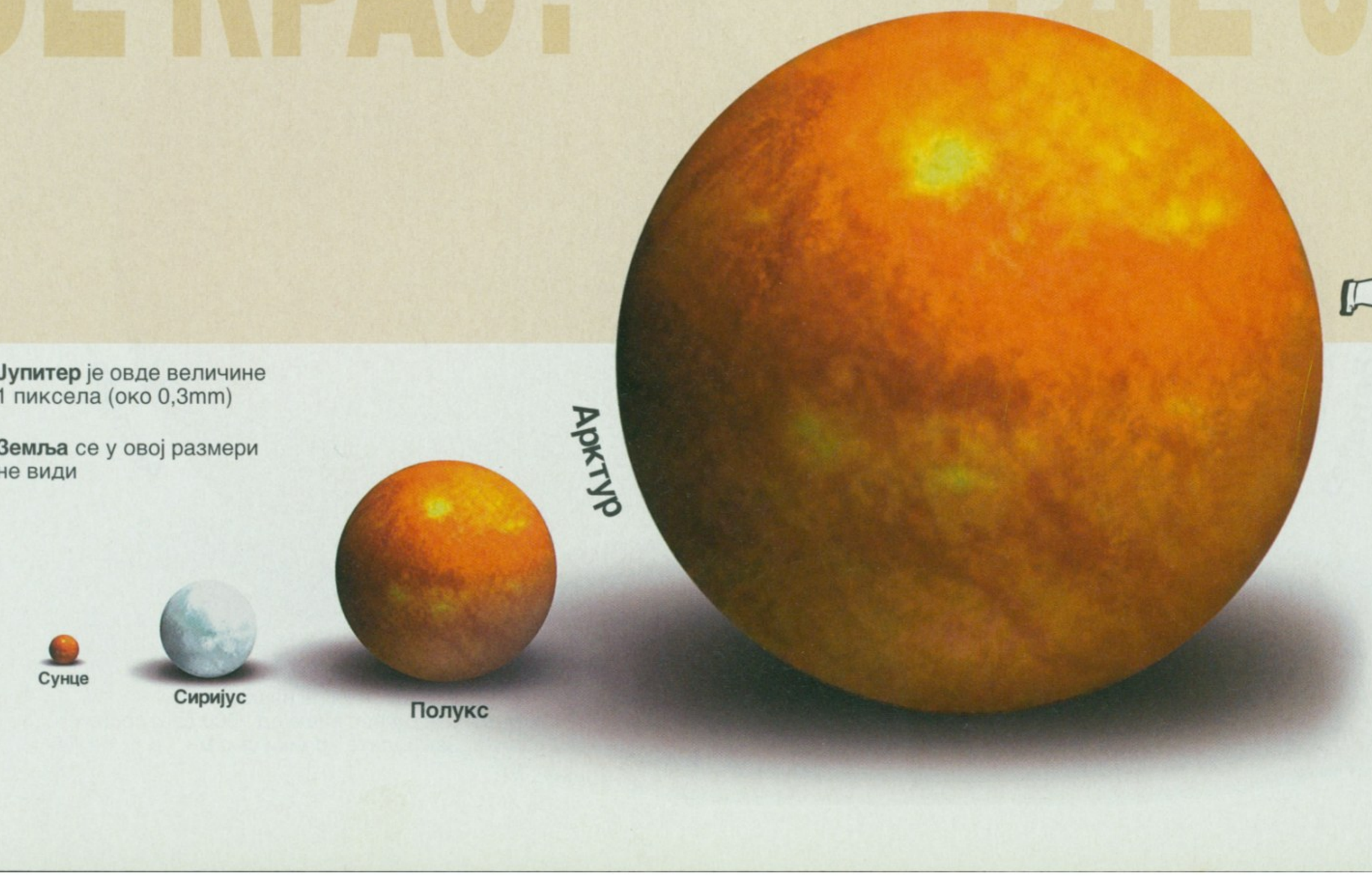

дљиви публици или да на тренутак нестану. У Моцартовој опери „Дон Жуан", која се у њујоршком Градском центру приказивала 1958. године, невоља је настала због претеране брзине којом је промењен један део кулиса. Кад је дат знак да се подигну претходне да би се унеле нове, све се одиграло док још није била спуштена завеса. Велика задња врата позоришта била су широм отворена да би се унеле нове кулисе, па је публика десетак предугих секунди из Шпаније 17. века била катапултирана на 55. источну улицу којом су јурили аутомобили, а полицајци збуњено гледали шта се догађа.

Откако опера постоји, најчешће незгоде везане су за такозване „замке". Позоришна сцена пуна је разних отвора: степеница којима се силази и отвора који служе да би на сцену ушли или изашли извођачи или се унели, односно изнели разни предмети. Још се препричава како је у позоришту „Паладијум" у Виченци сценограф Мирко Вучетић упао у један од тих отвора а да то нико није приметио и тамо остао читав дан и ноћ узалудно дозивајући помоћ.

Неке опере као да су „предодређене" за незгоде, а „Тоска" Ђакома Пучинија у томе је прва. Да би се извело „самоубиство" примадоне која на крају представе скаче са утврђења Кастел Сан Анђело очајна због смрти свог вољеног, сценографи јој из позадине сцене постављају дебели душек. Невоља је у томе што оперске диве нису увек младе, а ни витке: скоче, али се често дочекају на ноге, па им публика и даље види главу. Приликом једне представе која је

ГДЕ ЈЕ КРАЈ?

Јупитер је овде величине 1 пиксела (око 0,3mm)

Земља се у овој размери не види

подметнули су јој еластичну подлогу за скакање: кад се Тоска бацила с тврђаве, почела је да одскакује у најразличитијим позама, кукајући од беса.

Понекад невоља може да настане због сувише сложених костима. Главни лик у Вердијевој опери „Риголето" је човечуљак с грбом. У Парискоој опери гледаоци су 1954. године могли да виде једну необичну сцену. На самом врхунцу дела, кад Риголета исмевају дворјани, баритон који га је тумачио осетио је како му се грба откачила и клизи надоле. И док су се леђа Риголета исправљала, стражњица му је постајала све већа.

Најгоре је, ипак, кад на сцену треба да се изведу животиње јер стално стварају неке невоље: прво што по подијуму „остављају све и свашта", а друго – не држе се увек либрета. У Бизеовој опери „Кармен", која се 1970. године изводила у веронској Арени, 38 коња прошло је сценом. Кад је и последњи коњ прошао поред „тајанственог залива" (простора испод позорнице у ком свира оркестар), диригент Ђанандреа Гавацени дао је тако силовит знак својом диригентском палицом да га је преплашио. Коњ је поскочио и уз општу панику и заглушујућу буку пао међу музичаре, право на велике бубњеве. А затим је уследио громогласни смех публике. Изгледа да је Гавацени, одлажући палицу, упутио редитељу речи које нису за објављивање.

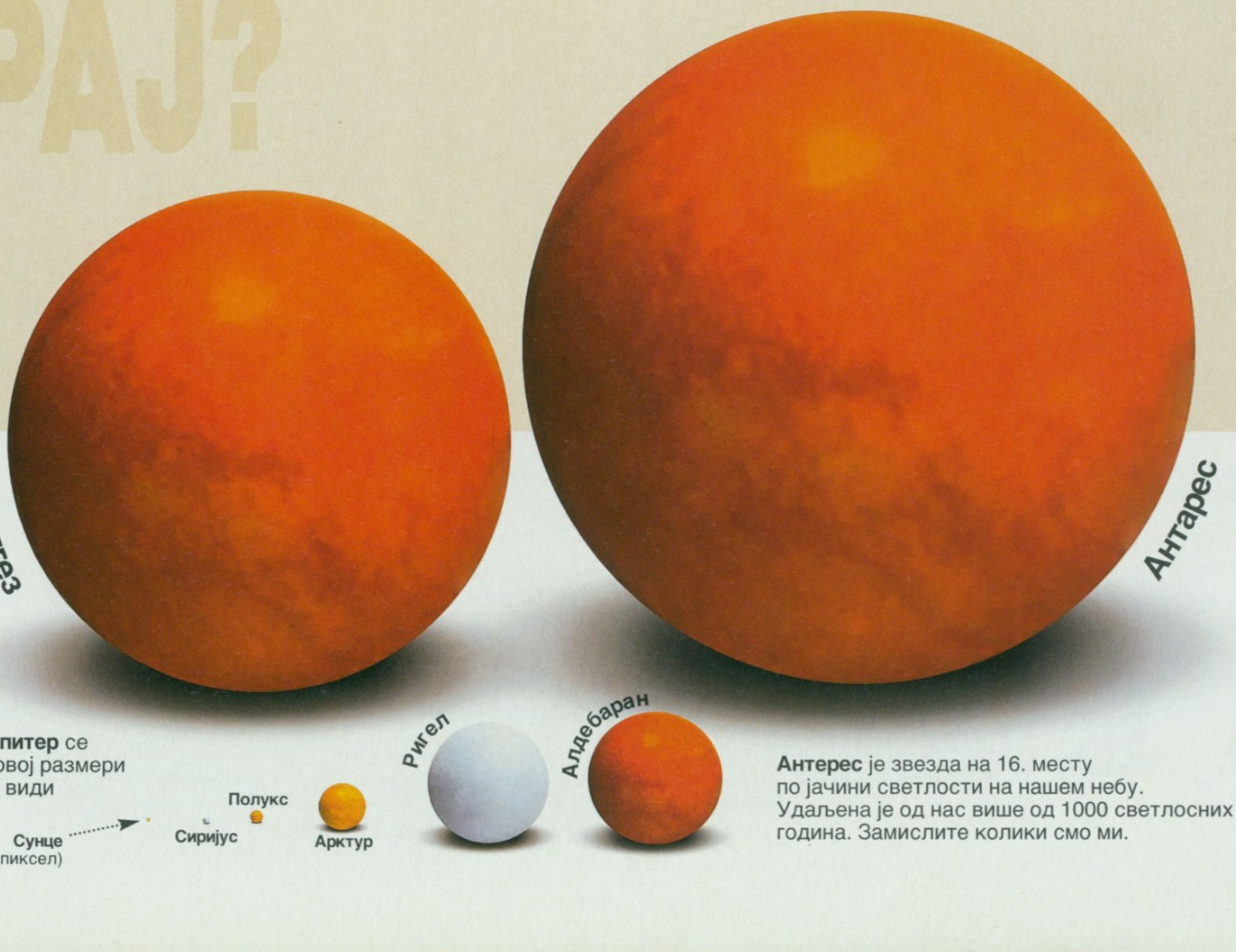
Све је то део извођења представе уживо – објашњава Данте Мацола, шеф оркестра у миланској „Скали". – Док сам једном дириговао „Воцеком" Албана Берга, у тренутку кад се главни лик и његова партнерка Мари свађају, из публике је полетела, право у мене, ципела с потпетицом ■

З. М.

Илустровао Драган Максимовић

одржана 1960. у Градском центру у Њујорку сами техничари одлучили су да направе замку: нервирала их је једна крупна америчка примадона која се поприлично правила важна и стално имала неке примедбе, па су решили да јој се освете. Уместо душека,

КРАЈ?

Илустровала
Светлана
Кнежевић

УКРАДЕНИ ШТЕНЦИ

Лопови наоружани до зуба упали су у једну вилу у Лос Анђелесу и украли четири **штенета јоркширског теријера** шампионског порекла. Власници паса нису се надали пљачки. Заборавили су да су дали оглас у новинама да продају штенце чија је цена две и по хиљаде долара по глави. Полиција и даље трага за лоповима, а крштенице које сведоче о племенитом пореклу малих теријера остале су код власника. Тако ће вероватно бити продати као обичне куце, а не потомци шампиона ■

ОГЛЕДАЛЦЕ, ОГЛЕДАЛЦЕ...

Огледалце, огледалце, реци ми ко је најлепши на свету. Да ли је бајка о Снежани, седам патуљака и злој вештици подстакла челнике британских робних кућа **„Max & Spencer"?** Можда... Недавно су у куповину код „Макса и Спенсера" у Лондону дошле супруга и кћерка једног британског парламентарца. Будући да су обе више него витке, приметиле су да у огледалима поменутог ланца робних кућа изгледају претерано мршаво. Схватиле су да су код „Макса и Спенсера" свуда постављена огледала која издужују! Челници су то свесно учинили како би привукли жене да купују њихову одећу јер у њој изгледају витко. Али, нису рачунали на оне које су већ витке... Поменуте даме поднеле су тужбу, али нису добиле спор. Из „Макса и Спенсера" потом је стигла и порука личне природе: да даме говоре глупости и да треба да поведу рачуна о исхрани ■

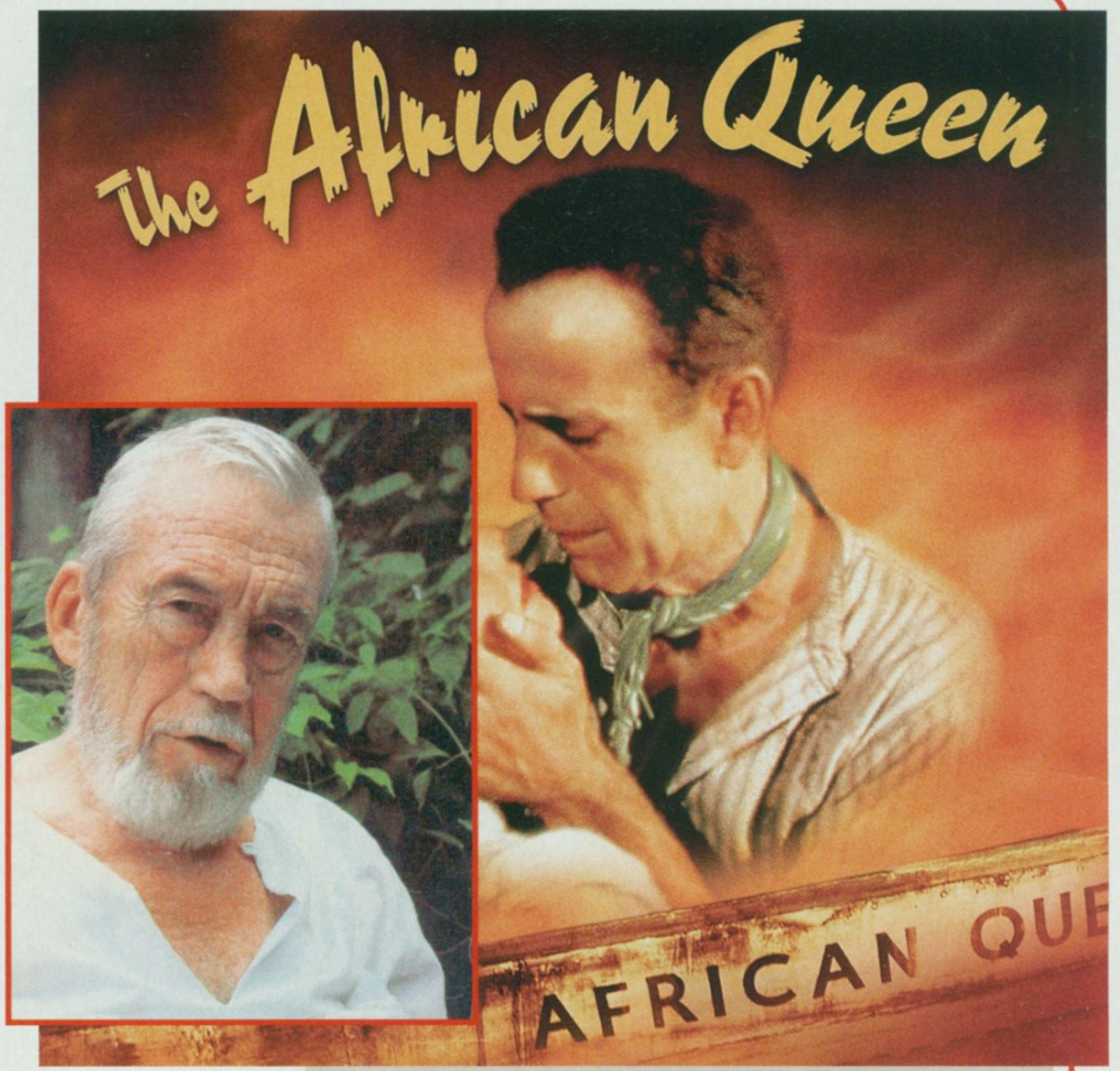
ТЕРЕТАНА ЗА НУДИСТЕ

Све на једном месту: бицикли, струњаче, тегови... разноразне справе за рекреацију, боди-билдинг, гимнастичке вежбе. Постоји само једна разлика у поређењу са осталим теретанама у свету: реч је о **гимнастичкој сали која је намењена нудистима.** Ова теретана отворена је недавно у Холандији и одмах је привукла велику пажњу. За „голи фитнес", како је назван течај који се одржава у поменутој сали, већ првог дана пријавило се шездесет особа. Уведена су и строга правила понашања. Између осталог, удварање је најстроже забрањено. Ко се томе нада, не вреди да долази на „голи фитнес" ■

УВЕК НОВА ИГРАЧКА

Причајући о свом дугом и плодотворном животу посвећеном уметности, амерички диригент француског порекла **Пјер Монте (1875–1964),** на свој 89. рођендан рекао је и ово:
– Поред музике у животу сам имао још две велике страсти. Биле су то жене и мала железница, играчка коју сам добио на поклон још као дете. Кад сам напунио осамдесет седам година, схватио сам најзад да претерујем с младалачким глупостима, те да морам да се одрекнем једне од те две велике страсти... Године су учиниле своје... Поклонио сам железницу једном дечаку" ■

САВРШЕНИ ЛЕК

Док је 1951. године у Уганди снимао „Афричку краљицу", један од својих најбољих филмова, редитељ Џон Хјустон суочио се с читавим низом невоља. Највећа је била болест готово свих чланова филмске екипе. И глумци, на челу с Кетрин Хепберн, и секретари режије, снимatељи, фотографи, сценски радници – сви су пали у постељу. Имали су високу температуру и остале тегобе које прате стомачне болести. Испоставило се да су само две особе здраве и да их ништа не боли. Били су то редитељ **Џон Хјустон** и глумац **Хамфри Богарт.**
Да ли то значи да су узимали неки посебан лек? Да! Виски! Вода је била заражена и остали су се због тога разболели. Осведочени пијанци Богарт и Хјустон воду нису ни окусили! Само „ватрену водицу" ■

АПРИЛСКИ НЕВИДЉИВИ ВОЗАЧИ

THE SUNDAY TIMES

Nicolino is so obsessed with brassieres, he drives around Los Angeles collecting them from strangers. But, as CHRISSY ILEY discovers, it's all in a good cause

I have always been excited by bras. So when I heard about Nicolino, a conceptual artist who has been making a series of bra sculptures and collages, naturally I was fascinated. It seemed fetishistic and fun. Why would a man want to bury himself in brassieres?
Nicolino — his first name is Ronnie, but only his large-breasted mother calls him that — lives in a pink house in north Hollywood. Outside is a huge pink Cadillac that pulls along a little trailer. The trailer dripping with bras, while in the b... Cadillac are several hund... (another of Nicolin... thousands m... collec...

Called ...

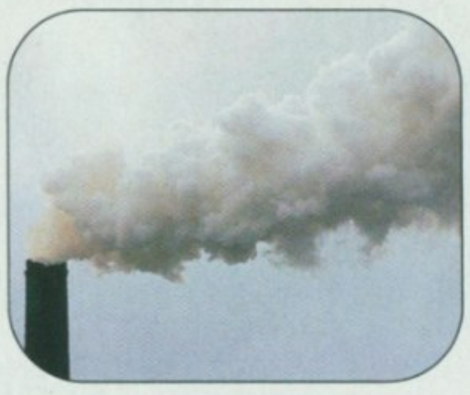
Једна од најуспелијих првоаприлских шала објављена је 1984. године у часопису **„Сандеј тајмс"**. Наиме, новинар је написао текст о тобожњем тајном плану лондонског градског превоза. Наводно, намера градских власти била је да набаве нове аутобусе који би се кретали сами, тачније – без возача. Ти аутобуси су, према објављеном тексту, били веома скупоцени: подухват је требало да кошта град готово педесет милиона фунти. Тајни тестови показали су да аутобуси без возача одлично иду, написао је шаљиви новинар, али ипак текст је завршио следећом реченицом: „Ако сте у ово поверовали, онда сте у стању да верујете у све живо!"
Већ у понедељак у редакцију се јавио заменик секретара лондонског градског превоза љутито питајући како је новинар дошао до вести а да он претходно није обавештен о тајним плановима и новим аутобусима!?
– Како то да ми нисмо о томе обавештени? – љутио се секретар. Новинару је било веома неугодно. Само је тихо прозборио оно што је мислио да су сви схватили:
– Априлилили ■

Решите

РЕБУС

и откријете назив једне врсте сока!

Решење на страни 65

КУРТ ГЕДЕЛ, ГЕНИЈЕ И ЧУДАК

Кад је 2000. године магазин „Тајм" правио листу двадесет најутицајнијих мислилаца прошлог века, на њој је био и Курт Гедел као један од двојице математичара. Курт Гедел рођен је 1906. године у Брну, тада Аустроугарској монархији, данас у Чешкој Републици. Његови родитељи били су аустријског порекла. Од оца, који је био сувласник једне фабрике текстила, наследио је склоност за логичко размишљање. Мали Курт, иако је био стидљив и нервозан дечак, био је тако радознао да су га укућани звали „господин Зашто" (Herr Warum). Зато је његова мајка желела да њен син што пре почне с образовањем. И већ у десетој години овај „господин" студира математику, веронауку и неколико језика. У двадесет петој завршава докторат из математике. Тема је била особена – оно што и данас многи сматрају најважнијим достигнућем у математици 20. века: теорема која ће постати позната као „Геделова теорема" или „Геделов доказ".

Мајстор за аксиоме

Да би се боље схватио значај овог рада подсетимо се како ради математика и шта је ова наука била до појаве Геделове теореме. Пошто математика барата апстрактним појмовима, чињенице не може да утврђује помоћу огледа као што се то ради у другим наукама. Математичари користе „доказе" – поступке којима се утврђују чињенице поштујући логичко расуђивање. Али, и ти поступци морају да имају неки корен, полазну тачку. То су такозвани аксиоми, основне претпоставке које морају да буду непротивречне, независне и потпуне. Аксиоми се не доказују. Аксиом је, рецимо, тврдња да кад сабирате два броја није важно који је први, а који други. Кад се једном аксиоми напишу, да би се утврдило да ли је нека тврдња истинита, проверава се да ли поштује постојеће аксиоме. Овакав математички поступак увели су још стари Грци пре 2500 година и кроз историју се показао као исправан. На овим основама математика је коначно уобличена на крају 19. века. Створени су такозвани формални системи (најбољи пример била је Раселова и Вајтхедова „Principia Mathematica") у којима теореме, следећи строга правила логичког закључивања, ничу из аксиома као гране из стабла дрвета. Сматрало се да је једина тешкоћа која може да спречи налажење одговора на одређено питање недостатак или занемаривање неког аксиома. Требало је само додати недостајуће аксиоме и тешкоћа би била решена.

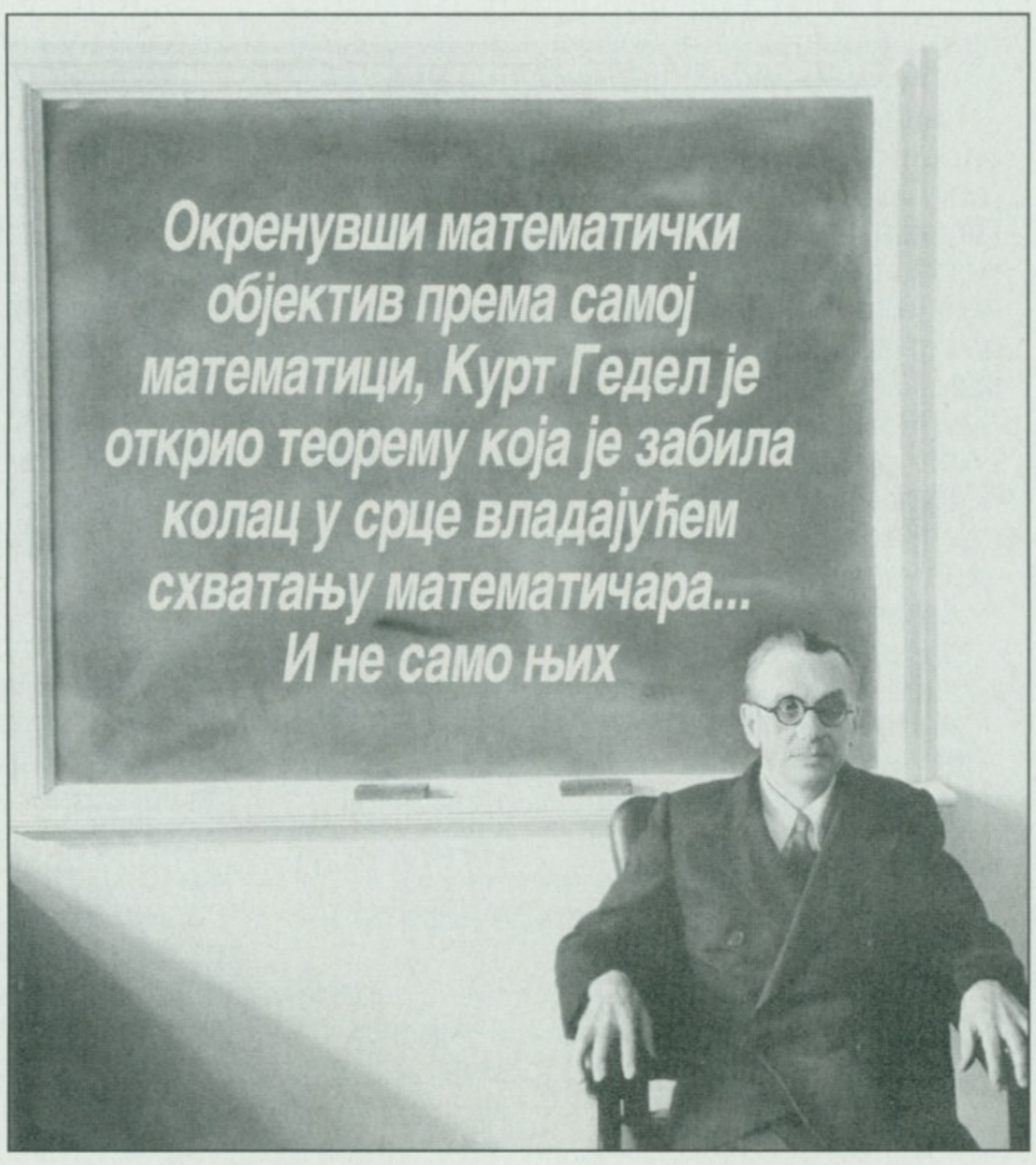
Али, Геделово зачуђујуће и збуњујуће откриће, објављено 1931. године, показало је да су скоро стогодишњи напори највећих светских математичара осуђени на пропаст. Он је оборио овакво формалистичко веровање и заувек променио схватање математике. Необичне последице, како је Гедел показао, настају кад се математички објективи упере на саму математику.

Његова теорема каже да је у неким случајевима немогуће наћи довољно аксиома да би могло да се одговори на сва питања. Математичко сазнање предодређено је да заувек остане делимично непотпуно (некомплетно). Зато се његова теорема изворно звала „теорема некомплетности". Чак и горе од тога, он је показао да је једно од питања на које не може да се одговори и то да ли је изабрана група аксиома за неки доказ правилно одабрана или се у њој крије нека противречност. Пре Геделове теореме сви су веровали да је математика, важна алатка природних наука, једина наука која може да пружи апсолутну истину и да је математички поступак једини пут до савршеног сазнања. На неки начин, то и јесте тако. Питагорина теорема важи и данас у непромењеном облику какав је имала пре 3000 година и таква ће остати. Супротно другим наукама, где се теорије временом мењају или чак одбацују, кад математика једном утврди да је нешто тачно, то заувек остаје тако. Гедел је, у ствари, открио да ни математика није савршена

Открио рупу у математици

Kurt Gödel

МАТЕМАТИКА И МАРСОВЦИ

Курт Гедел с родитељима и старијим братом 1910. године.

наука и да није имуна на питања на која не може тачно да одговори. Њихова тачност само је питање уверења.

Марсовци, помагајте!

„Геделов доказ" састоји се заправо од две теореме. У првој се доказује да је некомплетна било која теорија која укључује природне бројеве (1, 2, 3, 4 итд). У другој теореми Гедел тврди да се такве теорије не могу доказати унутар истог система аксиома. За доказивања оваквих теорема полазни аксиоми су недовољни, потребно је изаћи у неки већи систем аксиома. Али, доказивање у већој теорији такође захтева још већу теорију – и тако у недоглед.

Један од начина да и ми лаици можда схватимо о чему се ради је мисаони оглед који није чисто математички. Замислимо да се на некој удаљеној планети (Марсу, на пример), такође пишу уџбеници математике. Претпоставимо да, неком чудном случајношћу, сви симболи које Марсовци користе да би написали математичке књиге изгледају као наши бројеви од 0 до 9. Зато кад Марсовци у својим уџбеницима разматрају неко од чувених открића, рецимо аксиом који ми на Земљи приписујемо Еуклиду и који гласи: „Постоји бесконачно много простих бројева," они га можда исказују овако: 844532984450878763041248578549635111258674546 3. Оно што нама изгледа као један велики четрдесетшестоцифрени број, за Марсовце уопште није број, него исказ. Он Марсовцима говори да постоји бесконачност простих бројева, исто тако јасно као и нама поменутих пет речи.

Сада замислимо да желимо да причамо о природи свих математичких теорема. Ако погледамо у марсовске уџбенике, све те теореме изгледаће нам као бројеви. Значи да можемо да развијемо и једну подробну теорију о томе који бројеви могу да се појаве у марсовским уџбеницима, а који се никада неће појавити. Наравно, не мора дословно да се ради о нашим бројевима, већ о низу симбола који нама изгледају као бројеви.

На темељу овако изокренутог гледишта Гедел је изградио праву чаролију. Његов трик састоји се у томе да сада замислимо да у марсовским уџбеницима проучавамо бројеве који су заправо теореме. Назовимо их скраћено „М. П." бројевима (од Martian–Producible numbers). Онда можемо да поставимо питања: „Да ли је неки број 8030974, М. П. број, или није? То јест, да ли ће израз 8030974 икада да се појави у марсовским уџбеницима математике јер је теорема? Размишљајући веома пажљиво о овом сасвим нереалном сценарију, Гедел је схватио да се особине М. П. бројева не разликују много од тако уобичајених представа као што су „прост број", „непаран број" и тако даље. То је значило да земаљски теоретичари, користећи своје уобичајене поступке, могу да разматрају и таква питања као што је „Који бројеви су М. П. бројеви, а који то нису?" и слично.

Гедел се оженио Аделом, играчицом у једном ноћном клубу.

И тако, у једном од најоштроумнијих закључивања у историји математике, Гедел је осмислио изванредан исказ који једноставно гласи: „Х није М. П. број", где је Х број који видимо кад је израз „Х није М. П. број" преведен на марсовски математички језик. Кад се израз „Х није М. П. број" преведе на марсовски систем знакова, изгледаће нам само као дугачки низ цифара, то јест, врло велики број. Али, тај низ марсовских знакова је и наш запис за број Х, о коме и сам исказ говори. Ово значи да није могуће потврдити тачност исказа у датом систему.

Ако нисте схватили, не мари. Кад говоримо о уврнутости, ово је баш уврнуто! Али, уврнутост је била Геделова особеност: уврнутост простор–времена (Гедел је открио космолошка решења Ајнштајнових једначина гравитације), уврнутост у размишљању, уврнутост у готово свему.

Дакле, размишљајући о теоремама као о шарама састављеним од низа разних симбола (знакова), Гедел је открио да се унутар самих теорема крије

ГЕДЕЛОВ МАТЕМАТИЧКИ ДОКАЗ О ПОСТОЈАЊУ БОГА

Многи математичари, физичари и астрономи су религиозни, биолози много ређе, а економисти и психолози веома ретко. Изгледа да, што су питања којима се стручњаци баве ближа самом човеку, слабије су њихове склоности ка вери.

Гедел је био математички геније опседнут богом и загробним животом (слични су били Исак Њутн и Блез Паскал). Мислио је да је помоћу логике могуће доказати и такве недоумице као што је питање живота после смрти и постојање бога. У четири дуга писма мајци навео је разлоге свог веровања у други свет. Негде око 1970. године овај Геделов математички доказ о постојању бога почео је да кружи и међу његовим колегама. Био је написан на само једној страници хартије.

Аксиом 1

(Дихотомија) Особина је позитивна ако и само ако је њена негација негативна.

Аксиом 2

(Закључак) Особина је позитивна ако нужно садржи позитивну особину.

Теорема 1

Позитивна особина је логично конзистентна (то јест, могуће је да за њу постоји неки пример).

Дефиниција

Нешто је налик богу ако и само ако поседује све позитивне особине.

Аксиом 3

Бити налик богу је позитивна особина.

Аксиом 4

Бити позитивна особина је (логично, дакле) нужно.

Дефиниција

Особина P је суштина од x ако и само ако x садржи P а P је нужно минимално.

Теорема 2

Ако је x налик богу, онда је бити налик богу суштина x.

Дефиниција

NE(x): x нужно постоји ако има суштинску особину.

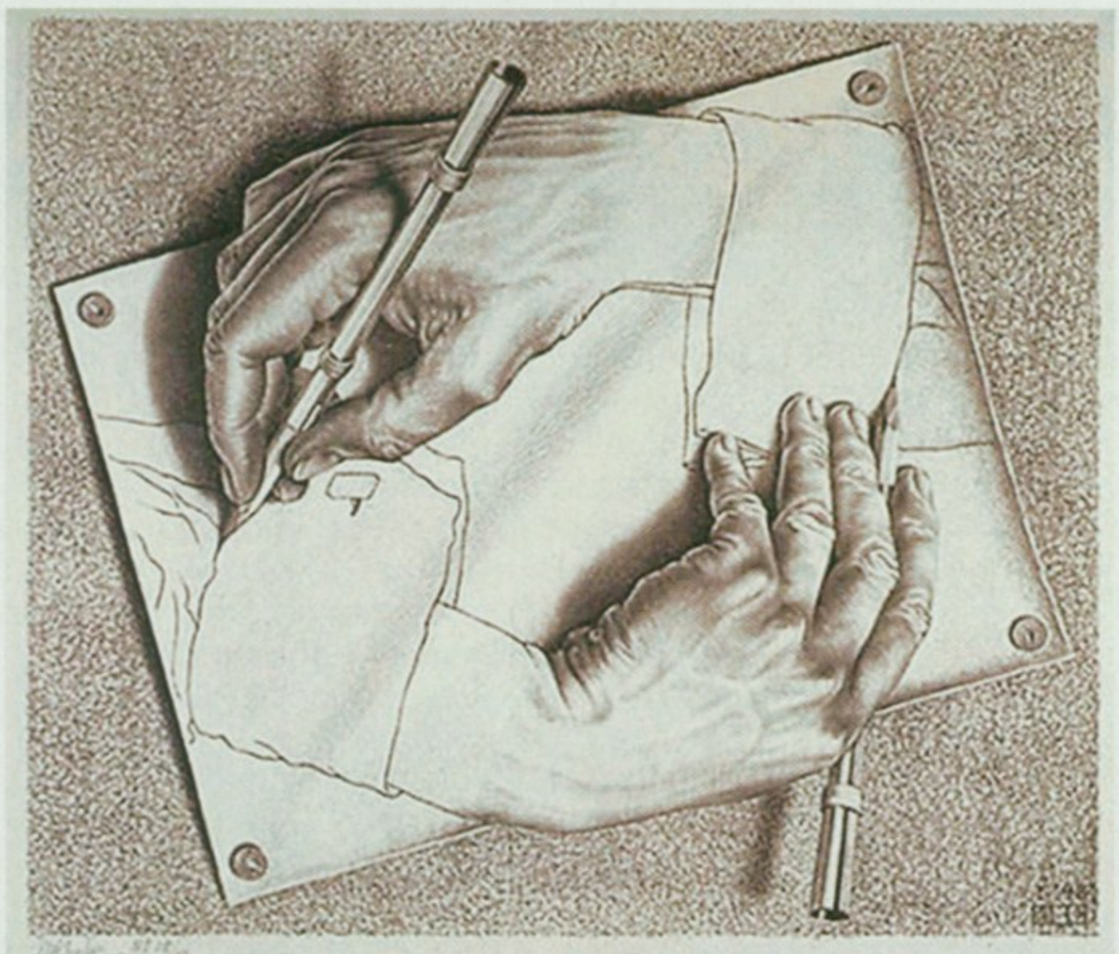
Аксиом 5

Бити *NE* значи бити налик богу.

Теорема 3

Нужно постоји неко x такво да је x налик богу.

Како да судимо о оваквом доказу који мало људи на Земљи може заиста да разуме? Остаје питање да ли је он резултат поремећеног ума занесеног религиозног чудака или генијалног логичара кога неки упоређују с Аристотелом. Гедел је веровао да ће у наредних сто година филозофија да се развије у егзактну науку и да ће стручњаци успети да побију и тако чврсту тврдњу да духовно не може да постоји независно од материје ■

Као да је био под утицајем Гедела – Ешерова литографија Drawing Hands из 1948. године

оно што их побија, да и саме изражавају да су недоказиве (непотпуне). Последице овог неочекиваног заплета биле су запањујуће како за Марсовце тако и за водеће математичаре: Давида Хилберта, оснивача формалистичког покрета, Бертранда Расела и Алфреда Вајтхеда. Јер, они су се свим срцем надали да ће једним системом моћи да се обухвате сви истинити искази у математици.

Геделова теорема не тврди да је сама математика непотпуна, већ сваки систем који покушава да обухвати све истине у математици у виду коначног скупа аксиома и правила. Међутим, за водеће математичаре из тридесетих година прошлог века и ово сазнање било је прави шок јер је оборило њихово поимање математике и света.

Геделов текст из 1931. године произвео је још нешто: теорију такозваних рекурзивних функција које су данас основа моћне рачунске теорије. Јер у сржи његовог рада био је рачунски програм за производњу М. П. бројева, на који веома подсећа програмски језик Lisp, осмишљен скоро три деценије касније.

Откачени геније

Курт Гедел био је чудак баш као што су биле чудне његове теорије. Предавања која је држао на Универзитету у Бечу од 1933. до 1938. године била су лоша, неразумљива чак и за малу групу студената који су их похађали. Патио је и лечио се од депресије, био је и уображени болесник. Овај изванредни математичар оженио се 1938. године играчицом из ноћног клуба, с којом је напустио Аустрију 1939. године. Да не би учествовао у рату, бежи на Запад – преко Русије и Јапана! Путује возом преко Сибира и бродом од Јокохаме до Сан Франциска. Геделови су прешли и целу Америку, до Принстона, где је Курт добио привремено место на новоотвореном Институту за напредне студије. Тамо је већ радио Алберт Ајнштајн и њих двојица постају добри пријатељи.

Године 1942. Гедел доживљава нервни слом. По изласку из болнице, поред супруге, главни ослонац био му је Ајнштајн, са којим често шета и размењује мисли о науци, филозофији, политици. Крајем четрдесетих година Гедел је дошао до необичних решења Ајнштајнових космолошких једначина: она су дозвољавала путовање кроз време, у прошлост. Ајнштајн их је невољно прихватио јер су одбацивала његов класични поглед на свет. Ипак, то није помутило пријатељство ова два сасвим различита човека. Ајнштајн је био друштвен, весео, красио га је здрав разум. Гедел је био сушта супротност. Слагали су се у нечему што је обојици било важно: непоколебљиво су стремили ка суштини ствари. Зато, када није видео будућност у Ајнштајновој теорији обједињеног поља, Гедел је одбио да ради на њој заједно с великим физичарем, иако је он на њу потрошио последњих неколико деценија живота (показало се да је Гедел био у праву). Године 1953. добија стално место професора математике на институту у Принстону.

Гедел је постао близак пријатељ с Ајнштајном са којим је често ишао у шетњу.

У старијим годинама, после одласка у пензију, Гедел је постао параноичан, плашио се заразе бацилима и да ће бити отрован. Његова супруга Адела морала је пре њега да проба свако јело. Боловао је и од чира у стомаку. Гедел је остао упамћен и по томе што је брижљиво чистио свој прибор за јело и носио маску с рупама за очи где год је ишао. Умро је у принстонској болници у 72. години живота, највише због тога што је одбијао да једе.

Ипак, Геделов рад оставио је дубок траг не само у математици. Читавог живота бележио је своје математичке замисли. Неки од његових радова толико су сложени да се верује да ће проћи векови пре него што се одгонетну, потврде или оспоре. Пре њега математичари, као уосталом и научници у неким другим областима, сматрали су да стоје на самим вратима коначне истине. Гедел је донео отрежњење: показао је да нисмо богови, већ само људска бића са ограниченим сазнајним могућностима ■

Г. Војиновић

Курт Гедел био је први добитник Ајнштајнове награде 1951. године. На свечаности у Белој кући 1974. године председник Форд уручио му је Националну медаљу за науку – за математику и рачунарство.

Геделу је супруга Адела била чврст ослонац у животу

Живот пише ДРАМЕ

НЕСТАЛИ

Породица Ардизони из Индијанаполиса била је увек у журби, па није имала довољно времена чак ни у недељу, сунчаног фебруарског поднева 2006. године. Ујутро су били у цркви одакле су се вратили кући да се пресвуку да би отишли на рођенданску прославу поред базена код једног од другова својих синова. Имали су само петнаест минута до почетка забаве, а чекала их је вожња од пола сата. Мајка, Шон Ардизони, на брзину је спаковала поклоне.
Отац, тридесетшестогодишњи Том, са осмехом је посматрао своја нова, спортска кола док је Шон деци на задњем седишту прикопчавала сигурносне појасеве. Старији син Ендру имао је седам година, млађи Лука четири. Када су се сви сместили и Том из гараже потерао аутомобил уназад на широк бетонски пут који је припадао њиховој кући, Шон га је питала да ли је понео купаће гаћице. Није их понео.

Незнанац за воланом

„Иди и узми их, можда ћеш морати да улазиш у воду", рекла му је жена. „Деца и ја ћемо те чекати." А, како се Том није враћао, Шон се сетила да их он сигурно тражи у спаваћој соби на спрату не знајући да је она гаћице ставила у кесу и одложила их у плакар у приземљу. И пошла је у кућу на минут да их нађе остављајући децу саму у колима у празном ходу. „Не мичите се, одмах се враћам!", упозорила их је.
Било је 13.45 сати и већ су каснили. По сунчаном времену њихова нова, скупа кућа у слепој улици, као и остале с баштама и негованим травњацима, изгледала је још лепше. „Нашла сам их!", довикнула је Шон Тому и окренула се према вратима да изиђе. У то је зазвонио телефон. „Немамо времена за разговор!", рекао је Том трчећи низ степенице.
Док су излазили кроз гаражу, Том је чуо како су се врата његових кола напољу залупила и како мотор ради пуним гасом. Да ли се то Ендру попео на возачко место и случајно нагазио папучицу за гас? Од Шониног аутомобила, паркираног у гаражи, нису могли да виде шта се то дешава.

Али, чим су га заобишли, угледали су Томова кола предњом страном окренута према улици, не онако како су их оставили.
За воланом је седео младић, потпуни незнанац, који их је погледао и – дао гас! „Господе, унутра су деца! Моја деца!", вриснула је Шон. Том је потрчао према аутомобилу који се упутио њиховом улицом Ентелоуп Лејном. „Стани! Стани!", викао је покушавајући да му својим телом препречи пут. Врата аутомобила није могао да отвори, аутоматски су се закључавала чим би мотор био у брзини.

Трка за разбојником

Странац у њиховом аутомобилу, с њиховом децом, направио је окрет и кола су појурила. Шон се скаменила од страха, а Том је улетео у кућу и с кухињског стола узео кључеве Шониног аутомобила с погоном на сва четири точка. Када је изишао, његова кола више нису била на видику. Сео је у Шонин аутомобил и, чим је ступио на пут, угледао је свој како се враћа низбрдо. Лопов није знао да је улица којом је хтео да побегне ћорсокак. „Зови полицију!", довикнуо је својој жени и стуштио се за лоповом. До угла улица Ентелоуп Лејна и Лафајет Роуда стигао је рекордном брзином. Своја кола са својом децом угледао је с леве стране. Била су удаљена око осамсто метара и брзо су се изгубила с видика. Позвао је полицију мобилним телефоном и диспечеру дао податке: „Кола су ми украдена, у њима су, на задњем седишту, моји синови које, можда, хоће да отму. Јурим за њима према југу Лафајет Роуда!"

Шон и Том Ардизони

Породица код куће. Десно је метална кутија за бомбоне која је променила путању метка што је погодио Тома.

ЗА 60 СЕКУНДИ

Крађа аутомобила прилично је уобичајена појава, нарочито у Сједињеним Америчким Државама. Ако заједно с колима оду и деца у њима, нехотице или у намери да буду продата, случај постаје веома озбиљан, а запрећена казна може да буде и доживотна робија

Украдени аутомобил имао је такозвани „блутут", бежични телефонски систем који возач не узима у руке, подешен на број Томовог мобилног телефона. Он није знао да је све што је рекао полицији некако било у домету и активирало телефонски систем у украденим колима, што значи да су и разбојник и деца чули цео његов разговор с полицијом.

Чујем како вриште!

Шон је за све то време беспомоћно стајала у кући с бежичним телефоном у руци. „Смири се! Савладај хистерију и позови помоћ!", говорила је себи. Затим је окренула три броја Службе за спасавање. „О чему се ради?", питао ју је дежурни. Она је, што је мирније могла, изрецитовала њихову адресу и имена и године својих синова који се налазе у аутомобилу који им је испред куће украден. „То су сива кола са четворо врата, регистарских ознака GO CUBS. Крећу се источно од улице Ентелоуп Лејна." „Останите на вези и причекајте", одговорио је дежурни. Када се поново јавио, рекао јој је: „Мислим да су ваша деца покушала да нас позову телефоном. Чујем их како вриште у аутомобилу!" Шон се на то још више уплашила. „Да ли их је разбојник повредио? Да их, можда, није убио?", питала се. Није могла да направи ни један једини корак.

Саучесник у зеленим колима

Возећи аутомобил веома брзо, на тренутке више од 160 километара на сат, Том је своја украдена кола успео да држи на видику и, када су стигла до угла улице Шангај Роуда, чуо је како кочнице језиво шкрипе. Лопов је нагло скренуо, прешао преко пута с две траке и зауставио се на заустављној траци лицем према возилима из супротног правца.

На том месту искочио је из аутомобила и потрчао према зеленим колима паркираним код саме ивице пута. Возач тих кола, схватио је Том, мора бити његов саучесник. Том је први пут добро видео младића који му је украо аутомобил и отео децу. Био је висок, не старији од осамнаест година, силеџијског израза лица и покрета. Потпуно очајан, Том је колима прешао преко пута да би своја кола поставио између својих украдених с децом и саучесниковог зеленог аутомобила. Тако их је блокирао и, уколико би покушали да се врате у аутомобил с децом, морали би да прођу кроз њега. Само, није рачунао са оним што ће се у следећем часу догодити.

Хитац у Тома

Разбојник који је украо кола машио се свог појаса, извукао пиштољ и опалио трипут заредом. Први хитац пробио је предња десна врата Шониног аутомобила, прошао кроз инструмент-таблу, одвалио угао металне кутије с бомбонама, погодио Тома с десне стране тачно изнад задњег дела његових панталона и изишао с леве стране испод његовог паса.
Други метак пролетео је кроз задња врата Шониних кола, трећи је погодио точак. Том је нагазио папучицу за гас и пролетео на леву страну споредног пута, око осам метара поред наоружаног разбојника. Кроз ретровизор је гледао хоће ли лопови поћи за њим. Само секунду касније зелени аутомобил прешао је на главни пут, иза њега. Том је потерао аутомобил уназад према аутомобилу с децом.

На месту злочина

Шон је све то време стајала усред кухиње и даље не испуштајући бежични телефон који је, после дужег времена, зазвонио. „Ви мене не познајете", обратио јој се женски глас. „Ваша деца су са мном, неозлеђена. Ваш муж имао је незгоду и сада га возе у болницу!" Жена је објаснила да је, возећи кола, на заустављној траци угледала два аутомобила окренута носевима један према другом. Зауставила се и понудила помоћ. Полицијска кола убрзо су стигла да повезу Шон до њених синова. Троугао улица Лафајет и Шангај био је, као место злочина, оивичен траком. Око тог места налазило се више полицијских аутомобила и безброј полицајаца. Шон је, иза траке, угледала своју децу. Пре него што су јој дозволили да им приђе, један полицајац јој је саопштио да је Том рањен и да је у болници, али нису знали како му је.
Телефоном јој се убрзо јавио сам Том. Осећао се добро, метак није погодио виталне органе и очекивао је да га убрзо пусте из болнице. Ендру и Лука најзад су се нашли у мајчином загрљају.

Ухваћени и оптужени

Осумњичени саучесник, возач зеленог аутомобила украденог само који дан раније, ухваћен је истог поподнева недалеко од Ентелоуп Лејна. Седамнаестогодишњи разбојник који је украо Томова кола заваравао је полицију четири недеље. Ухваћен је за воланом такође украдених кола. Он је оптужен за крађу аутомобила, покушај отмице деце и рањавање њиховог оца пиштољем „лугер" калибра девет милиметара за који није имао дозволу. Обојици се суди као пунолетним лицима мада су, када је злочин извршен, имали мање од осамнаест година ■

Б. Д.

СВАКА СЛИКА ИМА ПРИЧУ

ЖЕНА У МУШ

Берта Моризо рођена је у време кад се у Француској, као и у готово свим другим земљама, сматрало незамисливим да се жена бави сликарством. На академији Екол де Бозар у Паризу припадницама слабијег пола омогућено је да студирају тек две године после њене смрти. Међутим, Берта Моризо, која је потицала из имућне породице, имала је срећу да се њен отац, док је студирао архитектуру и сликарство, кретао у уметничким круговима и 1860. године упознао је с Камијем Короом (1796–1875). Овај угледни сликар прихватио је да Берту и њену сестру Едну уведе у тајне сликарског заната. Берта се 1868. године упознала с Едуаром Манеом (1832–1883) који је утицао на њен рад, а и живот – удала се за његовог брата. У круговима импресиониста Берта Моризо имала је истакнуто место, помагала је приређивању изложби и окупљала истомишљенике – сликаре, писце, музичаре. Иако цењена у време кад је живела, данас је Берта Моризо позната углавном само у уским круговима људи који се баве историјом уметности.

Берта Моризо (1841–1895)

1870–1875.

- 1870. година – Опсада Париза
- 1871. година – После пораза у рату с Прусима, Француска Немачкој препушта област Алзас и Лорен. Чарлс Дарвин објављује „Порекло човека”.
- 1872. година – Одиграна прва међународна фудбалска утакмица.
- 1873. година – Економска криза потреса Европу. Произведена прва писаћа машина за широку употребу. Почео да се игра тенис на трави.
- 1874. година – Дизраели постаје британски премијер. Јохан Штраус изводи „Слепог миша”.
- 1875. година – Жорж Бизе изводи „Кармен”. Марк Твен пише „Тома Сојера” ■

Берта Моризо и Ежен Мане срели су се 1873. године на летовању у Нормандији и наредне године се венчали. Био је то брак више заснован на узајамном поштовању него на истинској љубави. Сликарки је таква веза одговарала јер јој је остављала слободу да несметано настави да ствара.

БАШТА У БУГИВАЛУ

Слике Берте Моризо исечци су из живота и чине неку врсту њеног аутобиографског дневника. На овом платну Моризоова је приказала једну сцену из породичног живота – портрете свог мужа и кћерке. Њих троје преселили су се 1881. године у кућу у Бугивалу, градићу који је био омиљено летовалиште надомак Париза.

(1)

ШТА С РУКАМА?

У поређењу са славним братом, Ежен је био сушта супротност: у већем друштву био је стидљив, несигуран и неспретан, што су биле последице одрастања уз веома строгог оца. Сву љубав Ежен је пружио породици. Премда стрпљив, Ежен се бунио што сатима мора да седи и позира својој супрузи. На слици се види колико је нервозан: руке је ставио у џепове, укочио се и спустио поглед.

(2)

ЕЖЕН МАНЕ

О животу Ежена, брата великог сликара Едуара Манеа, не зна се много. Аматерски се бавио сликарством и писањем. У познијим годинама, као владин чиновник, променио је неколико државничких послова. Умро је 1892. године.

Берта Моризо: „Ежен Мане и његова кћерка у башти у Бугивалу” 1881. година 73 x 92 cm уље на платну у приватној збирци

КОМ ЦАРСТВУ

Берту Моризо с Едуаром Манеом упознао је у Лувру сликар Анри Фантен Латур где је Мане радио на копији једног Рубенсовог платна. Манеова породица спријатељила се с Моризоовима и убрзо су почели да се друже и често посећују. И Берта и њена сестра Една потајно су се заљубиле у Едуара који је већ био ожењен. Берта се појављује на неколико Манеових слика, а једна од познатијих је „На балкону".

③

КЋЕРКА

Бертина кћерка Жили родила се новембра 1878. године. Сликарка је, упркос занимању које никада није запоставила, била изузетно пажљива и пожртвована мајка. Жили се појављује на неколико Бертиних слика. Реноар је 1894. године урадио портрет Берте Моризо и њене кћерке.

БЕРТИНА СЕСТРА

Берта Моризо је с пуно нежности овековечила Едну, своју млађу сестру која седи поред колевке свог другог детета рођеног 1871. године. Една се 1869. удала за морнаричког официра и напустила успешну сликарску каријеру.

ПОЗНАТА ДЕЛА

- „Лука у Лорену"; 1869; Национална галерија, Вашингтон
- „Портрет уметничине мајке и сестре"; 1869–1870; Национална галерија, Вашингтон
- „У парку"; око 1873; Музеј Пти Пале, Париз
- „Берачица трешања"; око 1891; приватна збирка, Париз ■

Берта Моризо: „Колевка"
56 x 46 cm; уље на платну
Музеј Дорсеј, Париз

④

ОДСЈАЈИ

Као и већина импресиониста и Моризоова је углавном радила слике у природи. Платно прелива блага светлост, пуна финих одсјаја, урађена под утицајем стила Огиста Реноара.

Моризоова је добро познавала Реноара с којим је, осим истог правца коме су припадали, делила и љубав према сликарима попут Фрагонара. Лето 1881. године Реноар је с Моризоовима провео у Буживалу где је урадио своје познато платно „Ручак друштва с брода".

⑤

ЛАКО И ОПУШТЕНО

Берта Моризо можда је највише од свих импресиониста тежила да слика буде урађена што слободнијим потезима тако да платно помало делује као недовршена скица. Њена дела урађена су наизглед једноставним и лаким потезима четкице чиме подвлачи опуштен став према ономе што слика. Исту технику користила је и на акварелима и цртежима урађеним оловком ■

Мушкарци су склони веровању да испуњавају нечији живот што, у мом случају, није сасвим тачно јер мислим да, колико год жена имала љубави за свог мужа, због тога не треба да стави тачку на свој рад.
Берта Моризо

ПОХВАЛЕ

На чувеној изложби импресиониста, одржаној 1874. године, Моризоова је изложила платно „Колевка". Бертина слика била је с радовима великих сликара као што су Камиј Писаро, Огист Реноар, Едгар Дега, Пол Сезан, Клод Моне. После изложбе Моризоова је добила похвале. Ликовни критичар Кастањари написао је: „Тешко је наћи љупкију слику урађену с тако јасном намером... Техника којом је урађена 'Колевка' сасвим је у складу с оним што сликарка жели да нам поручи" ■

Припремила ***В. Софреновић***

ЗАШТО? КАКО?

ДА ЛИ ЈОШ НЕЗРЕЛО ВОЋЕ САЗРЕВА У ЧИНИЈИ С ЈАБУКАМА?

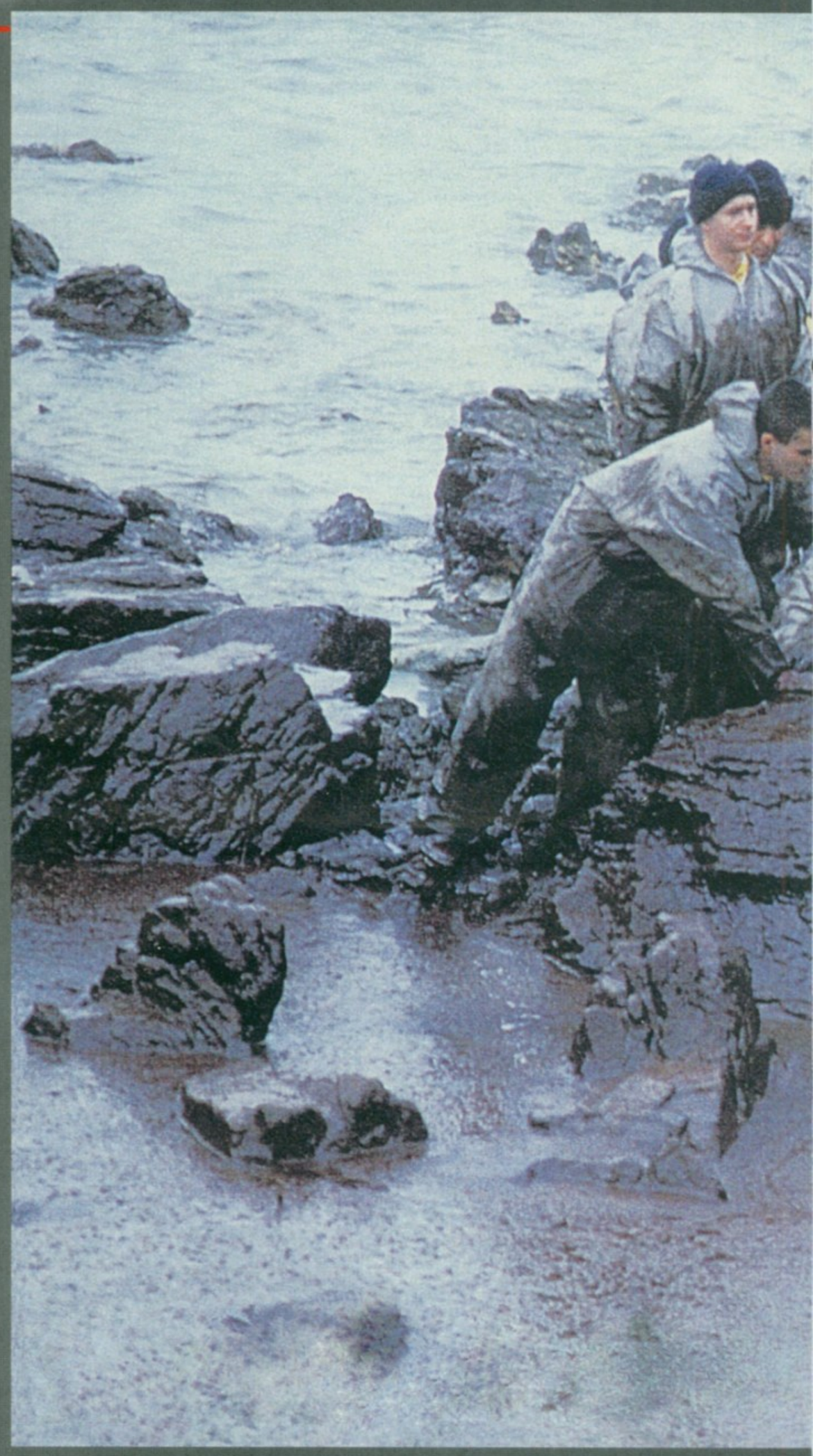
Рецепт наших бака за дозревање воћа има научну подлогу. Јабуке, наиме, спадају у врсту воћа које и кад се обере наставља размену гасова с околином производећи етилен, угљоводоник из породице алкена (једињења која се састоје искључиво од угљеника и водоника). Овај гас понаша се као биљни хормон изазивајући у воћу хемијске реакције типичне за зрење (производња шећера и ароме, омекшавање пулпе), али и „ланчану" производњу етилена у воћу које сазрева. Незрело воће као што је јабука, банана, авокадо, парадајз, киви, бресква или кајсија у присуству етилена (који одашиље друга јабука) и само почиње да производи велику количину овог гаса и сазрева за кратко време ■

ШТА ЈЕ ТО БЕТОН „СМОГОЈЕД"?

Реч је о једној новој мешавини која упија смог захваљујући фотокаталитичком хемијском процесу изазваном једним делом Сунчевог ултраљубичастог зрачења. Та хемијска реакција претвара главне загађиваче ваздуха у мање шкодљиве супстанце.
Ова релативно нова врста бетона садржи титанијум-диоксид. Кад сунце обасја бетонску површину, титанијум-диоксид се активира и ступа у дејство с кисеоником из атмосфере и загађивачима из ваздуха, утичући на низ хемијских процеса који загађивачима за само неколико секунди мењају састав. Титанијум-диоксид делује на оксиде азота (који се мењају у калцијум-нитрат) и на полукондензоване ароматичне састојке који се претварају у угљен-хидроксид, баш као и ситна прашина и оксиди угљеника.
У једном огледу који траје већ две године у Милану прати се присуство штетних материја у атмосфери: закључено је да се загађење ваздуха у присуству нове врсте бетона смањује за 15 одсто ■

Нова црква у Риму направљена од бетона смогоједа

ШТА СЕ СВЕ ПРАВИ ОД НАФТЕ?

Неки од производа у које је уграђена нафта: ружеви за усне, боје, жваке.

Последице изливања нафте у море у Француској 1999. године.

Нафта није намењена само за производњу енергије. Око пет одсто сирове нафте користи се као сировина за прављење разних материјала који се употребљавају у свакодневном животу: од хране, преко одеће до ствари за уређење стана. Најчешћи поступак прераде нафтиних деривата је полимеризација, то јест умножавање истоветних целина молекула угљоводоника уз могуће додавање других састојака да би се добили дугачки ланци јединења. Тако се добијају пластичне материје, пре свега поливинилхлорид (ПВЦ) који се користи за прављење амбалаже.

Винил-ацетат један је од производа који се добијају из нафте. Од њега се прави провидни материјал који се користи у графици (ацетат), али је и састојак неких посебних врста хартије, текстилних влакана, па чак и гуме за жвакање. Гликол етилен је дериват нафте који се користи као антифриз, средство против замрзавања, али се ставља и у цигарете да би биле влажније или се додаје неким врстама пластике од које се прави амбалажа за намирнице. Стирен се користи за добијање полистирола, различитих типова гуме и пена за изолацију.

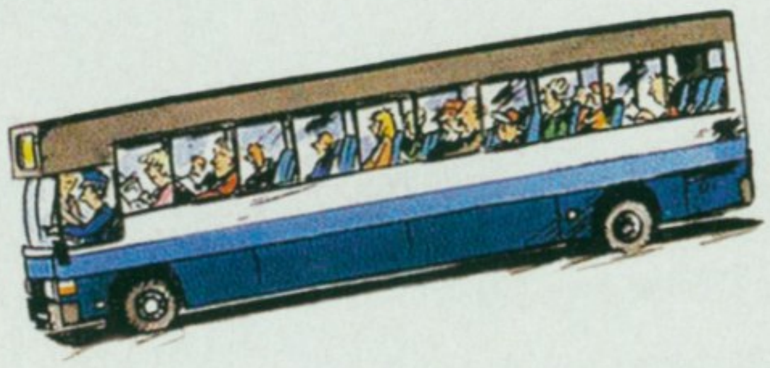
Производи из нафте у великој мери користе се у пољопривреди (ђубрива и пестициди), за изградњу путева (асфалт), за прављење лакова и боја, адитива за храну, лекова, козметичких средстава (ружеви, парфеми), детерџената и средстава за личну хигијену и индустријску употребу ■

Забавникове ЛОГ

АУТОБУС И БИЦИКЛИСТА

1 У подне из Београда је за Чачак кренуо аутобус пун путника. Два сата касније из Чачка је истим путем кренуо према Београду бициклиста, али, наравно, знатно спорије. Кад се аутобус и бициклиста сретну, ко ће бити даље од Београда? ■

ЗАНАТЛИЈЕ

2 Брана Бркић, Цане Цакић, Дане Дакић и Миша Докић познате су занатлије у крају, али су много познатији по надимцима, а они су: Муса, Црни, Вили и Бели. Откријте који надимак припада ком занатлији.

- Ако Брана Бркић није Муса, тада Дане Дакић није Бели.
- Ако Цане Цакић није Муса и није Црни, тада је Брана Бркић Муса.
- Ако је Миша Докић Црни, тада Цане Цакић није Вили.
- Ако Дане Дакић није Бели, тада је Цане Цакић Вили ■

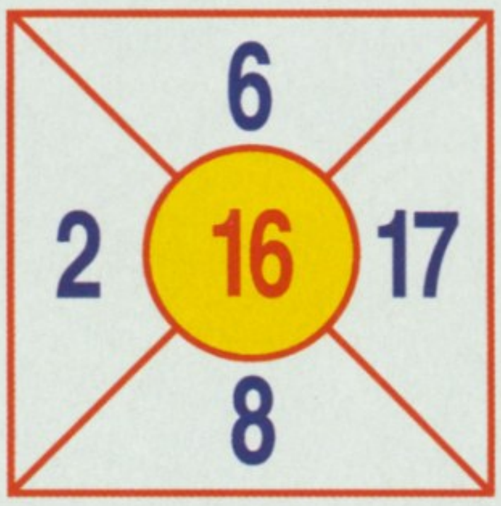
МАРАТОНЦИ

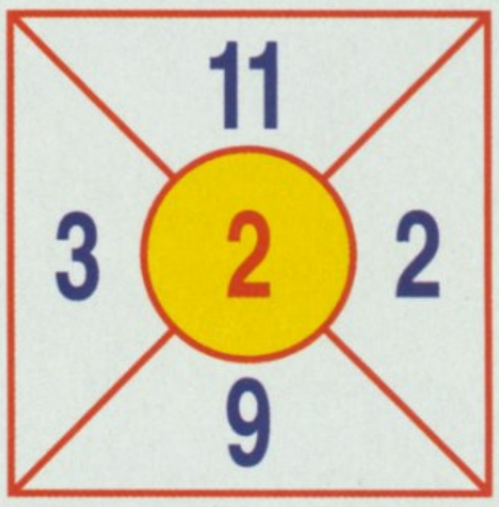
3 Маратонац Раца прелази сваког дана 40 километара. Следећег дана за њим креће маратонац Браца и прелази 45 километара дневно. После колико дана и пређених километара ће маратонац Браца сустићи маратонца Рацу? ■

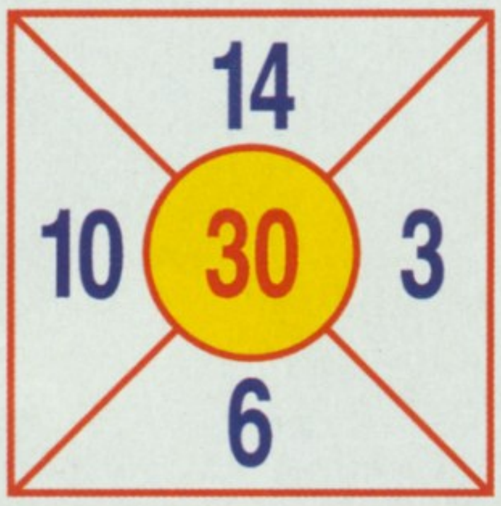

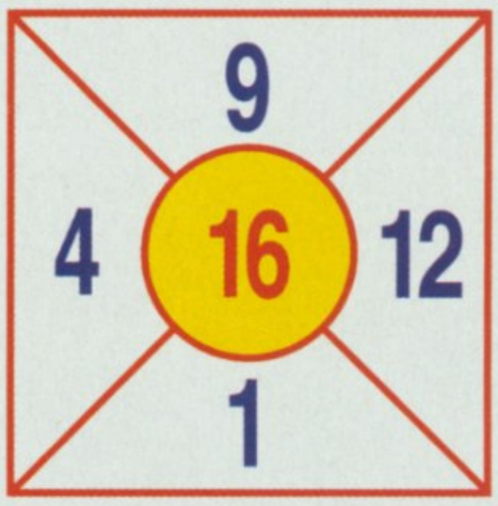
ПОКУШАЈТЕ!

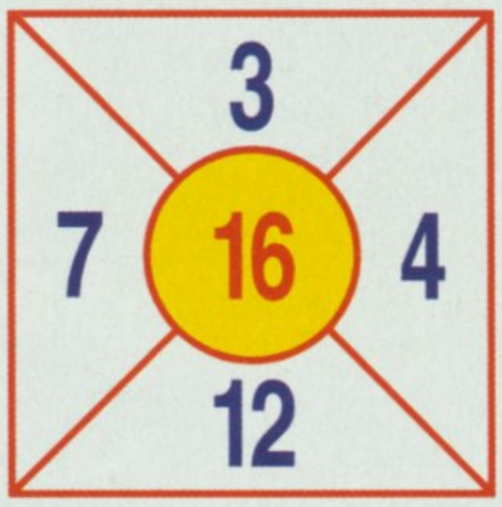
4 Код свих квадрата постоји једна доста скривена законитост. Кад је уочите, замените знак питања одговарајућим бројем ■

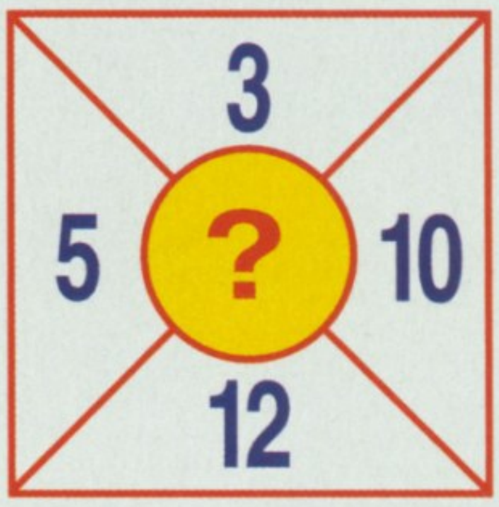

РАСТОЈАЊЕ

5 Растојање између два града један путник пређе за 10 дана, а други исти пут за 15 дана. После колико дана ће се срести путници ако истовремено крену један према другом из поменутих градова? ■

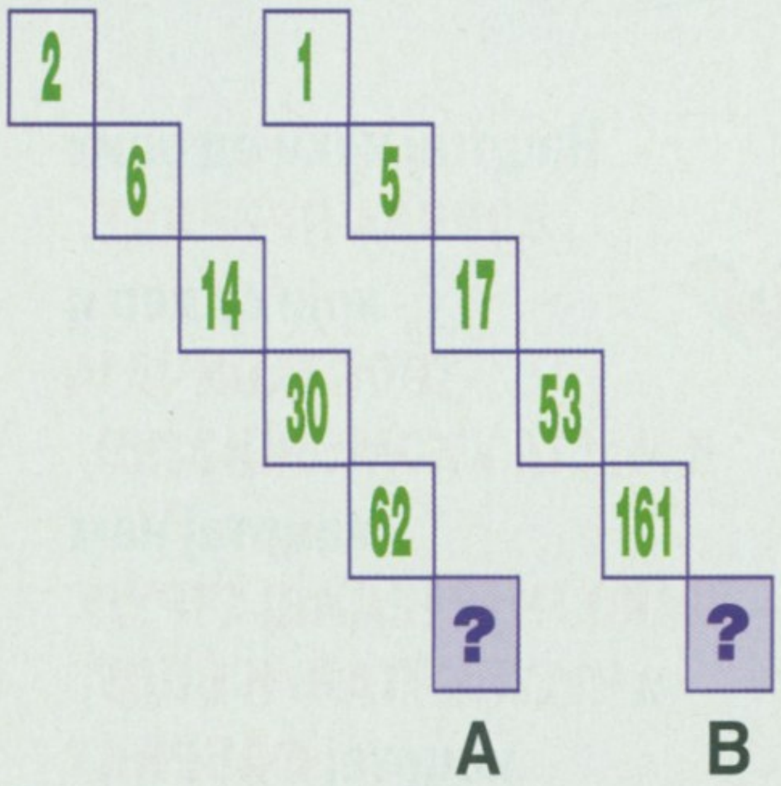

ИЧКЕ загонетке

НАСТАВИТЕ НИЗ!

6

ФАБРИКА АУТОМОБИЛА

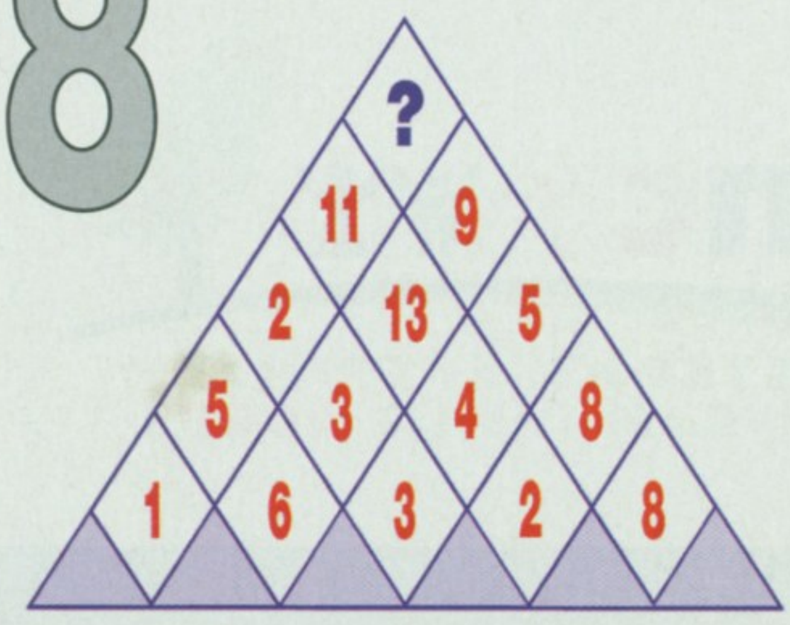
7

Једна фабрика аутомобила сваког месеца произведе 100 аутомобила више него у претходном месецу. За годину дана фабрика произведе укупно 18.600 аутомобила. Колико је аутомобила произвела у мају, а колико у децембру? ■

ВРХ ПИРАМИДЕ

8

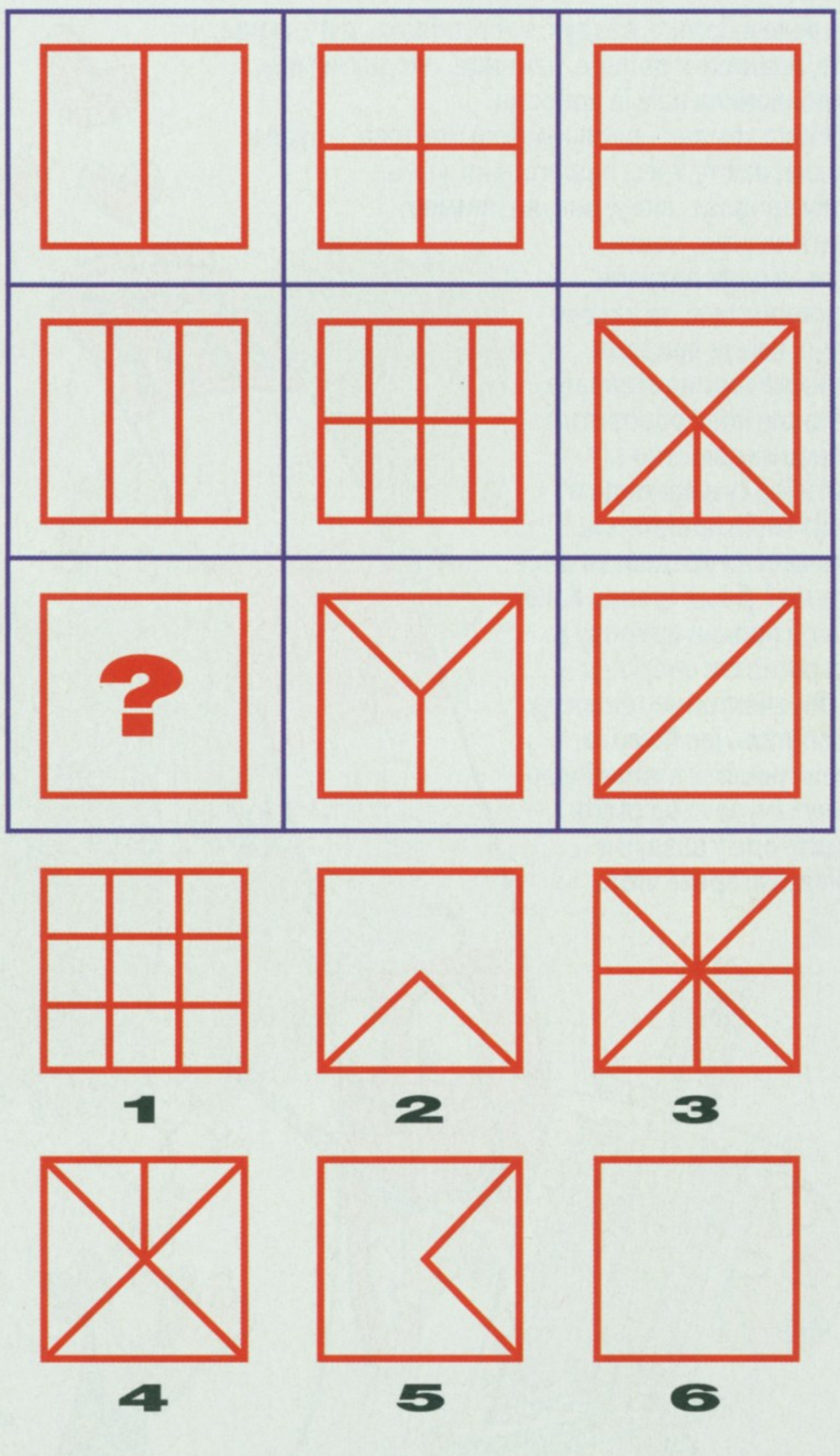
Ставите одговарајући број уместо знака питања ■

НАЂИТЕ ЛИК!

9

Која од понуђених фигура припада празном квадрату? ■

Уређује Радивоје Грбовић

РЕШЕЊА НА СТРАНИ 65

www.CharlieGC.net • Илустрација: Душан Павлић

ЛИКОВНИ КОНКУРС

Енергија и природа – моји пријатељи

април 2007.

Воду – реке и потоке, ваздух, небо, облаке, дугу, сунце, дрвеће, планине и долине, равнице, плодну земљу... све то поклонила нам је природа.
А из дубина земље – добијамо још поклона – руде и минерале, нафту, гас... и драгоцени угаљ.
Енергију природе, ако је она, на пример, у нафти или угљу, човек користи за своје потребе.
Када искористимо те изворе енергије, које је природа милионима година стварала, они се више неће обновити.
Зато ћемо их паметно трошити јер су и природа и енергија твоји пријатељи.
Шта можеш да урадиш за своје пријатеље? Да их чуваш. Како?
Нећеш да прљаш природу и нећеш расипати енергију.
Штедећи електричну енергију, штедиш угаљ, јер ћемо га мање потрошити а тиме ћемо околину сачувати од свега онога што оде у ваздух и воду када сагорева угаљ.

Нацртај неки од ових **ДАРОВА ПРИРОДЕ,** који су део и **ТВОГ ЗАВИЧАЈА И МЕСТА У КОМЕ ЖИВИШ,** нацртај нам **КАКО ТИ ШТЕДИШ СТРУЈУ** и **ЧУВАШ УГАЉ И ВОДУ,** нацртај **ФАБРИКУ СТРУЈЕ БУДУЋНОСТИ,** у којој ће се правити струја, а природа неће бити угрожена.
Изабери једну од ових тема и нацртај на папиру (до величине блока број 5) оно што је теби занимљиво.
Цртеж предај свом наставнику ликовног или учитељу до 30. априла.

ЕПС

ШТЕДИМ ЕНЕРГИЈУ
ЧУВАМ СРБИЈУ 2007

Више информација можеш наћи на
www.eps.co.yu

97208

Плашт и оиньаци

Превела
Оља Петронић

LUNA INCOGNITA

СЕЛЕНА?

СЕЛЕНИТ!?

НЕ ВИДИМ ДРУГО ОБЈАШЊЕЊЕ!

БУНАР!

КОРПА!

ОГРЛИЦА!

СВЕ СЕ СЛАЖЕ!

И, ШТА САД?

НИЈЕ ВАЖНО ОДАКЛЕ СТЕ, ПРЕЛЕПИ ДАРУ С НЕБА!

АКО ВАМ БУДЕМ ПОСВЕТИО ПЛАНЕТУ...

...СИГУРНО ЋЕ ВЕНЕРИ ПРИПАСТИ ТА ЧАСТ!

И?

ШТА ХОЋЕШ ДА ТИ ОДГОВОРИМ?

НЕ ЗНАМ ЧАК НИ ИМЕ ОВЕ НАПРАВЕ!

ПРОКЛЕТИ НАУЧНИК!

ЗАР ЈЕ МОРАО ДА МЛАТАРА РУКАМА НА ОГРАДИ?

ЈАДНИ ГОСПОДИН БОМБАСТУС!

А ТОЛИКО ЈЕ ЖЕЛЕО ДА ОДЕ НА МЕСЕЦ...

ЗЛАТО!

2

ЗЛАТО НА ДРВЕЋУ!

КРАТКО И ЈАСНО!

НА МЕСЕЦУ ЗЛАТО РАСТЕ У ИЗОБИЉУ!

У ИЗОБИЉУ, МЕНДОЗА!

У ИЗОБИЉУ!

ЗЛАТО!

ЛЕПО ЗЛАТО!

А ТИ МИСЛИШ ДА СИ У СТАЊУ ДА НАС ОДВЕДЕШ ТАМО?

НА ДРВЕЋУ!

НЕ МИСЛИМ - ТВРДИМ!

АХ! ЛЕПО ДРВЕЋЕ!

ПА ДА! ВИДИТЕ, АСИМПАТИЧКИ УСПОН УЗЛАЗНОГ ТЕТРОДОНА НАВЕО МЕ ЈЕ ДА ПОНОВО РАЗМОТРИМ НЕКЕ СВОЈЕ ТЕОРИЈЕ!

ПОГ'ОН *CUM VACUI FAUCES* ОВДЕ МОЖЕ ДА СЕ ПОКАЖЕ УПОТРЕБЉИВИМ! ВЕРТИКАЛНОСТ АТОМСКОГ' НАГ'ИБА НУДИ... Г'РГ'Љ!

МОЖЕШ ЛИ ДА НАС ОДВЕДЕШ ИЛИ **НЕ**?

СВЕ... ГРРГ'Љ... ЗАВИСИ...

...ОД КОЛИЧИНЕ БАРУТА КОЈОМ РАСПОЛАЖЕТЕ...

3

КО ЗНА...

...МОЖДА ЋЕМО ТАМО ОТКРИТИ ЉИНОВЕ КОЈИ ХОДАЈУ НА ЧЕТИРИ НОГЕ, И КОЈИ ЋЕ НАС СМАТРАТИ ЧУДНИМ ЖИВОТИЊАМА...

МОЖДА ЋЕМО ТАМО ВЕЧЕРАТИ ДИВНЕ МИРИСЕ ПЛАЋЕНЕ КЛЕЦАВИМ СОНЕТОМ...

БАШ КАО У РОМАНУ ГОСПОДИНА ДЕ БЕРЖЕРАКА!

ПЕСМА ПО ЦЕНИ ЈЕДНОГ МИРИСА...

ТО ЈЕ ЛЕПО!

КАТРЕНИ, ТЕРЦИНЕ МЕСЕЦА СУ БЛАГО, А ВАШЕ СУ ОЧИ СВЕ ШТО МИ ЈЕ ДРАГО...

ОХ!

ЈАДНИ МАЛИ ЗЕКА!

САВ СЕ ОГАРАВИО!

ДОЂИ, МАЛИША, ДА ТЕ ОБРИШЕМО!

ХОЋЕМО ЛИ ПРЕСТАТИ ДА СЕ ТРЕСЕМО?

ТО ЈЕ ОД... ХИ! ХИ!

ПЛАШИМ СЕ ГОЛИЦАЊА!

СТВАРНО?

НЕ! НЕ!

ХИ! ХИ! ХИ!

ЕУЗЕБИЈЕ!

ОД КАДА МОРНАР НА СТРАЖИ ТАКО НАПУШТА СВОЈЕ МЕСТО?

4

ЗНАЈТЕ, ГОСПОДИНЕ ЗЕЧЕ, ДА СУ ИСПОМАГАЊЕ И ДИСЦИПЛИНА НАЈВАЖНИЈЕ РЕЧИ НА СВАКОЈ ЛАЂИ, ПА ТАКО И НА ЛЕТЕЋОЈ!

ЕУЗЕБИЈЕ, УРАДИ ОВО, ЕУЗЕБИЈЕ, УРАДИ ОНО...

БОЉЕ МИ ЈЕ БИЛО НА ГАЛИЈИ!

НА ГАЛИЈИ?!

ВИ СТЕ БИЛИ НА ГАЛИЈИ?!

ТАМО САМ СРЕО ГОСПОДУ ДЕ ВИЉАЛОБОСА И МОПЕРТИЈА!

ШТА СТЕ ТО УЧИНИЛИ ДА ВАС ПОШАЉУ НА ГАЛИЈУ?

ОХ! ТО ЈЕ ДУГА ПРИЧА...

ТАКО ЗНАЧИ, ПОДСМЕВАМО СЕ?

КО? МИ?

АХ! НЕ, НЕ, НЕ!

ИПАК...

ЈЕДАН САВЕТ, АМИГО...

КР!

ДОБРО СЕ ЧУВАЈТЕ ЕУЗЕБИЈА...

КРР!

ОН ЈЕ...

КРРР!

ОН ЈЕ...

...ПРАВА ЗЕЧИНА!!!

ХА! ХА! ХА!

ХИ! ХИ! ХИ!

ХА, ХА, ХА!

УХ!

УХ!

У СТВАРИ, СВЕ ЈЕ ПОЧЕЛО КАД САМ БИО КАРДИНАЛОВ ГАРДИСТА...

ШТА ЈЕ САД? ШТА САМ РЕКАО?

5

КАРДИНАЛОВ ГАРДИСТА?

ЕУЗЕБИЈЕ... МНОГО ЈЕ РУЖНО ЛАГАТИ!

А ЗАШТО БИ ЛАГАО, МОЛИМ ВАС?

ЗЕЦ!

КАРДИНАЛОВ ГАРДИСТА!

БУХУХУХУ!

НИКО МИ НИКАД НЕ ВЕРУЈЕ!

ЈА ВАМ ВЕРУЈЕМ!

ДЕ, ДЕ!

ГОТОВО!

ХИ! ХИ! КАРДИНАЛОВ ГАРДИСТА КОЈИ ПЛАЧЕ!

ЧУДОВИШТЕ! КАКО СМЕТЕ ДА СЕ РУГАТЕ СУЗАМА!?

ЕУЗЕБИЈЕ ПЛАЧЕ ЗАТО ШТО ОН ИМА СРЦЕ!

НИСАМ ДОБРО СХВАТИО ТО „ОН", СЕЊОРИТА!

И ЗАБОГА, СПУСТИТЕ ТОГ ЗЕЦА! ОН НИЈЕ ИГРАЧКА!

КР!

КРР!

КРРР!

ХА! ХА! ХА! ХО! ХО! ХО! ХО! ХО! ХА!

6

ПЕТ!

ЧЕТИРИ!

ТРИ!

ДВА!

ЈЕДАН...

БРРРРУУУУУММММ!

НУЛА!

УГА БУГА!

УЗЕО СИ МИ РЕЧ ИЗ УСТА!

ХВАЛА, НИЈЕ МИ ХЛАДНО!

АХ, МОЛИМ ВАС, QUERIDA!

ВИ СТЕ ТАКО КРХКИ...

ПРЕВИШЕ!

ТУ САМ ДА ВАС ЧУВАМ!

ТО МИ ЈЕ ВЕЋ БИЛО ОБЕЋАНО!

СЕЋАМ СЕ ПРИЈАТНИХ ДАВНИХ ВЕЧЕРИ... МИРИСНИХ ВРТОВА У КОЈИМА СУ ШУМЕЛЕ ФОНТАНЕ...

ТАДА НИШТА НИЈЕ МОГЛО ДА МИ СЕ ДЕСИ...

ЧУВАЛИ СУ ME!

ИПАК, КАДА САМ ОДВЕДЕНА ДАЛЕКО, НИКО НИЈЕ ДОШАО ПО МЕНЕ! УПРКОС МОЈИМ СУЗАМА, МОЈИМ КРИЦИМА... НИКО!

БИЛА САМ...

...НАПУШТЕНА!

ТАКО ДА ЗНАМ ШТА ОСЕЋАЈУ АНДРЕО И ШАЉИВКО! ИЗГУБЉЕНИ НА ТОМ ХЛАДНОМ МЕСЕЦУ!

НЕЋУ ИХ НАПУСТИТИ!

НЕ ДРХТИТЕ ВИШЕ ЗБОГ СВОГ АНДРЕА!

СПАСИЋУ ВАМ ГА!

И ТО ЋЕ ОБЕЋАЊЕ БИТИ ИСПУЊЕНО!

АПЧИХА!

ВРЕМЕ СЕ КВАРИ!

АПЧИХА!

МУЧИМ СЕ ДА ПРОЧИТАМ БОМБАСТУСОВЕ БЕЛЕШКЕ...

НАПИСАНЕ СУ ТЕШКО СХВАТЉИВИМ ЛАТИНСКИМ, ПРЕПУНЕ ИДИОМАТСКИХ ИЗРАЗА И НАЈТЕЖИХ НАУЧНИХ ТЕРМИНА!

ЧУЈТЕ ОВО! НА ПРИМЕР:

„КАД ЛАЂА ПАДА, ПОВУЦИТЕ ПРЕВОРНИЦУ!"

ПРЕВОРНИЦУ?

ДОН ЛОПЕ!

ИМАТЕ ЛИ ИКАКВУ ИДЕЈУ ШТА БИ МОГЛА ДА БУДЕ ПРЕВОРНИЦА?

АПЧИХА!

ДОН ЛОПЕ?

ДО ЂАВОЛА!

НЕШТО НЕ ВАЉА!

ОВА ОЛУЈА? БОМБАСТУС ЈУ ЈЕ ПРЕДВИДЕО: КАКО СЕ ДИЖЕМО, ТАКО СЕ ЕТАР ХЛАДИ, МЕЊАЈУЋИ ПРИРОДУ ВОДЕ КОЈА НАС ОКРУЖУЈЕ У ПРИРОДУ СНЕГА! ШТО СЕ ТИЧЕ ТУРБУЛЕНЦИЈА...

ИЗМЕЂУ ДОНА ХЕРМИНЕ И МЕНЕ...

НЕШТО НЕ ВАЉА!

НИКАКВО ЧУДО! ТО ЈЕ ЈЕДНА ЋУДЉИВА ЖЕНА...

МЕСЕЦ!

А ВИ... ВИ СТЕ...

КАКО ДА КАЖЕМ...

МАЛЧИЦЕ НАГЛИ?

ЈА, НАГАО?!

МЕСЕЦ!

МАЛЧИЦЕ!

ПОКУШАЈТЕ ДА РАЗМИСЛИТЕ ПРЕ НЕГО ШТО НЕШТО УРАДИТЕ!

ОДМЕ-РИТЕ СВОЈЕ ПОСТУПКЕ... СВОЈЕ РЕЧИ...

¡POR DIOS! ПА ЈА РАЗМИШЉАМ! ОДМЕРАВАМ!

МЕСЕЦ! МЕСЕЦ!

ШТА САД „МЕСЕЦ МЕСЕЦ"!?

УВЕК ЈЕ БИО ТУ, КОЛИКО ЈА ЗНАМ!

ЈЕСТЕ, АЛИ...

СВЕ ЈЕ ВИШЕ И ВИШЕ ТУ!

ЛАЂА СЕ ЊИШЕ!

ПЕЊЕМО СЕ СВЕ БРЖЕ!

...ЈЕСТЕ ЛИ СИГУРНИ ДА СЕ ПЕЊЕМО?

МУКА МИ ЈЕ!

РЕЦИТЕ, ДОН АРМАНДО...

10

ПАДАМО!

ПРЕВОРНИЦА!

ПОВУЦИТЕ ПРЕВОРНИЦУ!

ШТА?

МА ГДЕ?

МА ШТА ЈЕ ТО?

ПРЕВОР-НИЦА?

ОВДЕ ИМА ЈЕДНА!

ПОВУЦИТЕ ЈЕ!

ИИИИИ...

КЛАК!

КЛИК!

ГЛОИИНГ!

КЛАК!

КЛАНК!

КЛАНК!

ФЛОП!

НАСТАВАК У СЛЕДЕЋЕМ БРОЈУ

ЕГИПАТ

ТРЕПТАЈ ОКА У ОКЕАНУ ВРЕМЕНА

Подаци говоре да на сваке двадесет три секунде Египат добије новог становника: готово милион и по душа годишње!

У Каиру идете у посету само ономе кога стварно волите, или ко вам је неизоставно потребан... Сваки, па чак и најкраћи пут, подразумева тридесетак минута у превозу. Многи туристи заврше посету Каиру не прешавши самостално улицу. Први пут заиста изгледа ужасавајуће. Са свих страна аутомобили јуришају ка вама као разбеснели бикови. Треба се неповређен провући између њих.

Оно што многи не знају јесте чињеница да је пешак ипак најзаштићенија фигура у овој игри. Јер, та збрка сасвим је организована. Постоје правила која не пишу ни у једној књизи саобраћајних прописа, али се поштују од када је четири точка у Египту. Додуше, данас има превише аутомобила, око три милиона. У ту бројку умешајмо магареће и коњске запреге, бициклисте, мотоциклисте и понеку камилу, па ћемо добити следећу слику: браник уз браник, бок уз бок, аутомобили и остали у неразмрсивом чвору гужве, сирена, смога и пешчане прашине...

Али, тај хаос има и својих предности. Учи човека стрпљењу и љубазности. Нервози нема места, јер не помаже. Нервозни су ретки у Каиру, или не опстају дуго. Важно је обавити посао, а да ли ће то бити баш у договорено време није толико битно. Утисак који странци понесу одавде да нико ништа не ради, потпуно је погрешан. У Египту сви понешто раде, или бар покушавају да раде. За било какву пружену услугу очекује се „напојница захвалности". За добро урађен посао – фунта или две. Да ли се икада неко од туриста позабавио теоријом малих бројева?

Услуга учињена стотину пута током дана, на пример, додавање хартије у тоалету, доноси дневно близу сто фунти. Колико је то месечно? А за годину дана? Од најситније услуге може да се заради десет просечних плата. Само је треба поновити много пута.

Зар није требало подићи бронзано длето и чекић од диорита бескрајно много пута да би било исклесано два милиона и три стотине хиљада камених блокова од којих је сграђена Велика пирамида; а деведесетак осталих? Да ли је неко од посетилаца Египта стигао да у заморном трчању око древних споменика застане и погледа фелаха који ради у пољу? Фелах је египатски сељак за кога се мало тога променило од времена фараона... Он још живи на обали Нила, у кућици од ћерпича, цигала од блата, са својом многобројном породицом и неизбежном магарицом, радном снагом сваког сеоског домаћинства. Али у пољу, он је владар! Одмереним покретима мотиком, ни спорим ни брзим, откида увек исте, црне, масне комаде плодне земље у долини Нила. Треба имати времена за посматрање јер сељак посао не прекида читавог дана. С времена на време он стане, усправи се, обрише зној, понекад оде у сенку да се мало одмори, што не траје дуго. И настави. Тако сваког дана. Бесконачно понављање... То је Египат.

Некада су Египћани живели кроз живот свог краља. За њега се постојало, живело и умирало; све је зависило од његове воље. Ни данас ствари нису много другачије... Првих записаних 2800 година „лично", односно „ја" није постојало у Египту. Живело се за „бога који хода земљом", фараона. Уграђујући камене блокове у пирамиде својих владара, сваки човек је и себи крчио пут уз то џиновско степениште ка Сунцу – богу Ра. Чини се да није било важно кад ће пирамиде бити завршене, већ да се огроман посао обави. Као и данас...

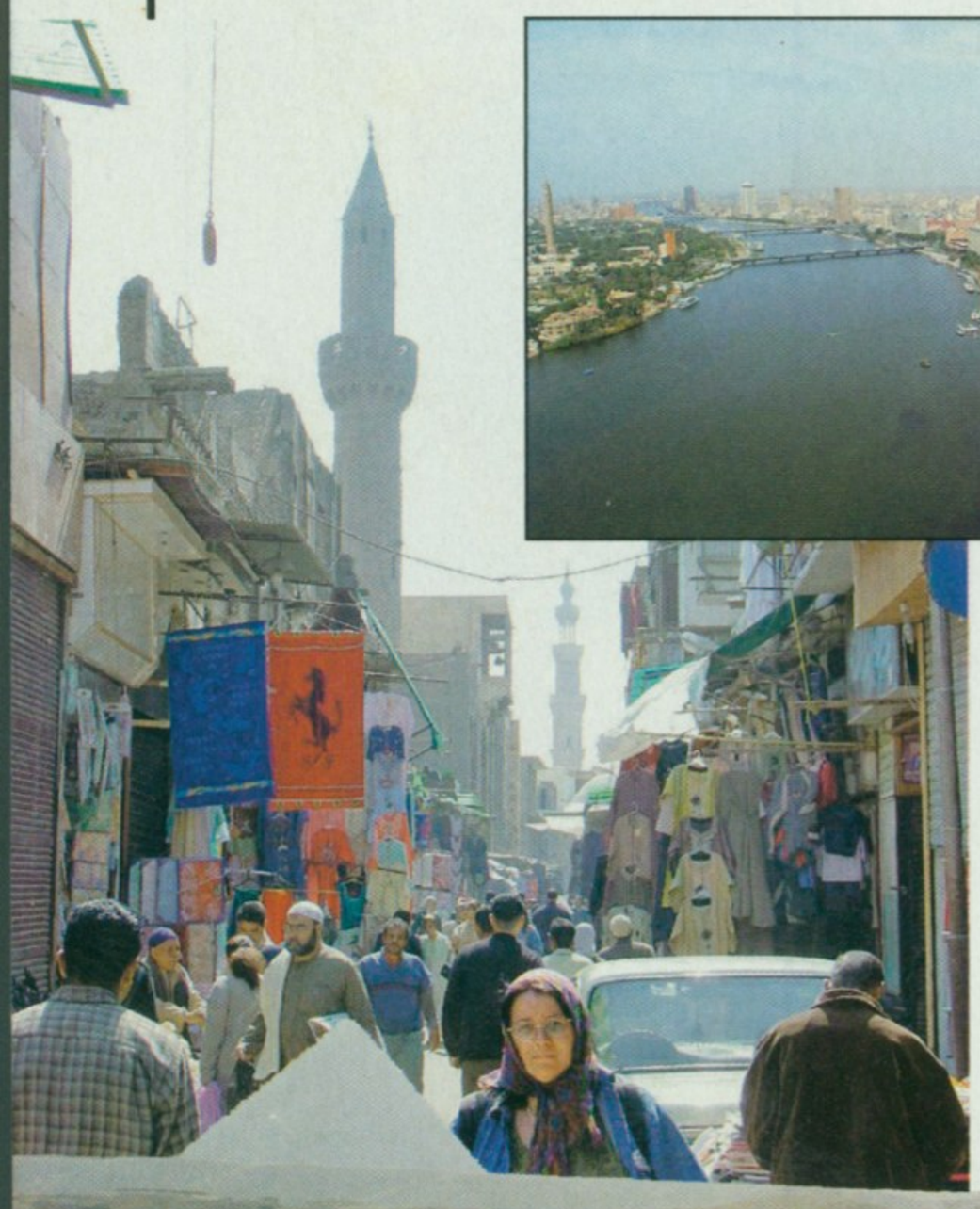
Кажете: „Нема данас пирамида!"А шта је онда асуанска брана, шта је Хургада? Вештачко брдо фараонских размера које је зауздало Нил, и град изникао из пустиње који је у последњих петнаест година већи за више од стотину педесет хотела. Древни краљеви Египта поносили би се данашњим поданицима. Не знамо како би гледали на голишаве Рускиње, али познато је да данас постоји јак сукоб између традиционалног и жеље да се добро живи од туризма. Странци би ипак требало да воде више рачуна. Дошли су у земљу историје, дубоко заглављену у блато долине Нила и песак три пустиње.

Подаци говоре да на сваке двадесет три секунде Египат добије новог становника: готово милион и по душа годишње. То значи да ће у земљи где више од деведесет седам одсто становништва живи на мање од пет одсто површине бити око сто милиона становника до 2020. године. Хоће ли Нил успети да их прехрани?

Одлика сиромашних људи јесте да живе само за садашњи тренутак. За њих будућност није извесна. Сваки следећи дан божански је дар. Можда су зато срећни. У Египту време се добија, не бежи. Древне цивилизације имају тај осећај за вечност – спознају да овај живот није толико важан. Трептај ока у океану времена ■

Небојша Јојић

JODI

JODI JE U MODI

OD MINAKVE SAMO TAKVE

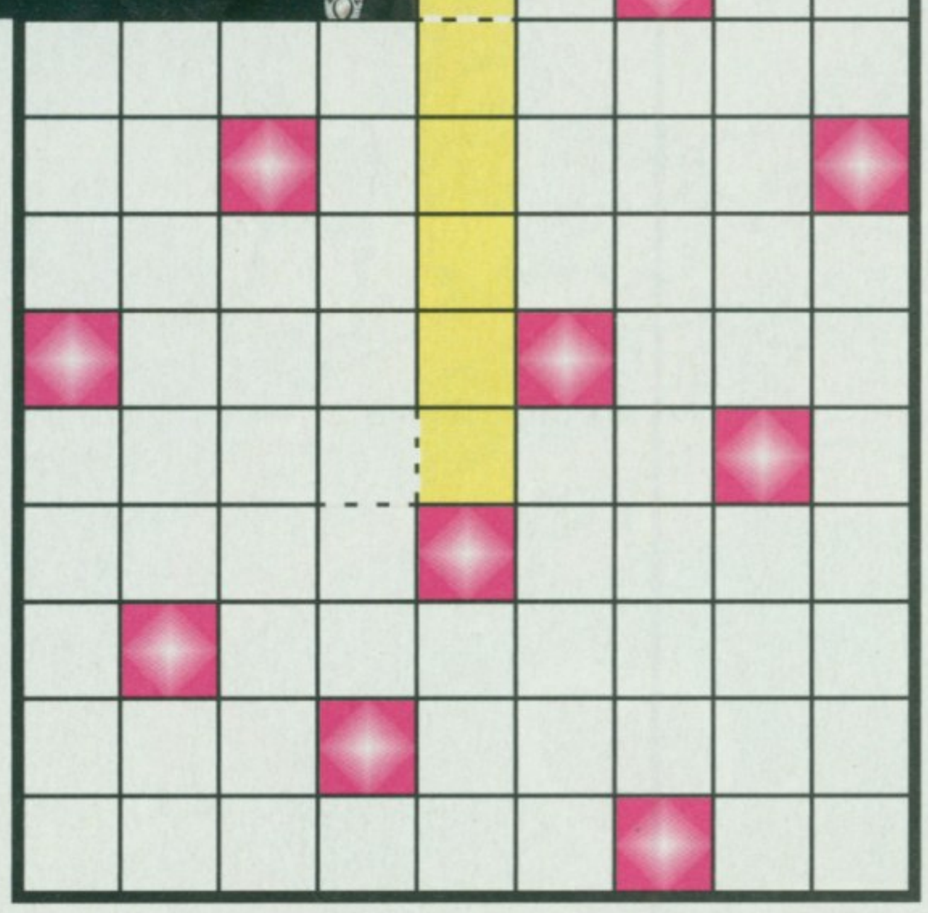
JEDAN JODI OBEZBEĐUJE ORGANIZMU
POTREBNU DNEVNU KOLIČINU JODA

87150

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА

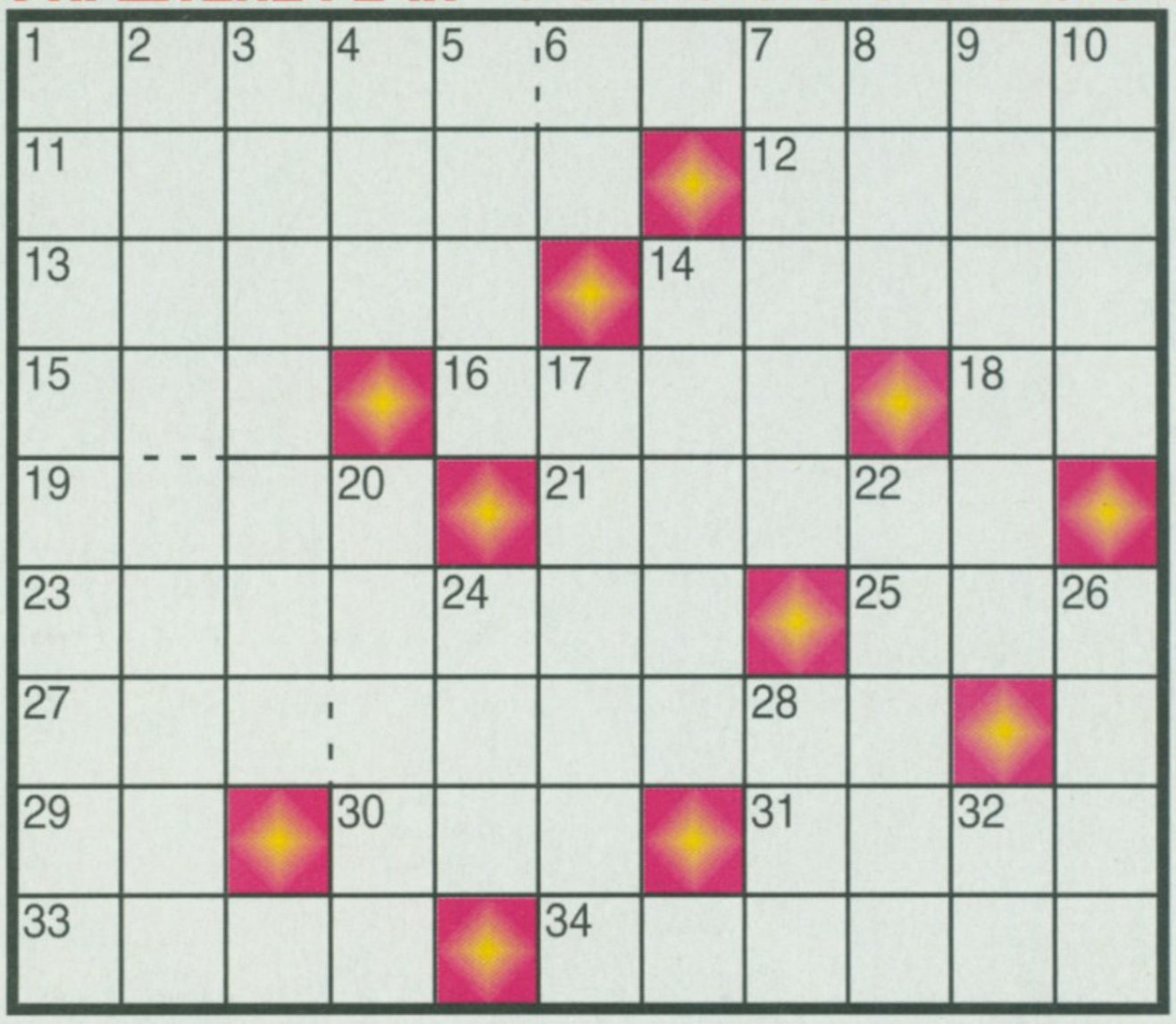

За сваки појам одредите одговарајуће место у укрштеници (водоравно или усправно). У означеним пољима добићете име и презиме британске глумице са слике, добитнице Оскара за улогу у филму „Краљица".

АИС, АР, АРЕС, БАЛЕТ, БЕЛЕГИШ, БЕЛИ НИЛ, БИТКЕ, ГЕНЕТКА, ЕЛЕМЕНТИ, ЕЛИОТ, ЕЛИТА, ЕМЕ, ЕМИ, ЕТЕ, ИМЕЛА, ИСУКАТИ, КРАТЕР, ЛАБУРИСТИ, ЛЕЧЕВ, МАСК, МИ, НЕ, НЕН, НИЧЕ, ОБУТИ СЕ, ОКСАЛАТИ, ОС, ОСЕТИ, САВЕСТ, САЛ, СКОТ, СКРОМНОСТ, ТЕТЕ, ТИ, ТИШИНА, ХЕНЕС ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Шпански сликар, аутор „музичке" слике лево, 11. Име оперског певача Каруза, **12.** Траг дивљачи, **13.** Мочварна биљка, **14.** Страх пред наступ, **15.** Страно мушко име, Рикард, **16.** Стара јапанска престоница, **18.** Име глумице Дерек, **19.** Омотач, **21.** Мужјак домаће живине, **23.** Антички град у Азији, **25.** Оливер одмила, **27.** Име и презиме спринтера са Тринидада, **29.** Сугласник и самогласник, **30.** Овамо, **31.** Одбацивање тела од тла, **33.** Припадник странке у царској Русији, **34.** Име глумице Нинковић ■

УСПРАВНО: 1. Врста смокве (мн.), **2. Француски сликар, аутор „музичке" слике десно, 3.** Рудник код Мојковца у Црној Гори, **4.** Фигура, **5.** Риба буљеш, **6.** Река у Италији, **7.** Мера за драгоцености, **8.** Немани, **9.** Амблем, знак, **10.** Птица грабљивица, **14.** Основни правац кретања друштвеног процеса, **17.** Грчки бог Сунца, **20.** Река која тече кроз Рим, **22.** Житељка античке Аоније, **24.** Ломљава, **26.** Индијански народ у Перуу, **28.** Копље старих Германа, **32.** Основна школа (скр.) ■

СПОЈИТЕ ПАР!

Повежите шпанске фудбалске клубове и градове!

1. Осасуна	**а.** Билбао
2. Селта	**б.** Ла Коруња
3. Депортиво	**в.** Севиља
4. Хетафе	**г.** Тарагона
5. Еспањол	**д.** Сантандер
6. Бетис	**ђ.** Памплона
7. Расинг	**е.** Уелва
8. Атлетик	**ж.** Барселона
9. Рекреативо	**з.** Мадрид
10. Химнастик	**и.** Виго

Дечје одељење „Чика Јова Змај"
Хиландарска 7
11000 Београд
тел: 32 38 631
e-mail:
zmaj@bgb.org.yu

Дечије одељење Библиотеке града Београда свим читаоцима „Политикиног Забавника" који са собом понесу купон даје попуст приликом уписа од 33 одсто.
Дођите, дружите се с нама, учите, забавите се, радујте се, откривајте светове који су вам мало знани а који вас могу одвести незнано куда...

БИБЛИОТЕКА ГРАДА БЕОГРАДА
33%

● ИЛУСТРОВАНА УКРШТЕНИЦА ● ● ● ● ● ● ● ● ●

	■	■	М	■		■	■	■		■		■	■		■	■
Р							■				А					
	■	■		■		■	■	■	Л	■		■			■	■
	■			■	М						■	■	А		■	
		О				■	■	■	■	■				К	■	
	■		■	■	■	■	■	■	■	■		Р	■	■	■	
	К				■										Т	
	■		■	■		■	К	■	■	Л	■	■	И	■	■	
■	■	■	■		■	■		У								
				И		■		■	■		■	■		■		
О	■	■	■		■	■		■	■		■	■		■		
	И				■			Н		■		А				
■	■		■		■	И	■	■		■	■		■	■	■	
		М			■				А		■				К	
	■		■	■	■		■	■	■		■		■	■		
				О					■		■					
Т	■		■	■	■		■	■		Т						

У укрштеницу упишите појмове с фотографија ■

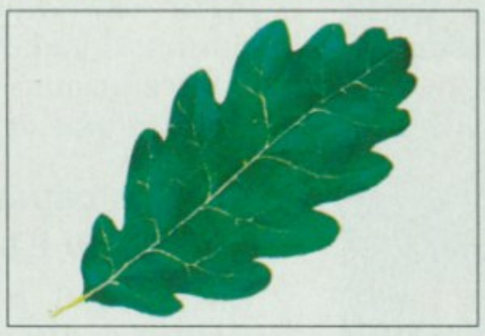

Решења на страни **65**

ПОЛА ВЕКА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

ДЕЦА УГЉА И ЧЕЛИКА

Европска унија, која данас обухвата 27 европских држава, посебна је творевина каквој нема поређења у историји. У другој половини 20. века и почетком овог, Унија је остварила оно што нису успели бројни европски освајачи и војсковође – ујединила је већи део европског континента

По областима које обухвата – од пољопривредне политике, трговине, превоза до питања спољне политике, одбране, правосуђа и многих других, ЕУ подсећа на „супердржаву" – на организацију коју неки пореде с „постмодерним царством". Али, то модерно царство није оригинално само по чињеници да нема цара или да су у њега удружене демократске, суверене државе. Оно је необично и по томе што се ради о првој заједници држава у људској историји које су се објединиле сасвим добровољно и мирољубивим путем. ЕУ је *„најоригиналнији политички изум нашег доба"*.

Разни облици европске сарадње и удруживања данас су уобичајени. Али, донедавно није било тако. Све регионалне организације за сарадњу у Европи (поред ЕУ, има их неколико десетина, попут Савета Европе, ОЕБС–а и других) настале су непосредно након Другог светског рата или нешто касније. Међутим, ниједна од њих није постала толико политички утицајна и економски значајна колико је то данас Европска унија.

Ових дана Европска унија (ЕУ) прославила је тачно пола века од оног дана (25. 3. 1957) кад је у Риму закључен „Римски уговор" којим је створено *Заједничко тржиште*, односно *Европска економска заједница* (ЕЕЗ) – претходник садашње организације. Данашња „европска кућа" грађена је постепено, по спратовима, деценијама, више од пола века. Прве корене Уније можемо тражити у годинама након Другог светског рата кад је створена „прамајка" данашње европске интеграције – организација која се називала *Европска заједница за угаљ и челик (ЕЗУЧ)*.

Од европских заједница до Европске уније

Давне 1950. године, француски министар Робер Шуман објавио је документ који ће остати запамћен као *„Шуманова декларација"*. Било је то време непосредно после Другог светског рата кад је још владало дубоко неповерење између две велике европске нације – Француске и Немачке – које су више од једног века (током 19. и 20. века) међусобно ратовале око питања „ко је јачи" и да ли ће пограничне, рајнске области Алзас и Лорен припасти једној или другој држави. Под утицајем идеја о европској интеграцији као најбољем начину да се отклоне стални ратови у Европи, француски министар спољних послова Шуман објавио је 9. маја 1950. године у историјској декларацији да *„француска влада предлаже да се целина француске и немачке производње угља и челика стави под заједничку 'Високу власт', у оквиру организације која ће бити отворена и за остале европске земље"*. Предлог се тицао два стратешка производа битна за привреду и рат: угља

Илустровао Милан Антанасијевић

(главни енергент тог доба) и челика (главна сировина за израду оружја). Али, предлог је имао и далекосежнији циљ, који је јасно наведен: *„Овај предлог представљаће прву конкретну основу једне европске федерације која је неопходна за одржавање мира”*. Предлагачи су, готово визионарски, предвидели да *„Европа неће настати одједном, нити у оквиру јединствене, свеобухватне структуре; она ће бити стварана путем конкретних резултата којим се у првом реду постиже солидарност на делу”*.

Немачкој и Француској придружиле су се у почетку још четири земље: Италија, Белгија, Холандија и Луксембург. Европска заједница за угаљ и челик добила је своју администрацију (тзв. *Висока власт*, која се данас назива Европска комисија), политички надзор (Савет министара и парламентарну скупштину), судску контролу (Суд правде), као и своје административно седиште (Луксембург). Имала је велики успех који је подстакао даљу сарадњу у наредним деценијама.

Девети мај, дан објављивања Шуманове декларације, данас се слави као *празник Европе*. Међутим, требало је да прође још много година пре него што је *„мала Европа”*, састављена од шест земаља оснивача, добила свој коначни облик. „Очеви Европе”, односно западноевропски политичари попут Француза Жана Монеа, Немца Конрада Аденауера, Италијана Де Гаспарија, Белгијанца Спака и других, намеравали су да, осим економске сарадње, већ у почетку отпочну и с пројектима војне и политичке сарадње. Међутим, педесетих година такви предлози показали су се као преамбициозни и прерани. Уместо тога, шест чланица ЕЗУЧ усмериле су се на учвршћење економске сарадње стварањем још две европске заједнице економског карактера.

Кључни преговори отпочели су у Месини, у Италији, 1955. године, а завршени склапањем два уговора у Риму, 25. марта 1957. године. Једна „заједница” требало је да надзире производњу и трговину атомске енергије. Она је добила назив *Европска заједница за атомску енергију* (или *Евроатом*). Друга (односно трећа по реду, ако рачунамо и ЕЗУЧ) „заједница” предвидела је слободну трговину у свим осталим областима између земаља чланица. Тиме је створено Заједничко тржиште, односно *Европска економска заједница – ЕЕЗ*. „Мала Европа” шесторке држава чланица тиме је била рођена.

У преамбули (уводу) уговора о ЕЕЗ, стране потписнице истакле су жељу да *„поставе темеље за све блискије заједништво народа Европе”*. Наглашен је заједнички циљ да се *„учврсте мир и слобода”*. Стога земље потписнице *„позивају друге народе Европе, који деле њихове идеале, да им се придруже”*. Заједничко тржиште (ЕЕЗ) подразумевало је стварање царинске уније (укидање царина и препрека у трговини), заједничку пољопривредну политику, заједничка правила о конкуренцији, спољну трговину, саобраћајну политику и друге мере које су омогућиле врло висок раст и јачање привредне сарадње између „шесторке”. ЕЕЗ је добила сличне органе као и њена претходница ЕЗУЧ (Комисију, Савет министара, Парламент и Суд). Шездесетих година прошлог века успех овог подухвата био је толики да су му се придружиле и земље које су до тада биле сумњичаве према идеји стварања неке врсте федералне или наднационалне заједнице држава. Највећу сумњу у ЕЕЗ имала је Велика Британија која је ипак, 1973. године, укључена у три Европске заједнице, заједно с Данском и Ирском. Тако се удружење „шесторке” држава претворило у „деветорку”.

ГЛАВНА ТЕЛА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Европски Савет

Орган који окупља шефове држава или влада земаља ЕУ којих је сада укупно 27. Представља неку врсту колективног шефа државе ЕУ и доноси одлуке и смернице о најбитнијим питањима попут, на пример, одлуке о даљем проширењу ЕУ и слично. Састаје се два пута годишње или чешће.

Савет министара ЕУ

Орган у коме се доносе прописи који важе као „закони” у земљама ЕУ. Сачињавају га по један представник (министар) из држава чланица ЕУ. Одлуке у Савету министара доносе се већином гласова, а у неким случајевима једногласно. Саветом руководи земља која је „председавајући” ЕУ за раздобље од шест месеци. Тренутни председавајући је Немачка, коју ће заменити Португал, а затим Словенија, па Француска.

Европски парламент

Представља „глас грађана” земаља ЕУ, док је Савет министара „глас држава чланица”. Чланови ЕП (има их 786) бирају се на директним изборима који се одржавају истовремено у свим земљама чланицама. ЕП у сарадњи са Саветом министара усваја прописе ЕУ, разматра политичка питања и може да смени Европску комисију.

Европска комисија

Извршни орган ЕУ, Комисија, броји 27 чланова који треба да делују независно и у интересу Уније као целине. Европска комисија подноси предлоге прописа Савету и Парламенту, контролише примену права ЕУ у земљама чланицама, представља Унију у међународним односима и друго.

Европски суд правде

Суд је главни правосудни орган Уније који даје тумачење уговора и прописа ЕУ, решава спорове између држава чланица или органа ЕУ. Има седиште у Луксембургу ■

ХРОНОЛОГИЈА РАЗВОЈА ЕУ

1948.
7–11. мај – Конгрес у Хагу окупио је око 800 представника европских држава и друштва, невладиних организација, политичара – заговорника стварања европске федерације – усвојена декларација с предлогом о европској федерацији.

25. октобар – Створен је Европски покрет – водећа невладина организација која промовише европско уједињење.

1950.
9. мај – „Шуманова декларација” – дан Европе.

1951.
18. април – У Паризу потписан уговор о оснивању Европске заједнице за угаљ и челик између шест земаља чланица (Француска, СРН, Белгија, Холандија, Италија, Луксембург).

1957.
25. март – У Риму потписани уговори о оснивању Европске економске заједнице и Европске заједнице за угаљ и челик (исте чланице као и ЕЗУЧ).

1963.
22. јануар – „Јелисејски споразум” између Француске и Немачке о њиховој блиској међусобној сарадњи.

1965.
8. април – Закључен уговор којим су обједињени органи три Европске заједнице: Савет министара, Комисија, Парламент и Суд правде.

1968.
1. јул – Употпуњена царинска унија шест чланица ЕЕЗ.

1973.
1. јануар – Прво проширење – Велика Британија, Данска и Ирска постају чланице Европских заједница.

1979.
13. март – Почео да функционише „европски монетарни систем”.

7. јуни – Први директни избори за Европски парламент (мандат чланова Парламента је 5 година).

1981.
1. јануар – Друго проширење – Грчка је постала 10. чланица Европских заједница.

1985.
14. јуни – Закључење споразума из Шенгена којим су уклоњене контроле на унутрашњим границама између потписница споразума.

1986.
1. јануар – Треће проширење. Шпанија и Португал ушле у Европске заједнице.

17. фебруар – Закључен „Јединствен европски акт” о реформи Европских заједница (на снази од 1. јула 1986).

1989.
9. новембар – Рушење Берлинског зида.

1990.
3. октобар – Уједињење Западне и Источне Немачке.

1991.
25. фебруар – Укинут Варшавски пакт.

16. децембар – Декларација земаља ЕЕЗ о условима за признавање република СССР и СФРЈ.

1992.
7. фебруар – Потписан уговор из Мастрихта о стварању Европске уније (ступио на снагу 1. новембра 1993).

1993.
1. јануар – Заокружено „унутрашње тржиште" земаља ЕУ.

1994.
1. јануар – Створен „Европски економски простор" између ЕУ и земаља „Европског удружења за слободну трговину".

1995.
1. јануар – Четврто проширење – улазак у ЕУ Аустрије, Шведске и Финске.

26. март – Ступили на снагу споразуми из Шенгена.

1997.
2. октобар – Закључен уговор из Амстердама о реформи ЕУ (на снази 1. маја 1999).

1999.
1. јануар – Почетак треће фазе економске и монетарне уније у ЕУ.

2000.
23. март – Европски савет усваја „Лисабонску стратегију" о јачању конкурентности привреда земаља ЕУ и о информатичком друштву.

2001.
7. фебруар – Потписан уговор из Нице о даљој реформи Европске уније (на снази 1. 2. 2003).

2002.
1. јануар – Увођење евра као једине валуте у 12 земаља чланица ЕУ (евро још не важи у Великој Британији, Шведској, Данској и новим чланицама ЕУ).

2004.
1. мај – Пето проширење – у Европску унију укључено 10 нових чланица: Чешка, Словачка, Мађарска, Словенија, Пољска, Литванија, Летонија, Естонија, Кипар и Малта.

29. октобар – У Риму потписан уговор о „Уставу за Европу" (није ступио на снагу).

2005.
29. мај–1. јун – У Француској и Холандији негативни резултати референдума о „Уставу за Европу".

2007.
1. јануар – Румунија и Бугарска улазе у ЕУ.
1. јануар – Словенија постала 13. чланица која је увела евро ■

У наредној деценији Европске заједнице су се проширile на још три земље југа Европе које су се претходно ослободиле десничарских диктатура. Грчка се прикључује 1981. године, а Шпанија и Португал пет година касније (1986).

Тако је „европска кућа" добила дванаест „становника", а након темеља и приземља, постепено је зидана надградња – спрат по спрат. Заједнице наизменично пролазе раздобља физичког „проширивања" (на нове чланице) и „продубљивања" на нове политике или области које се заједнички одређују. „Европска кућа" расте како у висину тако и у ширину.

Веома значајан тренутак у историји три Заједнице била је одлука да се приреде први директни избори за Европски парламент, 1979. године. Пре тога, чланове консултативне парламентарне скупштине бирали су национални парламенти, а не непосредно грађани.

Од подељене до уједињене Европе

Средином осамдесетих година тадашњи председник Европске комисије (извршног органа три Заједнице, односно неке врсте заједничке владе) Француз Жак Делор покренуо је даљу сарадњу „дванаесторице". Делор је предложио продубљење економске интеграције стварањем јединственог тржишта (или „унутрашњег тржишта") уместо ранијег заједничког тржишта. Пројекат је назван *„Европа 1992. године"* и показао се као пун економски, политички и медијски успех. Не само да је допринео порасту стопе економског раста у Европи, него је подстакао и многе друге европске земље да се окрену ЕЕЗ. Аустрија, Шведска, Финска и друге земље стају у ред за чланство у три Заједнице (постале су чланице ЕУ 1995. године).

Права револуција у устројству и развоју дотадашњих Европских заједница настаје онда кад је дошло до историјске промене у европском поретку: 1989. године срушен је Берлински зид, а са њим и идеолошка и војна подела Европе на социјалистички исток и капиталистички запад. Немачка се уједињује 1990, СССР и Чехословачка мирно се раздвајају, а југословенска федерација нестаје 1991–1992. године у ватри и крви. У исто време, шефови држава и влада Европских заједница доносе далекосежну одлуку да битно промене Заједнице. Склапањем уговора из Мастрихта децембра 1991. године настаје Европска унија (која надопуњује раније три Европске заједнице). ЕУ није само облик економске сарадње, него обухвата политичку интеграцију њених чланица у питањима као што су спољна политика, унутрашњи послови, правосуђе, па чак и заједничка одбрана. Предвиђено је и продубљено економско заједништво у облику монетарне уније и заједничке валуте – евра. Истовремено ЕУ изражава спремност да постепено у своје окриље прихвати нове државе чланице са истока Европе.

Робер Шуман

Тако „европска кућа" добија сасвим нов спољни и унутрашњи изглед. „Грађевина" се не може препознати у поређењу са оном једноспратницом („малом Европом") из шездесетих и седамдесетих година 20. века. Али, истовремено с повећањем броја становника „куће", они међусобно постају све разноликији не само по језицима које говоре него по нивоу стандарда, развијености, као и по очекивањима од тога шта заједнички боравак у европском дому треба да донесе.

Деведесете године двадесетог века године су даљег опрезног преправљања Европске уније – поступак који се наставља и у првој деценији овог столећа (закључени су уговор из Амстердама 1997. године и уговор из Нице 2001. године о даљим реформама ЕУ).

Будућност Европске уније – како даље?

Међутим, без обзира на сав напредак, неке дилеме и спорови присутни су од самог настанка Европских заједница, па све до данас. Рат у бившој Југославији показао је ограничења ЕУ да озбиљније реагује и спречи трагичне ситуације, попут ратног сукоба на самом европском прагу. Да ли и колико „Европа" треба да буде „федерална", односно какав треба да буде однос између надлежности држава чланица и Европске уније? Како треба да се развија демократија на тако великом простору, у оквиру организације коју велики број грађана земаља чланица у суштини не познаје и не разуме? Колико још треба да се продубљује економско и политичко заједништво? Како треба да изгледа „европска кућа" на крају градње (ако краја уопште има) – питање је на које коначан одговор није дат.

СВА ПРОШИРЕЊА

Земље „оснивачи" Европских заједница („шесторка") – 1951/1957. године:
Француска, Немачка, Италија, Белгија, Холандија, Луксембург.

Прво проширење (1973. године – девет чланица):
Уједињено Краљевство, Данска, Ирска.

Друго проширење (1981. године – десет чланица):
Грчка.

Треће проширење (1986. године – 12 чланица):
Шпанија, Португал.

„Невидљиво" проширење (1990. године):
Уједињење Западне и Источне Немачке (ово проширење ЕЕЗ обично се не рачуна јер није утицало на организацију и број држава заједнице).

Четврто проширење (1995. године – 15 чланица):
Аустрија, Шведска, Финска.

У току прве деценије овог века Европска унија бележи нове успехе, али и потресе. У мају 2004. године долази до петог проширења Уније којим се коначно бришу некадашње границе подељене Европе. У ЕУ улази чак десет нових држава – већином са истока – тако да она броји укупно двадесет и пет чланица и готово пола милијарде становника. Овим је већи део Европе заиста уједињен, чиме су остварени они давни, у почетку сасвим утопијски циљеви оснивача Европске заједнице за угаљ и челик и ЕЕЗ. Проширење ЕУ велики је успех како за старе тако и за нове чланице. Некадашње земље источне Европе успеле су да модернизују своја друштва, да учврсте демократију и поштовање људских права, као и да поправе стандард становништва и конкурентност привреда. Ово је постигнуто и знатном финансијском помоћи коју је ЕУ пружала током више од деценије. На пример, у току десетак година из буџета ЕУ одобрено је око 28 милијарди евра бесповратне помоћи (не рачунајући остале кредите и приватна улагања) за модернизацију нових чланица ЕУ.

Истовремено, Европска унија припремала се за нову реформу. Након више од две године јавне дебате и преговора, у Риму је октобра 2004. године договорен уговор о „Европском уставу", којим је „Европа" требало да добије ново правно „рухо" за двадесет први век. „Европска кућа" није, дакле, требало да буде само окречена споља, него и да се битније преуреди изнутра, да добије нове собе, модеран намештај и опрему. Али, њени становници почели су да негодују. Нису сви били задовољни новим ентеријером... У две земље чланице – Француској и Холандији – нови „Устав за Европу" није прихваћен, чиме се дебата о изгледу Европске уније у 21. веку вратила готово на почетну тачку. План о коначном изгледу „европске куће" није потврђен. На прочељу „куће" појавила се пукотина – колико је дубока, питање је које данас многи постављају.

Има питања о којима се и даље води расправа. На који начин треба да се одлучује у проширеној Европској унији која ће ускоро бројати и више од тридесет чланица (већ данас, након уласка Бугарске и Румуније, од 1. 1. 2007. године ЕУ има 27 чланица)? Колико утицаја и представника у ЕУ треба да имају такозване велике земље, попут Немачке или Шпаније, а колико оне мање, попут Малте или Литваније? Како повећати поверење грађана у органе Уније? Како ојачати глас и утицај Уније у свету који се драматично и брзо мења? Да ли и којом брзином ће се ЕУ даље проширивати и где су њене крајње физичке границе?

Нема краја историје. Свакога јутра људи морају изнова да одговоре на нека стара или нова питања. Европска унија је оригиналан одговор који су Европљани у другој половини двадесетог века дали на нека важна питања: како сачувати мир као највећу вредност? Како превазићи егоизам нација држава? Како развијати пријатељство међу народима? Како остварити привредни развој и обезбедити довољну солидарност између богатих и сиромашнијих?

„Европска кућа" данас чека неке нове, младе и даровите градитеље ■

Душко Лопандић

ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

Пето проширење
(2004. године – 25 чланица):
Пољска, Литванија, Летонија, Естонија, Чешка, Словачка, Мађарска, Кипар, Малта, Словенија.

Допунско пето проширење
(2007. године – 27 чланица):
Бугарска, Румунија.

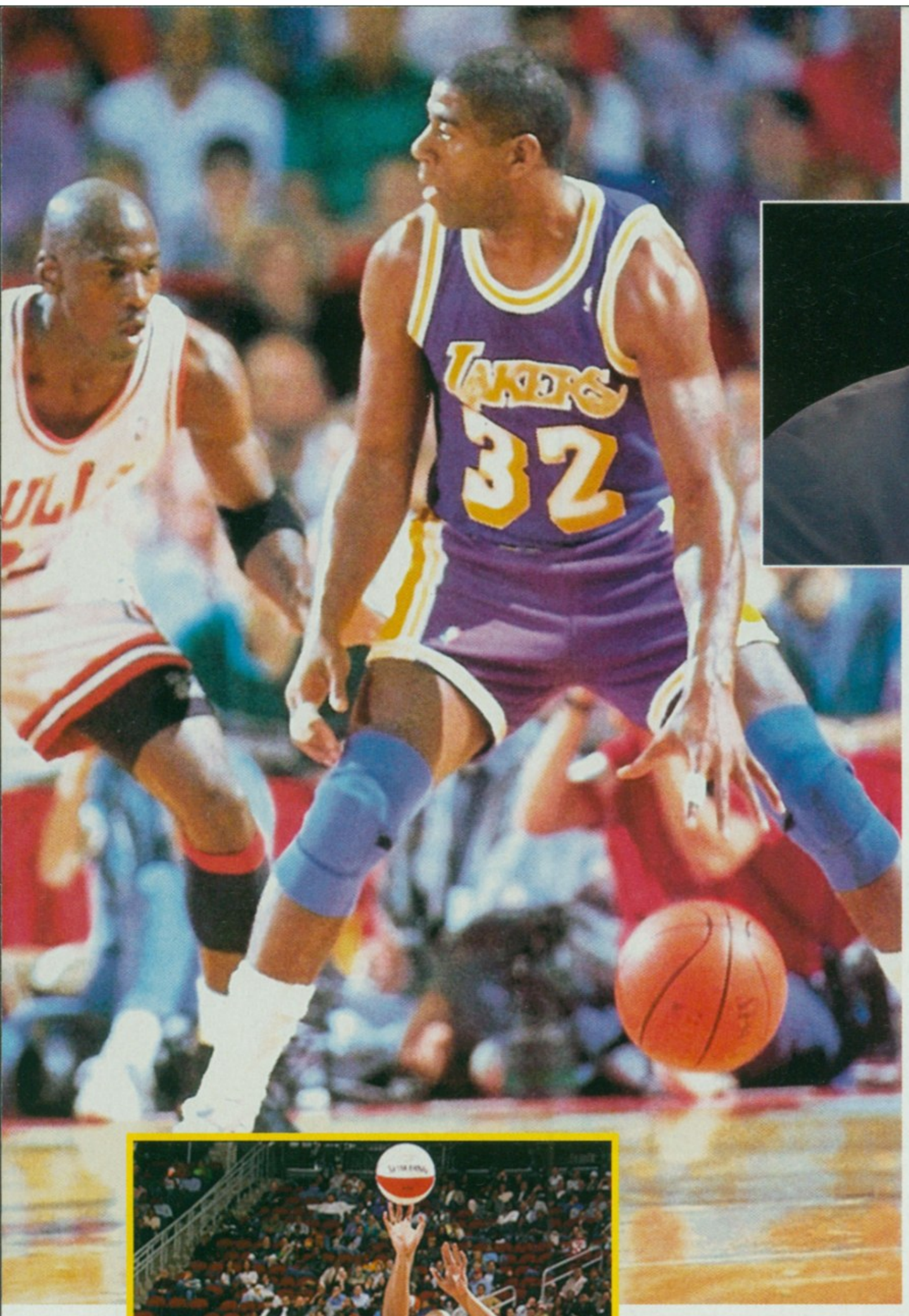
Званични кандидати за чланство у ЕУ (2007. године):
Турска, Хрватска, Македонија.

„Потенцијални кандидати" за чланство у ЕУ (2007. године):
Србија, Црна Гора, Албанија, БиХ (појам *„потенцијални кандидат"* значи да су највиши органи ЕУ, попут Европског савета, у начелу подржали могућност да наведене земље у будућности постану чланице ЕУ – кад се за то испуне услови) ■

Живот је бајка

ИРВИН МЕЏИК ЏОНСОН

Новембра 1991. године, на конференцији за новинаре, прослављени играч „Лејкерса" објавио је невероватну вест: да престаје да игра кошарку јер је заражен вирусом HIV! Од тада је прошло скоро шеснаест година, а Меџик је жив...

ЧАРОБЊАКОВА

„Showtime!"

– „Време је за представу!"

Колико их грло носи повикали би одушевљени новинари, придружујући се поклицима раздрагане публике док се петорка „Лејкерса", предвођена Меџиком Џонсоном (рођен 1959), једним од најбољих кошаркаша у историји овог спорта, враћала на своју половину игралишта после убитачне контре. Јер, оно што су имали прилике да виде, није изгледало само као врхунска игра, већ више као сјајна забава очигледно надмоћног спортисте. У ствари, била је то истовремено и врхунска кошарка и забава: а то је било нешто посебно...

Карим Абдул Џабар блокирао би шут противничког играча и лопта је тако долазила до Меџика Џонсона. Истог тренутка у контру су кретали Џејмс Ворти с једне, а Мајкл Купер и Бајрон Скот с друге стране. Гледаоци су устајали са својих седишта... За који тренутак, према саиграчу би уследио чувени Меџиков пас познат под називом „no-look" („без гледања", код нас у жаргону назван „зрика"). Један од оних који је најчешће чекао лопту био је већ поменути Мајкл Купер и он је ту чувену контру овако описао:

„Било је случајева кад ми се чинило да је Меџик лопту бацио погрешно и да ће је неко од играча из другог тима пресећи, али она је онда стизала до мене или неког од саиграча и постизање коша била је само ствар технике. Док смо се враћали у одбрану, размишљао сам о ономе што је Меџик урадио и био сам потпуно уверен да је та лопта прошла кроз некога."

Иако то можда звучи невероватно, током већег дела седамдесетих и почетком осамдесетих година прошлог века, NBA лига била је у веома озбиљној кризи, толико озбиљној да су новинари пажљивије пратили догађања у колец кошарци него у NBA. Мишљење медија делили су и гледаоци, па су се утакмице често играле пред полупразним дворанама. И тада, као да се догодило чудо: у лигу су стигла два играча чије је супарништво потицало још из студентских дана. Један бео, а други црн – Лери Берд и Меџик Џонсон. Берд је отишао у „Бостон Селтиксе", док су Меџика, као првог пика на драфту, изабрали „Лос Анђелес Лејкерси". Супарништво ова два тима било је такође нескривен податак, али оно што се догађало током осамдесетих година вероватно је заувек променило игру у NBA лиги. „Селтикси" и „Лејкерси" претворили су своје стално надметање у неку врсту легенде. Публика је то с радошћу препознала.

Мада је општеважећи став да је кошарка тимска игра, где су могућности појединца ма колико биле велике ипак ограничене, могло би се рећи да је Меџик Џонсон био један од првих који је срушио такво предубеђење (после њега, то је учинио и Мајкл Џордан). Укратко, с њим и без њега „Лејкерси" не само да нису били исти тим, него петорка у којој није играо Меџик деловала је као да има играча мање. Или, још боље речено, изгледало је као да с њим „Лејкерси" имају играча више... С Меџиком његови саиграчи постајали су бољи играчи. Јер, иако плејмејкер, он није био нимало себичан.

Изабран је најбољи

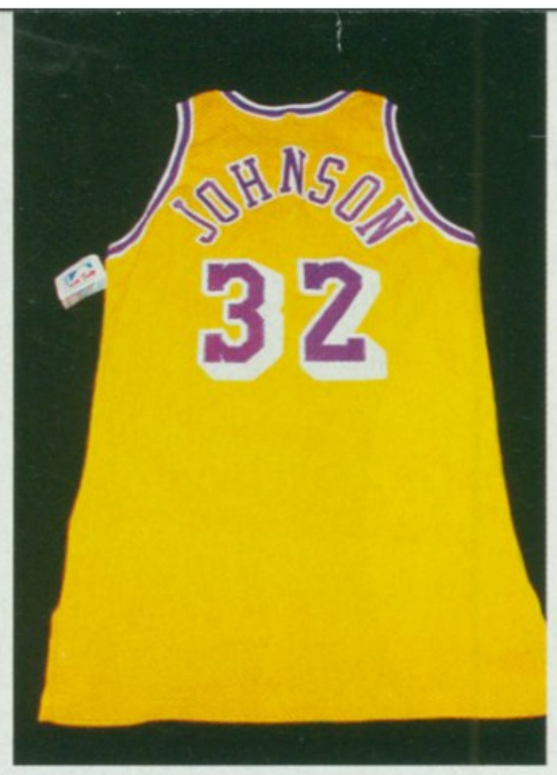
Ирвинг Меџик Џонсон дошао је у NBA лигу 1979. године, као двадесетогодишњак и најбољи играч на драфту. Изабрали су га „Лејкерси" који су у својим редовима већ имали једног изванредног играча, 218 центиметара високог Карима Абдула Џабара. Он је владао одбраном, имао одличан учинак у нападу, али често није био у стању да повуче тим на начин на који је то, како ће се врати

ло брзо показати, могао да учини Мецик. Већ у првој сезони некадашњи студент универзитета Мичиген показао је да је играч какав до тада још није виђен. С висином од 206 центиметара могао је да игра на готово сваком месту, али он је, пре свега, био – плејмејкер. Ипак, у утакмици против „Филаделфије", у којој се одлучивало о победнику, Мецик је показао своју вишеструку обдареност за кошарку на најбољи могући начин. Наиме, уочи шесте, можда одлучујуће утакмице с „Филаделфијом", Џабар се повредио и остало је упражњено место центра у првој постави. Мецик, који је тада имао само двадесет једну годину, пријавио се да замени Џабара и утакмицу је завршио с 42 коша, 15 скокова и 7 асистенција! Треба ли рећи да су „Лејкерси" освојили титулу, а Мецик проглашен најбољим играчем финалне серије, као једини „руки" у историји коме је то пошло за руком?

Иначе, надимак Мецик добио је још у петнаестој години: тако га је назвао Фред Стејбли, спортски новинар „Ленсинг стејт журнала". Он је пратио игру средњошколаца и једино што је могао да напише, а да буде свима јасно, јесте да је реч о некаквој чаролији (magic), а Ирвина је назвао Чаробњаком (Magician Johnson).

Током блиставе спортске каријере, која је трајала тринаест сезона, до изненадног повлачења 1991. године, овај невероватни кошаркаш освојио је велики број клупских и личних награда. С „Лејкерсима" је освојио пет NBA прстенова, и три пута проглашаван је за MVP првенства, односно плеј-офа. Дванаест пута Мецик је учествовао у ол-стар утакмицама и два пута био најбољи играч. Последњи пут 1992. године, дакле, пошто се већ званично повукао, али гледаоци су гласали да и он обавезно игра на ол-стар сусрету. Исте године био је и члан америчког „дрим тима" који је на Олимпијским играма у Барселони освојио златну медаљу... Најбоља сезона за њега била је 1986/87. – 23,9 кошева и 12,2 асистенције…

Дрес „Лејкерса" са славним бројем 32

Изненадни крај

Баш као што је каријера овог кошаркаша била невероватна, такав је био и њен неочекивани крај. Седмог новембра 1991. године, на конференцији за новинаре, Мецик Џонсон објавио је, за већину његових поклоника у свету, невероватну вест: да престаје да игра кошарку јер је HIV позитиван! Сви су били пренеражени, али он се, наизглед, држао више него храбро. С препознатљивим осмехом на лицу поднео је ударац судбине и ужас који је вирус HIV са собом носио.

Будући да се добро осећао, Мецик се два пута враћао у NBA, једном као тренер – на клупи је седео током шеснаест утакмица – и други пут као играч, и то у делу сезоне 1995/96. Одиграо је последње тридесет две утакмице, имао просек од петнаест кошева и седам асистенција по утакмици, али кад су „Лејкерси" у првом колу плеј-офа изгубили од „Хјустон Рокитса", одлучио је да је то заиста крај.

Били су то тешки дани за Мецика Џонсона. Играчи с којима је освојио злато на Олимпијским играма нису желели да играју са њим у страху да се и сами не зразе. Тада се о овом вирусу и могућностима заразе веома мало знало. Неки пријатељи устезали су се да му пруже руку или да га загрле…

Мецик је сазнао да је заражен вирусом HIV кад га је по повратку с пута позвао тимски лекар и то му саопштио без икаквог околишења. Тог дана повратак кући био је најдужи и најмучнији пут за Мецика Џонсона. Само два дана раније, његова жена Куки, с којом је био у браку мање од годину дана, сазнала је да је трудна! Куки је мислила да се срушио читав њен свет и да им је живот уништен. Али, ни на тренутак није помислила да напусти Ирвина. И даље га је волела: пре него што су се венчали, били су четрнаест година најбољи пријатељи!

„Љубав која нас је везивала било је оно на шта сам се ослонила и одакле сам црпела снагу. Нисам ни помишљала да га оставим", признала је Куки после извесног времена новинарима, онда кад је јавности постало јасно да се брачни пар Џонсон неће растати. *„Искрено осећам да ће уз Божију помоћ он некако да оздрави, и да ћемо заједно превродити невоље и живети срећно са нашом децом."*

Никада љубав без заштите

И заиста, Ирвин Џонсон III родио се здрав. Четири године касније брачни пар Џонсон усвојио је још двоје деце: то су Андре и Елиза. Њихов отац Ирвин, сада пословни човек, свакога дана устаје у пет ујутру: трчи пет-шест километара, одлази у теретану, ради вежбе и диже тегове. У осам сати већ је на послу где остаје до осам увече. После шеснаест година од када је сазнао да је заражен вирусом HIV, Џонсон каже да се само два пута дневно сети како му мач смртоносне болести виси над главом: онда кад узима лекове.

Мециково често појављивање у јавности и одличан изглед подстакли су приче да је лек против злоћудног вируса ипак пронађен, али да није свима доступан: Мецик стално оповргава те гласине. Објашњава да је и даље заражен, али да редовно узима лекове, води рачуна о здрављу и исхрани, те је вирус за сада под контролом. Он не зна колико година ће још да живи, али се нада да ће дуго:

„Желим да живим још дуго и учинићу све да тако и буде", често истиче бивши кошаркаш. *„Желим да одведем своју кћерку до олтара и предам је другом човеку који ће о њој бринути. Желим да видим да су моји синови постали људи. Кад сам био дечак, маштао сам да постанем играч NBA, а потом успешан пословни човек. То ми се остварило…"*, каже Чаробњак Џонсон.

Кад говори о својој дијети, Мецик Џонсон истиче да основу његове исхране чине искључиво риба и пилеће месо:

„Осим тога, сваког дана једем доста поврћа и воћа. Ја сам воћни човек. Будући да устајем рано, рано и одлазим у кревет. И то је можда кључ моје издржљивости. Кад сам сазнао за болест, прве године било је веома тешко. Већ следеће било је нешто лакше. Тек после пет година почео сам да живим мање-више нормално."

У међувремену, бивши играч „Лејкерса" основао је фондацију чији је задатак да шири знања и истину о вирусу HIV и опасностима од заразе, да подучава и помаже зараженима и оболелима. Године 1996. написао је књигу „Шта да учиниш како би избегао да се заразиш вирусом HIV". Рок група „Red Hot Chili Peppers" на свом четвртом албуму „Mother's Milk" објавила је песму која је посвећена Мецику и носи наслов „Magic Johnson".

Ирвин сваке недеље обилази школе широм САД и прича ученицима о опасностима које вребају сваког младог човека уколико обавезно не користи заштиту кад почне сексуални живот, или, још горе, уколико му неко понуди дрогу. Јер, заразити се вирусом HIV, нажалост, није тако тешко. Томе нас учи Мецикова судбина која је испричана у једној реченици:

„Водио сам љубав без заштите. И то је то."

Од времена кад је сазнао да је заражен вирусом HIV до данас, прошло је скоро шеснаест година. Ирвин Мецик Џонсон, један од најбољих кошаркаша NBA лиге свих времена, а по некима најбољи плејмејкер у досадашњој историји кошарке, и даље је, срећом, жив. Можемо само да замислимо колико је његово кајање кад је сазнао како је непромишљено поступио… Нажалост, многи људи заражени истим вирусом нису имали такву срећу у несрећи. Разлог више да поведемо рачуна о сопственом понашању ■

Мирјана Оњановић

СРЕЋА У НЕСРЕЋИ

Ко жели да сазна нешто више о Фондацији Мецика Џонсона за помоћ младим људима, може да посети адресу на Интернету: **www.magicjohnson.org**

Љубав је победила: Мецик са супругом Куки

„КОСТ” УСРЕД ДУБАИЈА

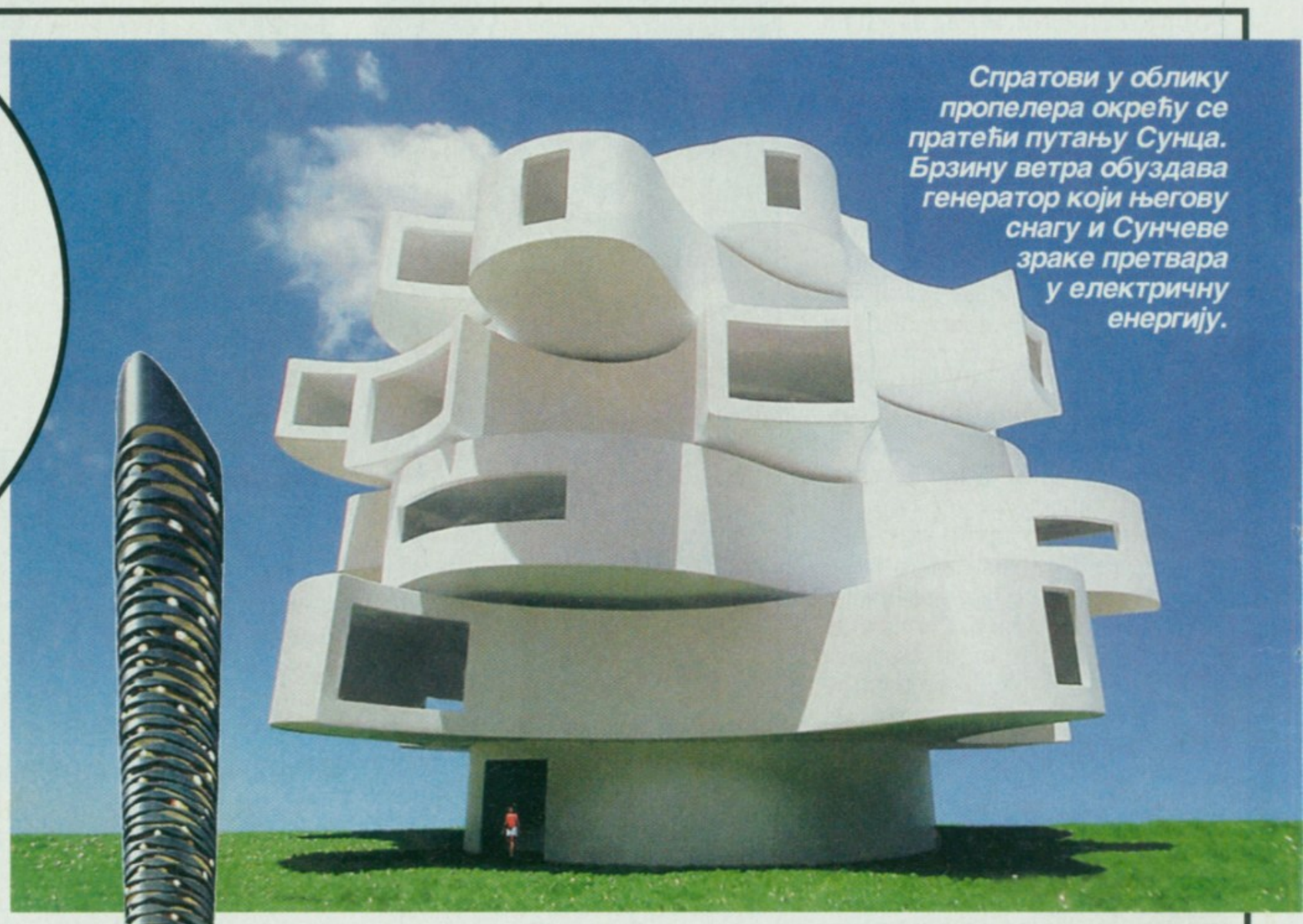
Град Дубаи, позната нафтна метропола Уједињених Арапских Емирата, добиће још једну знаменитост. Окитиће се необичним здањем које ће својом висином запарати небо изнад Персијског залива.

Осмислила га је група архитеката, врхунских стручњака из Италије и Велике Британије. Здање је по заливу названо „Кост” и његова изградња требало би да почне крајем јесени.

Творци нерадо говоре о свом делу. Детаље и време окончања радова чувају у тајности. Уз рачунарску симулацију зграде, откривају само да ће у основи бити 1500 квадратних метара, да ће имати висину 368 метара, сужења на средини висине, 93 спрата, црно-златну фасаду, 632 стана ■

Док се не заврши градња, само машта и рачунарска симулација могу да дочарају будући изглед „Кости”.

Спратови у облику пропелера окрећу се пратећи путању Сунца. Брзину ветра обуздава генератор који његову снагу и Сунчеве зраке претвара у електричну енергију.

КУЋА СУНЦА И ВЕТРА

Замисли грађевинара изгледа да немају граница. Доказ за то је најновији пројекат куће калифорнијског архитекте Мајкла Џенсена. Његова смелост и маштовитост заиста су задивљујући, јер је осмислио петоспратницу налик на пет великих пропелера који се, покретани ветром, сваки за себе окрећу за Сунцем.

Ипак, намера Џенсена није да се истакне здањем необичног изгледа већ да снагу Сунчеве енергије и ветра искористи за енергетско напајање куће.

Постављени на широку, ваљкасту основу спратови у облику пропелера непрекидно се лагано окрећу пратећи путању Сунца, па је природне светлости увек довољно. Ипак, то окретање готово да је неосетно у унутрашњости куће. Брзину и снагу ветра обуздава генератор смештен у ваљкасту основу претварајући их у електричну струју. Струју стварају и соларне ћелије, па петоспратница има довољно енергије чак и за околне зграде.

Чудесни пројекат калифорнијског архитекте ускоро би требало да се спроведе у дело и да прва зграда, сликовито названа „кућа Сунца и ветра”, буде изграђена ■

Из косе Лудвига ван Бетовена издвојен је угљеник а потом, посебном и сложеном технологијом, под високим притиском, обликован јединствен дијамант.

ДИЈАМАНТ БЕТОВЕН

Мишљење многих познавалаца музике који тврде да је Лудвиг ван Бетовен (1770–1827), немачки композитор, био најистакнутији и најуниверзалнији стваралац у историји музике, добија још једну вредну и надасве необичну потврду. Од угљеника издвојеног из Бетовенове косе, сачуване код једног сакупљача, направљена су три дијаманта.

Одговоран и сложен задатак прављења овако јединственог дијаманта преузели су стручњаци америчке компаније „Life – Gem”. Да би из власи косе добили кристалну структуру, применили су бројне хемијске и технолошке захвате, од дехидрације косе, разградње угљеника на атоме вакуумом на температури од 1000 степени, чишћења на 3000 степени, процеса кристализације под високом температуром и притиском, па све до двонедељног обликовања јединственог кристала у посебним машинама – пресама под притиском од 80.000 атмосфера.

Тешки само карат, или 0,2 грама, промера 6,5 милиметара, ова три дијаманта ипак имају вишеструку и непроцењиву вредност.

Биће приказани ове године поводом 180 година од смрти великог музичара ■

лу нема никакве сумње: оне служе за мимикрију, прикривање у околини, посебно младих јер жирафа у густом растињу акација наспрам жућкасте боје сасушене саване готово је невидљива.

Вишенаменски врат

С друге стране, разлог постојања дугачког врата много теже је објаснити. Код крупних мужјака он достиже

врат жирафи не служи само да би досегла лишће на високим гранама дрвећа, већ и у друге важне сврхе.

Прва и најочигледнија примена је приступ храни која је ван домашаја највећем броју становника саване. Захваљујући посебном склопу зглобова, жирафа може да подигне главу под углом од 180 степени у односу на врат, а наредних 45 центиметара допу-

го даље и боље се уочавају покрети у високој трави што жирафи, у случају опасности, даје извесну предност. Истраживачи и чувари националних паркова причају како жирафа која мирно брсти лишће одједном застане и упре поглед у даљину где као да нема ничега. Пажљиво осматрање догледом човеку ће открити кретање неке звери грабљивице.

ДУГОВРАТЕ ЧУДАКИЊЕ

Млате се жилавим вратовима и имају прилично прграву нарав. Иако им је глава готово у облацима, будући да су највише животиње на свету, жирафе одлично знају шта хоће – да једу двадесет сати дневно. Кад спавају? Довољно им је само неколико минута у току дана...

Толико пута сам посматрала жирафе како пролазе саваном, онако непоновљиво складне као неке биљке, као да нису крдо животиња већ породица ретких, огромних цветова са шарама и дугачким тучковима који полако промичу."

Овако је у свом незаборавном делу „Моја Африка" данска књижевница Карен Бликсен сажето описала драж животиње која изгледа као да је спој неколико различитих врста: на околни свет гледа одозго, доброћудно али некако одсутно. Уосталом, и научно име које јој је доделио шведски научник Карл Лине 1758. године – Giraffa camelopardalis – описује њен сталожен, готово ванземаљски изглед. Реч „жирафа" потиче из арапског и вероватно (мишљења нису јединствена) значи „виша од других", док „камелопардалис" долази из латинског сједињујући речи камила и леопард.

Другим речима, дуг врат и крзно на мрље, а кад смо већ код њих – не постоје две жирафе које имају исту шару на својој кожи. При том се и облик и распоред шара мењају током живота јединке. Истовремено, боја и шара на кожи важна је особина по којој се разликују од својих сродница. Сматра се да има девет подврста и свака од њих има свој тип коже. Опет, о разлогу постојања тако чудног распореда мрља и боја по те-

дужину око два метра, а као и код човека и других сисара, од маленог миша до џиновског кита, врат се састоји од седам пршљенова. Само што је пршљен жирафе широк 28 центиметара. Врат се завршава троугластом, прилично ситном главом над којом се уздиже неколико рогова, заправо коштаних израслина: пресвучене су кожом и дугачке око 13 центиметара, а имају их и мужјаци и женке, најчешће два, понекад и три или више.

Наиме, калцијум се таложи на костима лобање током целог живота правећи нове израштаје, посебно код мужјака. Рогови расту, пре свега, на челу, око очију и на носној кости, па глава током година постаје све крупнија и тежа, а то се одражава и на њихов друштвени живот. Јер, дуг

њује језиком који се обавија око грана и кида листове. Ова умешност омогућава високим мужјацима да обрсте листове на више од шест метара од земље. Осим мајмуна, птица и неких ситнијих сисара, само још слон помоћу сурле може да досегне тако високо.

Поред тога, врат жирафе је и нека врста перископа. Одозго поглед допире мно-

Овај портрет ставља у први план крупне очи, снажне велике усне и израштаје на глави.

Коначно, врат игра још једну изненађујућу и занимљиву улогу. И жирафама се, као и другим биљоједима, размножавање заснива на харемском начину живота: обично се главни мужјак пари с читавом групом женки како оне, једна по једна, улазе у „терање". Приступ женкама могућ је само ако постоји хијерархија, а она се постепено ствара још од младих дана да би, кад дође време, била утврђена „некингом" (од енглеског neck – врат): реч је о „мачевању" снажним вратовима.

Супарници постављени један наспрам другог почињу да њишу дугачким вратовима укрштајући их вијугавим покретима и гурајући се и њима и главама. То више личи на балет него на борбу, а ударци се изводе благо, готово нежно. Сурове борбе су ретке и то

само између одраслих мужјака, снажних и приближно истих по положају у крду, често у присуству једне женке која је спремна за парење. Врат тада служи као одбојник против удараца главом који су снажни као мањ. Обично побеђује онај који има дужи врат и тежу лобању, дакле – старији.

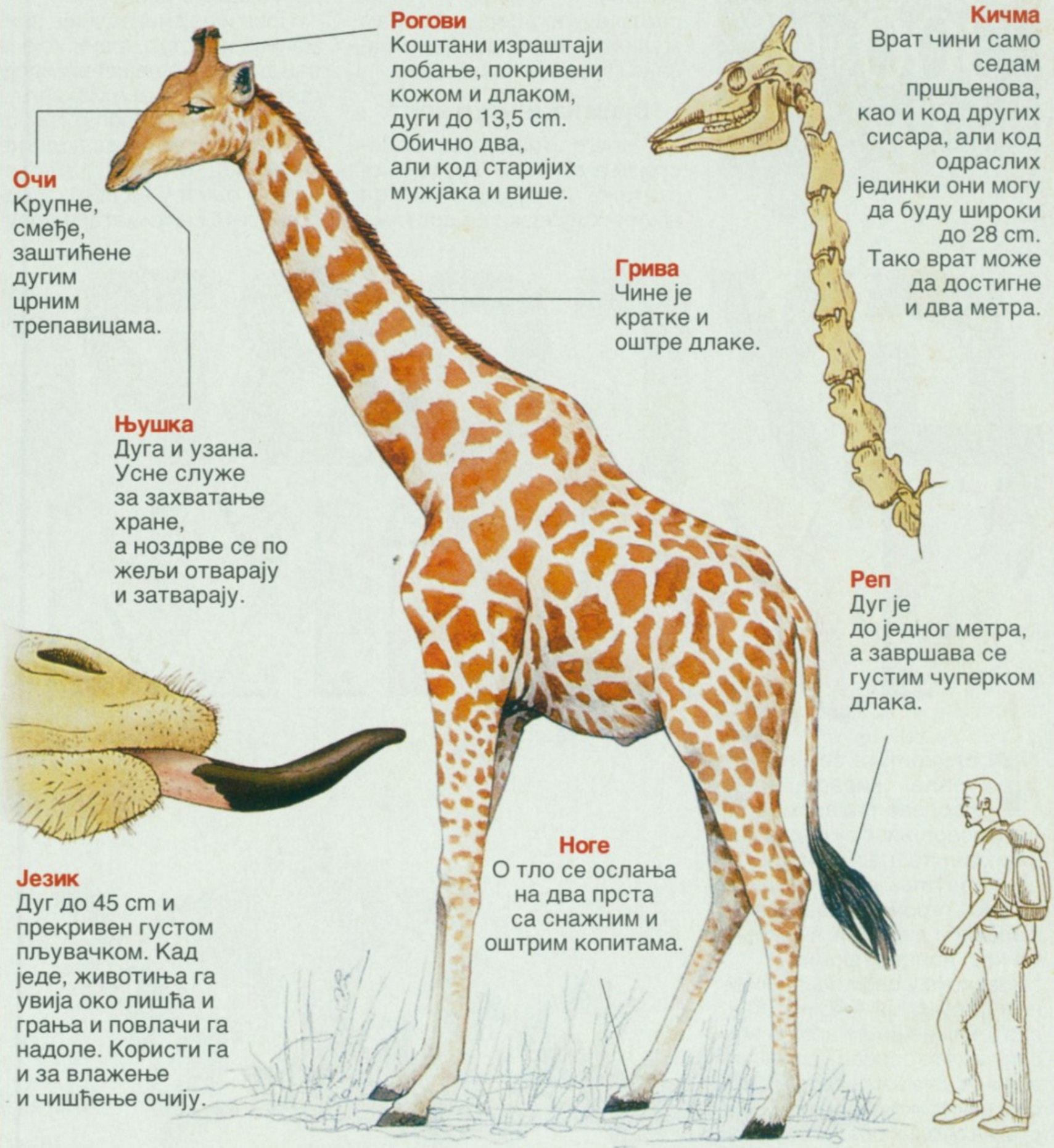
Овако занимљив део тела веома је разбуктао машту зоолога и расправу око његовог места у еволуцији. Његова дужина вероватно је плод природне селекције, што доказују преци жирафе: судећи по њиховим фосилним остацима, имали су знатно краћи врат, као уосталом и други чланови врсте попут окапија (Okapia johnstoni). На различит начин, до истог закључка дошли су и Жан-Батист Ламарк 1809. и Чарлс Дарвин 63 године касније: висок раст и дуг врат настали су током времена у борби за храну међу биљоједима.

Касније је овај став оспорен будући да су женке ниже и брсте ниже гране, а за прави разлог овакве еволуције проглашен је сексуални нагон: већи врат обезбеђивао је лакши приступ женкама, а самим тим и преношење сопствених гена. Мужјаци с већим вратом имаће више потомака и тако је с генерације на генерацију ова особина превладала и задржала се.

Срце као машина

Чему год да је послужио тако дуг и тежак врат, он је изазвао низ последица које су такође веома јединствене.

ЛЕПА И ТИМ СЕ ДИЧИ

Рогови
Коштани израштаји лобање, покривени кожом и длаком, дуги до 13,5 cm. Обично два, али код старијих мужјака и више.

Очи
Крупне, смеђе, заштићене дугим црним трепавицама.

Њушка
Дуга и узана. Усне служе за захватање хране, а ноздрве се по жељи отварају и затварају.

Кичма
Врат чини само седам пршљенова, као и код других сисара, али код одраслих јединки они могу да буду широки до 28 cm. Тако врат може да достигне и два метра.

Грива
Чине је кратке и оштре длаке.

Реп
Дуг је до једног метра, а завршава се густим чуперком длака.

Језик
Дуг до 45 cm и прекривен густом пљувачком. Кад једе, животиња га увија око лишћа и грања и повлачи га надоле. Користи га и за влажење и чишћење очију.

Ноге
О тло се ослања на два прста са снажним и оштрим копитама.

ЛИЧНА КАРТА

Име
Народно: жирафа
Научно: Giraffa camelopardalis
Класификација
Класа: сисари
Ред: папкари
Фамилија: жирафиди
Величина
Висина: просечно 530 cm, највећа позната 588 cm (мужјаци); женке су 70–100 cm ниже.
Тежина: мужјаци просечно 800 kg, највећа позната тежина 1390 kg.

Распрострањеност:
Субсахарска Африка све до Натала и Боцване; западна Африка (само у Нигеру); јужна Африка (вештачки враћена).
Станиште
Саване с ретким дрвећем, шикаре.
Размножавање
На сваких 20–30 месеци рађају једног младунца. Трудноћа траје 450–470 дана. Мужјаци полну зрелост стичу с 4–5 година, женке с 3–4.
Животни век
Најдужи познат 25 година, у природи просечно 10–15.
Природни непријатељи
Лав, ређе хијена и леопард; ловокрадице ■

Да би се крв пумпала све до горе и доводила кисеоник до мозга, потребно је и посебно срце које је код жирафе дугачко 60 центиметара, тешко више од 11 килограма (25 пута веће од човековог), и пумпа 60 до 75 литара крви у минуту. И крвни притисак двоструко је већи него код човека, док један веома истанчан систем руководи крвотоком. Како, наиме, жирафа не падне у несвест кад нагло подигне главу јер јој се крв сјури надоле или, од истог таквог наглог тока, када спушта главу до земље?

Одговор гласи – због система залистака који подешавају артеријски и венски крвоток, као и због зидова крвних судова који натапају мозак, а који су веома растегљиви. Наравно, ова прилагођеност крвотока има и своје друго лице: изложена великим напорима, жирафа се брзо замара. Лавови, на пример, добро знају за ову њену особину, па су научили да је злоупотребе: ако је натерају према некој узвисини тако да мора да трчи узбрдо, животиња брзо остаје без даха и тешко ће умаћи чопору лукавих месождера.

Ипак, одрасла жирафа није лак плен: она непријатеља уочи још док је далеко, брзо трчи и брани се ритањем. Кад преброди младо доба (смртност малих жирафа је велика, до 70 одсто у првој години живота), њу очекује прилично миран живот, чак и помало досадан јер она читав проведе само у јелу. А њена исхрана састоји се искључиво од биљака, пре свега лишћа и меких грана с врхова дрвећа, затим жбуња, а ређе коре дрвета, плодова и цветова. Великом мужјаку дневно је потребно око 34 килограма хране. Жирафа про-

ДЕВЕТ РАЗЛИЧИТИХ ШАРА

Данас већина зоолога жирафе дели на девет подврста према посебним шарама и бојама крзна, иако постоје многи прелазни тонови и појединачне разлике. Ево које су и где живе.

■ **Жирафа из Кардофана**
(G. c. antiquorum)

■ **Нубијска жирафа**
(G. c. camelopardalis)

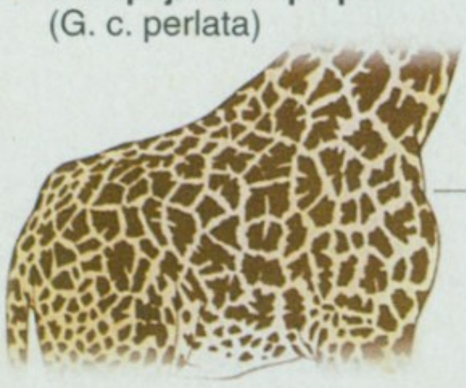

■ **Нигеријска жирафа**
(G. c. perlata)

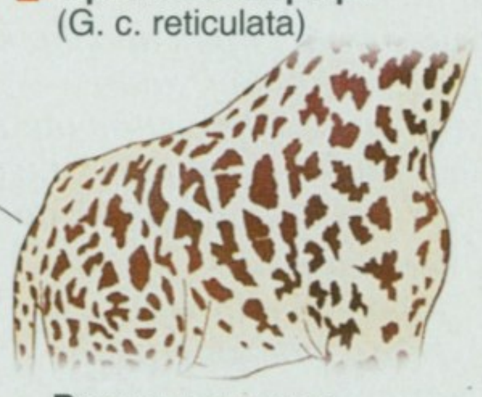

■ **Мрежаста жирафа**
(G. c. reticulata)

■ **Жирафа из Торникрофта**
(G. c. thornicrofti)

■ **Ротшилдова или жирафа из Уганде**
(G. c. rotschildi)

■ **Жирафа из Анголе**
(G. c. angolensis)

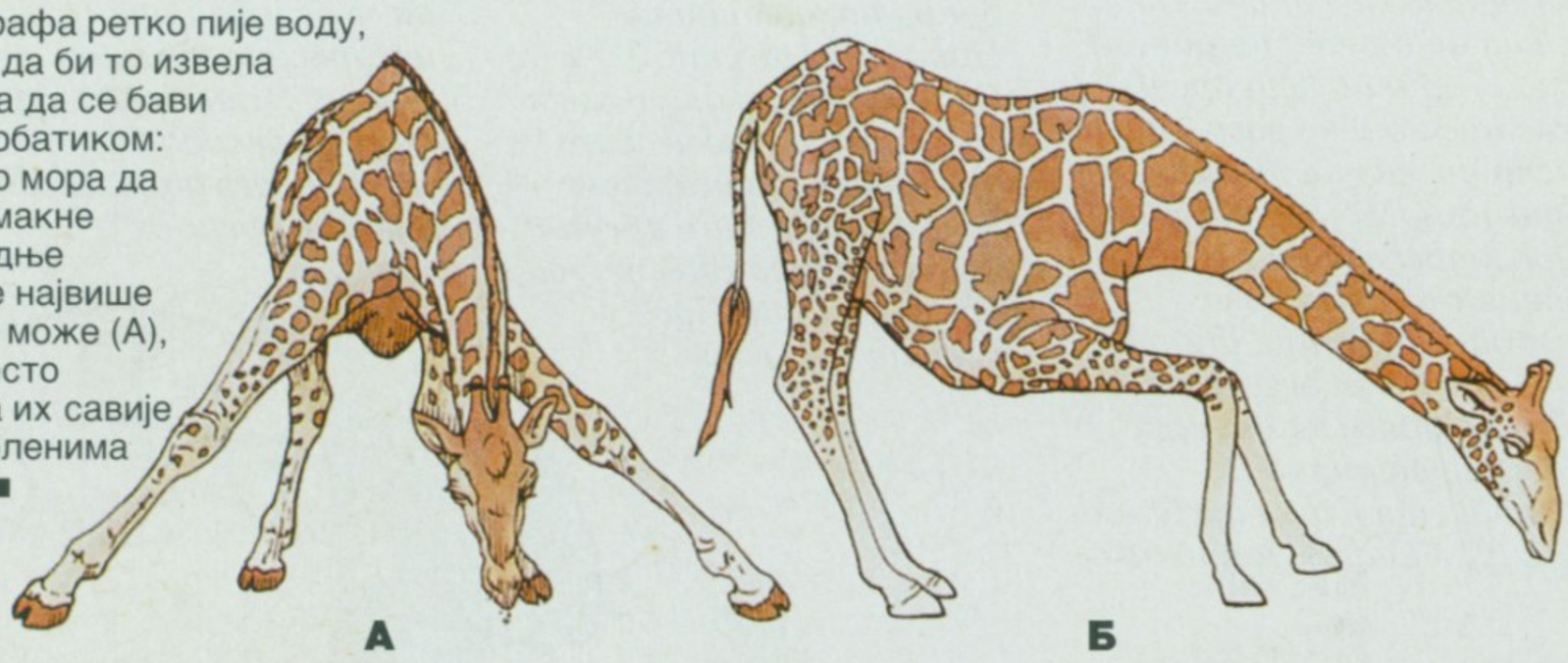
■ **Јужноафричка жирафа**
(G. c. giraffa)

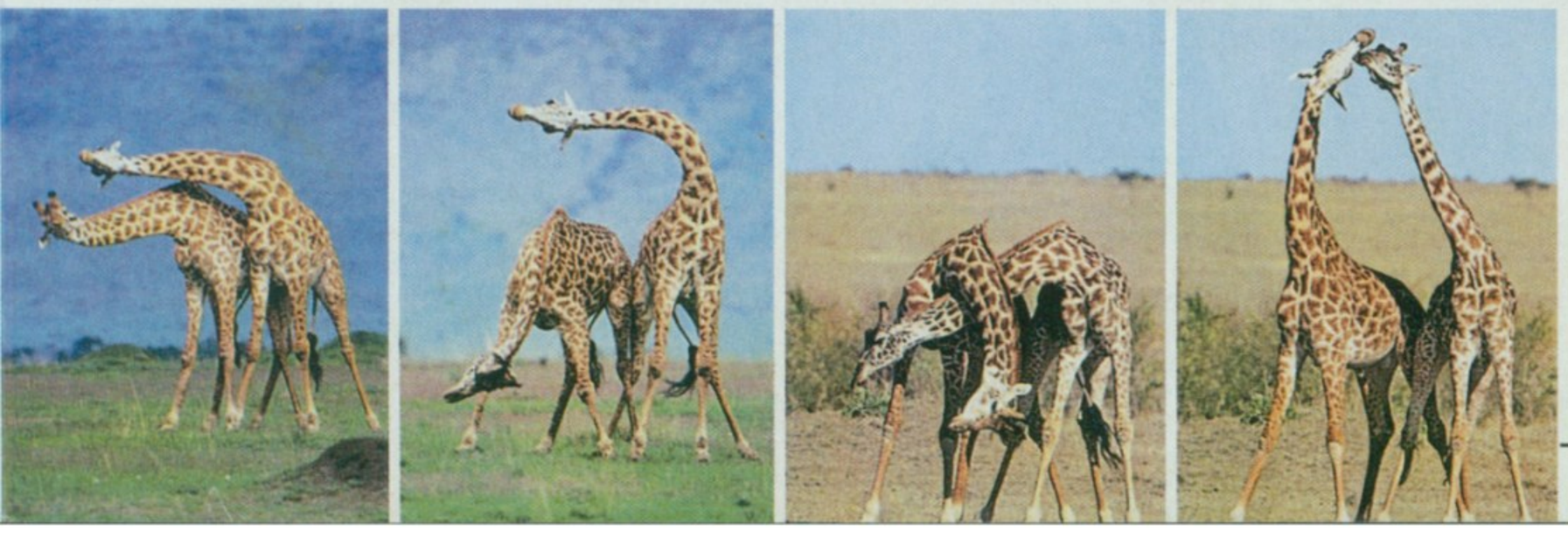
■ **Масаи жирафа**
(G. c. tippelskirchi)

КАКО ПИЈЕ

Жирафа ретко пије воду, али да би то извела мора да се бави акробатиком: прво мора да размакне предње ноге највише што може (А), а често и да их савије у коленима (Б) ■

Двобоји вратовима и главама одређују ко је главни у крду.

сечно проведе 16 до 20 сати у бршћењу, крећући се полако од дрвета до дрвета, и још 3 до 5 сати у преживању. Као прави преживар, она прво прогута храну готово без жвакања, а онда је враћа у уста да је уситни пре него што поново нађе пут до желуца.

Само кратка дремка

Неки мисле да жирафа стално стоји. И стварно, она током дана проведе склупчана само два-три сата, што је веома замашан подухват: и предње и задње ноге подвије под тело, а врат јој остаје испружен или пак падне на један бок и то само кад западне у најдубљи сан. Али, какав сан! На минут-два, што током дана укупно може да буде највише пола сата.

А да би пила воду, пред њом је тежак задатак. Жирафа воду узима обично кроз храну коју једе, посебно у раним јутарњим часовима кад је на лишћу роса. Њу ћете ретко видети како пије из реке или баре, јер иако има оноликi врат тада јој није довољан: животиња мора да се сагне, повије предње ноге и једва досегне површину воде.

Чудним особинама овог џиновског преживара ту није крај јер постоји још једна – мирис. Да ли мирис или смрад? Једни су га описали као „мирис саћа с медом од вреса у септембру” (?!), а други као „одвратан, неподношљив смрад мошуса”. Недавно је Вилијам Вуд, професор органске хемије на Државном универзитету Хумболт у Калифорнији, открио разлоге тако супротстављених доживљаја мириса које је он описао као „смрад измета из близине, који издалека делује много пријатнији”.

Проучавајући длаке разних жирафа, и мужјака и женки, утврдио је да постоји 11 различитих састојака који чине њихов мирис. Кад се раствоpe, два од њих су пријатни и чак се употребљавају у индустрији парфема, али су неподношљиви кад се нађу у великој концентрацији. Много је значајније да све те супстанце имају снажно антибактеријско дејство, па тако глљивице и паразите држе подаље од коже животиња. Осим тога, пошто мужјаци заударају много више од женки, можда је то знак њиховог доброг здравља и да су погодни за стварање потомства.

Све у свему, може се закључити да је најзгоднији „мацан” међу жирафама веома висок, дебелог врата, главе пуне кврга и смрдљив до бола... ■

З. М.

ЗА ЧИТАЊЕ И УЖИВАЊЕ

ПОСЛУШАЈ ШТА МА

Лесли Крофорд

Драги Семе,
Видим да си ових дана презаузет, што бацањем татиних ципела у каду, што избацивањем сликовница кроз прозор на другом спрату, што слањем вољених играчака на пут без повратка, низ WC шољу. Слутим да нећеш имати времена ни ово да прочиташ.
Ипак, послушај шта мама има да ти каже. Сачувај ово писмо. Можда ти једном добро дође. Могуће је да сам преурањена с овим с обзиром на то да ти је само годину и по. С друге стране, ако не сада – док си још тако неодољиво сладак да нема тога што би ти могао да урадиш погрешно, изузев кад одлучиш да врата машине за прање судова употребиш као клацкалицу – ако не сада, а кад да ти ово напишем? Семе, пошто ћеш пре или касније исто сазнати истину, ево да ти одмах признам. Моји су генетски предодређени да с годинама бивају све непопустљивији. Што ће рећи да би за десет година, кад напуним четрдесет шесту, а исто пренапети нерви достигну тачку пуцања, могло да се испостави како сам за непристрасну расправу мање отворена него данас. Зато се, док сам још колико-толико опуштена („Молим?!”, добацује твој отац Стив), свечано обавезујем: чим будеш мало старији, дићи ћу руке од твоје собе. Ма колико неуредна била, ма колико од силног крша било тешко докучити где је ту под и ма колико несносан био вонь прљавих чарапа, нећу се мешати. Нећу од тебе тражити да намешташ кревет. Или да прљав веш бацаш у прљав веш. Или да играчке слажеш по боји и величини. Обоји зидове у љубичасто и зелено. Облепи таваницу постерима откачених тинејџерских бендова. Закуцај на врата таблу с натписом „Забрањен улаз!” и ја нећу улазити. „Умеш ти с речима”, подругљиво ће Стив. „Кад баш заглуши, видећемо колико си трпељива према прљавштини.”
Нико ме не познаје боље од Стива. Он зна да ми следи напад стомачне нервозе уколико, како устанем, прво не наместим кревет. Срећом, Опра Винфри ми је показала пут! Пре неколико недеља, док сам пеглала Стивове и Семове чарапе и доњи веш, случајно сам, пребирући по каналима, набасала на њену емисију. Ова је била посвећена подизању лепо васпитаног детета. Разуме се да сам застала да чујем савете на ту тему.

Опра је управо разговарала са извесним доктором Норманом – презиме ми је промакло – средовечним мушкарцем строгог изгледа, стручњаком за дечију психологију. Од некога као што је он очекивала сам мудрост у стилу „ред, рад и дисциплина”, рецимо, да од детета тражиш да свакодневно препешачи педесетак километара до школе кроз дубок снег (па шта ако случајно живите у Калифорнији).
„Знам да ће већини родитеља ово тешко пасти”, рекао је. „Ипак, мораћу све да вас замолим да се ослободите предрасуда које можда гајите. Не терајте дете да спрема собу.”
Кратак рез док камера прелеће преко

МА ИМА ДА ТИ КАЖЕ

забезекнутих лица публике у студију. Је л' тај свестан шта говори?! „То, напросто, није вредно труда", наставио је. „Слушајте, сваком је потребно уточиште, свако има потребу да се осами. Па и ваше дете (на шта сам ја у Стивовим гаћама које сам у том тренутку пеглала прогорела рупу у облику пегле). Значи ли то, запитала сам се, како ја, Семова мама, нисам обавезна да га из дана у дан, годину за годином, немилосрдно прогоним да склања неред који сеје за собом? Свет какав сам до тада познавала престао је да постоји.

Господин Стручњак За Дечију Психологију рекао је још како се не залаже за царство штроке. Увек ће постојати правила којих би сви морали да се придржавају. Захтевајте од детета да поштује вашу потребу да вам кућа буде уредна и чиста, али не и да то правило примени на сопствени животни простор. Допустите да му унутар његовог брлога буде како му драго, саветовао је. Подарите свом детету ту слободу, и корист ће бити обострана. Ви се нећете изродити у несносног трола од родитеља који дане проводи у јаловим препиркама око простора не већег од три са четири квадратна метра. Ваше дете окусиће самосталност и, човек би очекивао, успут схватити да родитељу који му је указао поверење дугује бар мрвицу поштовања.

Стив није могао да поверује својим ушима. Наслућивао је да ће, у твојим тинејџерским годинама, твој неред мене отерати у лудницу, а да ће тебе, Семе, излудети рођена мајка.

Е, сад, ова прича има и своју предисторију. Кад је твоме оцу било седам година био је, најкраће речено, алькав. Родитељи су гунђали и заповетали. Грдили. Чупали косу, ударали главом о зид. Узалуд, ништа није могло да натера њиховог сина да покупи и једну једину скорелу чарапу с пода. У очајању, на крају су установили војничку педагошку меру звану конфискација. „Дечаче", објавио је Стивов отац злослутним тоном, „од ове тренутка свака играчка, комад одеће, било шта што оставиш да лежи тамо где му није место, биће ти редовно и на лицу места одузимани."

Претње родитеља само су учврстиле Стивову решеност. Радило се о његовој соби, једином месту на свету на коме је могао да се опусти и буде оно што јесте након дана проведеног у поштовању бескрајног низа правила која су увели одрасли што прете прстом и стиснутих усана зрожено одмахују главом. Стив није намеравао да се преда без борбе. Неће бити лако без играчака, живот без панталона могао би да буде незгодан, али, снаћи ће се он већ некако.

Како је време пролазило, тако је Стивова одећа бивала све оскуднија. У једном тренутку преостала му је још само једна од оних дечијих пицама са стопалима, „зеке" с шпрастим шарама, што и није било тако лоше будући да је до тада већ остао не само без панталона и мајица, него и без ципела. Кад је отац који га је у колима чекао да га одвезе у школу легао на сирену, Стив је, на изглед мртав хладан, изашао из куће и, онако у пицами, отапкао до седишта сувозача. Данас признаје да би умро од стида да је којим случајем тако одевен морао да присуствује часу познавања друштва у учионици 114. Типовао је на то да ће, само уколико сачува присебност, његови родитељи први поклекнути, што се и догодило.

Стивов отац без речи се стушшио у кућу и „деконфисковао" одећу и обућу прихватљивију за одлазак у школу од „зека". Кад се Стив тог дана вратио кући, у соби су га чекале све личне ствари које су му претходно биле одузете.

И, чему га је ово искуство научило? Да би требало да буде уреднији? Шалите се. Рат између Стива и његових родитеља потрајао је још дванаестак година, све док није отишао од куће на факултет. Али, Стив је зато тада научио како је снажна воља сваког детета јача од страха одраслих од прљавштине.

Ето, то сам хтела да ти кажем. Уколико баш одлучиш да живот проведеш у свињцу, тата и ја у томе ћемо те безрезервно подржати. И још само нешто, Семе. Твој отац, у ствари, страхује да ћеш израсти у болесно педантну особу. (Што, ако ћемо право, не би било нарочито изненађујуће имајући у виду да твојим венама тече и крв Крофордових.) Уколико је у праву, молим те, душо, учини ми услугицу. С времена на време завитлај нешто на под своје собе или згужвај постељину. Кад се одселиш од куће, ради што ти је воља. Али, док си с нама, буди добар дечко, допусти тати да се поноси тобом.

Воли те твоја мама ■

Превела ***Мина Илић***

Илустровао Добросав Боб Живковић

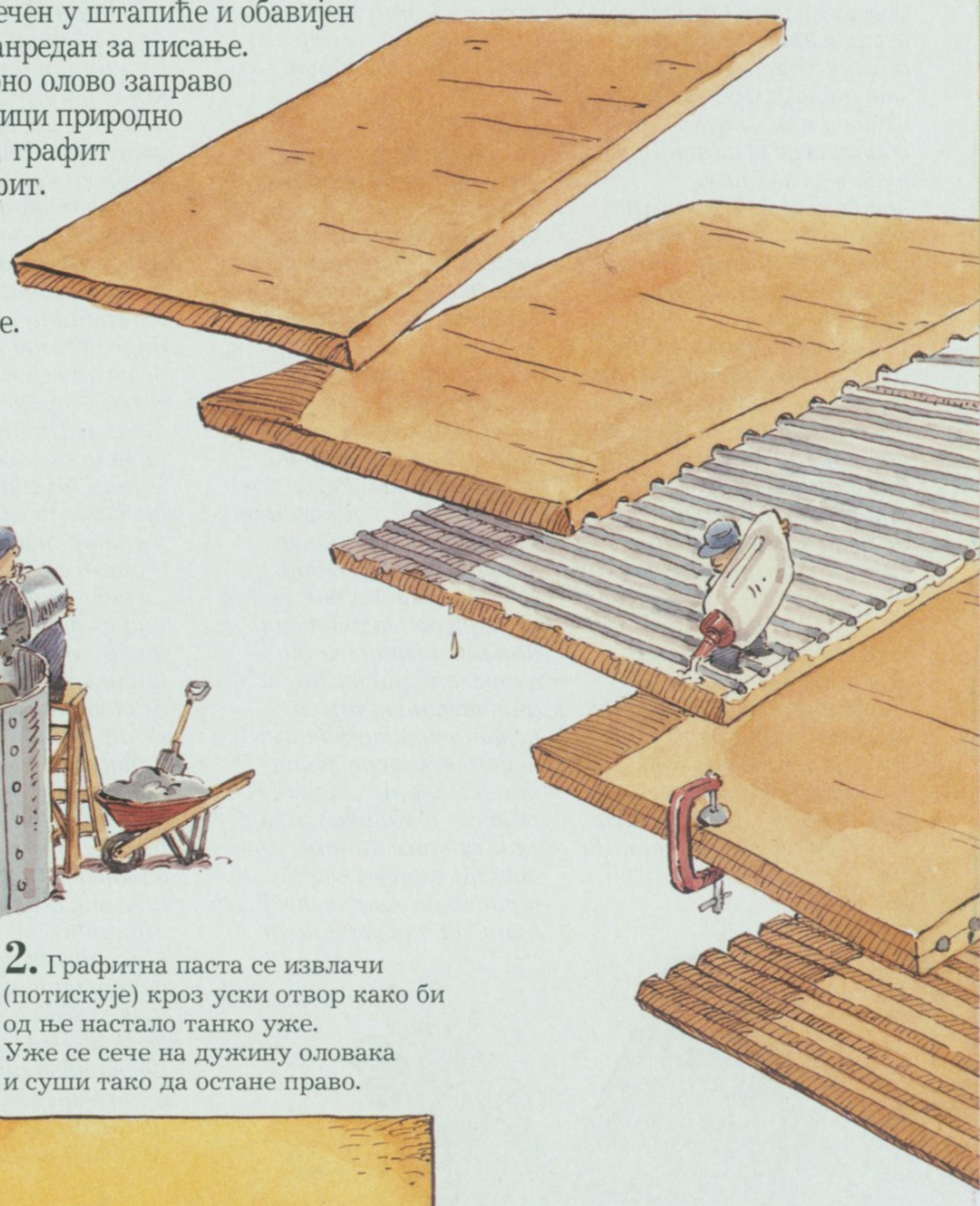
Лесли Крофорд је новинарка из Сан Франциска и пријатељица „Забавника"

Оловке

Beli Put
Izdavačka kuća

Угљенисани штап којим су се цртале слике на пећинском зиду вероватно је био прва алатка за писање икад смишљена. Стари Грци и Римљани користили су комаде олова. Онда су 1564, рудари негде у близини Бороудејла у северозападној Енглеској пронашли меку, сјајну материју која је остављала много тамније ознаке од олова. Назвали су је „црно олово“. Исечен у штапиће и обавијен дебелом узицом, тај материјал био је изванредан за писање.

Затим су 1779. научници открили да црно олово заправо уопште није олово, већ да припада породици природно чистог угљеника; ту породицу чине угаљ, графит и дијамант. Добио је тако ново име - графит. Назив олово се пак сачувао у речи оловка. Данас уобичајено за сваку „писаљку“ кажемо оловка, а разликујемо графитне и хемијске оловке.

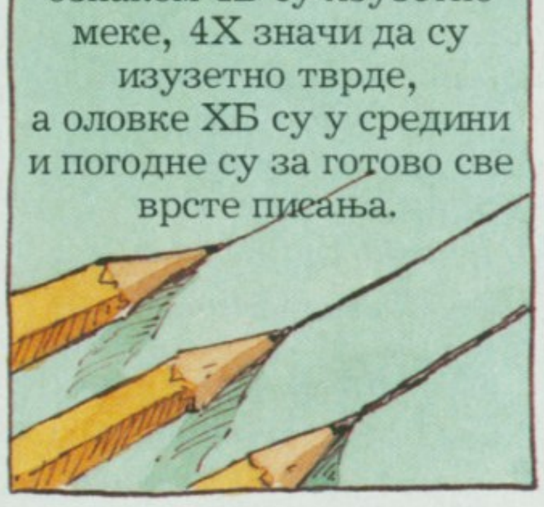
3. Дашчице од кедровине дужине оловке, изглачају се и у њих се с једне стране урежу паралелне бразде.

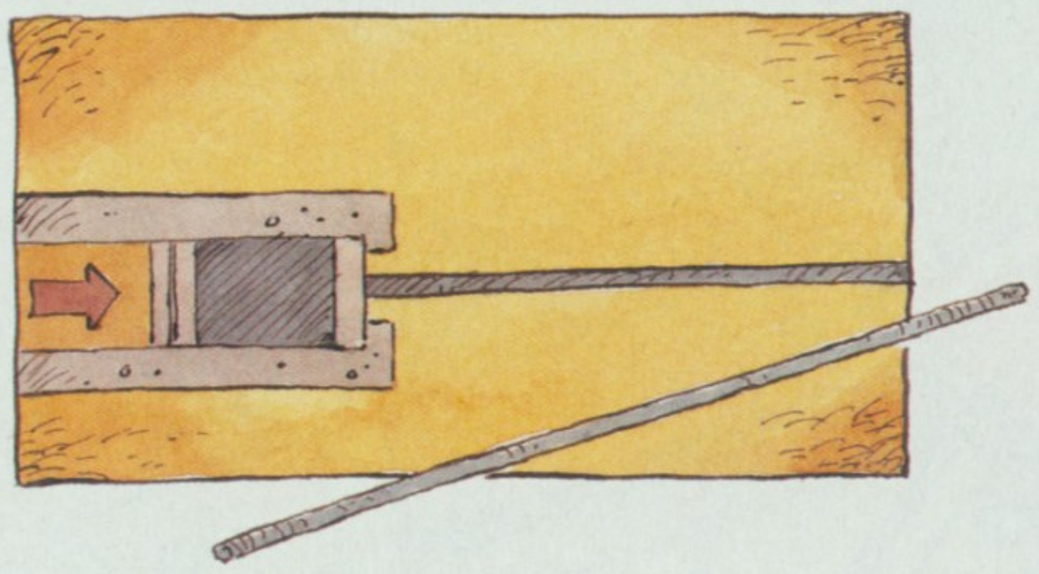

1. Графит се мрви у прах и меша са глином, водом и другим материјалима као што су восак и хемикалије.

Ознаке тврдоће

Што више има графита у оловци, то је она мекша. Већа количина глине чини оловку тврђом. Оловке са ознаком 4Б су изузетно меке, 4Х значи да су изузетно тврде, а оловке ХБ су у средини и погодне су за готово све врсте писања.

2. Графитна паста се извлачи (потискује) кроз уски отвор како би од ње настало танко уже. Уже се сече на дужину оловака и суши тако да остане право.

Гумице на оловкама

Неке оловке опремљене су гумицама које стижу из фабрике гумица. Гумица у облику цилиндра убацује се у метални „прстен“, који се залепи или навије на оловку тако да се металним језичцима ухвати за дрво.

4. По дашчицама се размаже танак слој лепка, а танке шипке графита машински се сместе у бразде.

5. Друга избраздана дашчица без графита или лепка намакне се преко прве дашчице и оне се стегну и оставе док се лепак не осуши.

6. Дашчице се машински грубо секу на дужину оловака и обликују (тако да буду шестоугаоне или округле).

7. Друга машина боји оловке. Када се боја осуши, завршна машина наноси штампу са стране.

STAEDTLER®

оловке пишу историју већ вековима

Staedtler Noris HB

YEARS
170
STAEDTLER

Staedtler Tradition HB

будућност се ослања на традицију

Генерални заступник за Србију
Tropic Trade
Београд, Милутина Миланковића 1ц
011/ 301 61 01 , tropic@eunet.yu

Генерални заступник за Црну Гору
Globo Pergam
Подгорица, Буда Томовића 11
081/ 64 20 30 , globo@cg.yu

Генерални заступник за БиХ
International Tropic Trade
Бања Лука, Кнеза Милоша 15
++387 51 31 32 85, itt-bl@inecco.net

www.tropictrade.co.yu

97991

BIONICLE

BARRAKI

ČUDOVIŠTA IZ DUBINA

www.bionicle.com

ŠEST MUTANTA SA MOĆNIM LIGNJO–STRELIMA

MPC Holding Kozmolina, generalni distributer Lego programa za Srbiju i Crnu Goru

LEGO

97403

TEENAGE TV PEĐOLINO

subotom od 10:10

studio B

89164

ИГРАЈТЕ СЕ, ЉУДИ!

Током неколико протеклих година било је много речи о такозваним ратовима конзола. Три велика играча, „Сони”, „Мајкрософт” и „Нинтендо”, боре се без престанка за срца (и новчанике) играча широм света

тријумф софтверског гиганта из Сијетла. У том тренутку Xbox 360 био је једина конзола нове генерације која нуди графику високе резолуције, бежичне контролере и вишеканални окружујући звук. Током најплоднијег дела године, нови Xbox имао је прилику да учврсти положај и освоји добар део тржишта. До сада је продато више од десет милиона ових конзола.

Док с једне стране влада тржиштем џепних конзола, на пољу кућних система „Нинтендо” није имао толико успеха. Gamecube, последња „велика” конзола овог произвођача, није постигла успех, што је инжењере „Нинтенда” натерало да нову конзолу направе из почетка, не ослањајући се на раније решења. Конзола по имену Wii лансирана је крајем прошле године с циљем да освоји сасвим другу групу играча. Наиме, кад је графика у питању, Wii није толико напредан као PS3 и Xbox 360. Уместо подршке за високу резолуцију (HD), „Нинтендо” је створио потпуно нови управљачки систем променивши тако начин на који се игра. Највећа предност овог система је бежични управљач Wiimote, који је опремљен напредном електроником за откривање покрета у простору.

Може ли се играти „online”?

Да. Све три конзоле омогућују играчима да укрсте копља с колегама широм света. Савршен модел за повезивање конзола преко Интернета приказао је „Мајкрософт” (Xbox Live), а сличном успеху тежи „Сонијев” PlayStation Network, док Wii има Wi-Fi модул, слично џепној конзоли DS.

Да ли ове конзоле могу да се користе као плејери за HD-DVD и Blu-Ray медије?

„Сони” верује да је уграђени Blu-Ray читач једна од главних привлачности PlayStation 3. Ова конзола у основној верзији може да репродукује Blu-Ray игре и филмове на новом медију чији је капацитет неколико пута већи од постојећег DVD стандарда. Xbox 360 може да се набави с опционим HD-DVD читачем, који се користи као спољашњи уређај с посебним напајањем и у одвојеној кутији. Оба ова плејера омогућују слику високе дефиниције на HD екранима. Што се тиче Wii, заборавите на слушање музике и гледање филмова. Ова конзола нема ни CD ни DVD плејер. „Нинтендо” верује да већина домаћинстава већ има ове уређаје.

Колики ће бити „животни век” ових конзола?

„Сони” тврди да је PS3 толико напредан да би могао да се производи и десет година. Xbox 360 и Wii вероватно ће проживети

PS3

Произвођач:
„Сони”
Спецификације:
хард диск од 20 или 60 GB, RSX графички чип који приказује 1080p HD резолуцију
Тежина:
5 kg
Цена:
600 евра у Европи (око 750 евра у Србији)
WWW: eu.playstation.com/ps3

Xbox 360

Произвођач:
„Мајкрософт”
Спецификације:
хард диск од 20 GB, ATI графички чип на 500 MHz који приказује 1080p HD резолуцију
Тежина:
4 kg
Цена:
450 евра у Европи (око 500 евра у Србији)
WWW: xbox.com

Wii

Произвођач:
„Нинтендо”
Спецификације:
ATI Hollywood графички чип који приказује 480p резолуцију
Тежина:
1,74 kg
Цена: 260 евра у Европи (око 330 евра у Србији)
WWW: nintendo-europe.com

стандардних пет година, после чега ће их заменити напреднији модели.

Победник је...

PS3 је добра машина која ће задовољити „хардкор” играче, али због високе цене у почетку неће бити толико привлачан. Xbox 360 већ је добио бројне кориснике који уживају у најбољим видео-играма. Ипак, победник овог теста је Nintendo Wii: његов управљач је заиста револуционаран, а игре забавне као што су биле и пре више година ■

КАКО СМО ИХ ТЕСТИРАЛИ?

Wii је конзола која се битно разликује од технолошки напреднијих Xbox 360 и PlayStation 3. Да бисмо оценили која је од ове три конзоле победник, поредили смо њихова кључна својства – графику: колика је моћ пиксела сваке конзоле; периферије: који су додаци на располагању; „online”: да ли нуде могућност играња преко Интернета; вредност: колико кошта забава, а колико заиста вреди? ■

ШТА ЈЕ ШТА?

Blu-ray: „Сонијев” нови формат медија који има пет пута већи капацитет од класичних DVD дискова. Омогућује похрањивање до девет сати видео материјала у високој резолуцији.

Cell микропроцесор: чип који чини срце PlayStation 3. Направили су га „IBM” и „Тошиба”, а ради до десет пута брже од уобичајених микропроцесора у кућним рачунарима.

PS3 продаје се у две варијанте, с диском од 20, односно 60 гигабајта. Ми смо тестирали модел с диском од 60 GB. Испод хаубе налази се чип за који „Сони" тврди да ће бити „главна фора" – Cell микропроцесор. Захваљујући њему, PS3 је око 40 пута јачи од свог старијег брата, PlayStation 2. Графички чип омогућује приказ у правој HD (1080p) резолуцији и довољно је моћан да игре изгледају фантастично. Графика је раскошна, с реалистичним сенчењем и интерактивним позадинама. Захтевне текстуре и ефекти као што су дим и прашина, нису никаква тешкоћа за овог „свемирца".

Кад укључите конзолу, дочекаће вас Xross Media Bar систем менија заснован на иконицама. Кретање кроз мените је веома једноставно, као и одабир основних функција, од репродукције Blu-ray дискова до претраживања Интернета, прегледања фотографија и, наравно, играња игара.
PS3 се релативно једноставно повезује на Интернет преко Wi-Fi бежичне везе или LAN кабла.

Избор игара које су доступне у овом тренутку веома је мали. Ниједна од ових игара није графички надмоћнија од постојећих Xbox 360 наслова (додуше, *Resistance: Fall of Men* знатно одскаче од просека).

Контролер са сензорима покрета показао се тек половично успешним. Као класичан управљач, он ради сасвим добро, док детектори покрета раде само с неким играма. Рекло би се да је ова могућност уграђена више као одговор на „Нинтендов" Wiimote, него као стварно корисна.
Док менији сасвим лепо раде с основним операцијама, прилично су спори за „online" апликације. Једноставно, „Сонијева" „online" подршка у целини није тако добра као „Мајкрософтова".
Највећи минус заслужује – цена: 600, односно 750 евра за верзију с диском од 60 GB је, у поређењу с конкуренцијом, заиста прескупо ■

Графика: 4 Периферије: 2 Online: 3 Вредност: 2 Наша оцена: 3

Xbox 360 имао је годину дана предности да се натенане среди и припреми за долазак великог ривала, PlayStation 3. Друга генерација игара, које увелико користе могућности ове конзоле, појављују се задовољавајућим темпом и оне изгледају подједнако добро, па и боље од промотивних игара за PS3 (и Xbox 360 може да прикаже резолуцију 1080p).
Игре за 360 задивљујуће су за око, а и произвођачи игара много боље познају архитектуру конзоле. Зато је прављење игара за 360 много лакше и брже него за PS3.

Док је претходни Xbox често критикован због димензија контролера, нови џојпед неупоредиво је бољи. Он није опремљен детекторима покрета, као Wiimote или PS3 SIXAXIS контролер, али ради бежично и има вибро моторе. Постоји богат избор периферија за Xbox 360, од мултимедијалног даљинског управљача до бежичних слушалица. Најважнији додатак је, наравно, HD-DVD драјв, чија је цена свега око 200 евра. Иако је у питању засебна јединица, са сопственим напајањем, плејер се с конзолом повезује брзо и једноставно. HD филмови изгледају прелепо.

Што се „online" играња тиче, сервис Xbox live служи као пример како треба спровести Интернет подршку за играчку конзолу. Могућност повезивања и играња са „живим" играчима на Мрежи, уз добар избор бесплатних мини игара велики је плус за „Мајкрософтовог" такмаца.

Кућиште конзоле прилично је велико и незграпно, а када се скаламерија покрене, производи више буке него „боинг 747" на узлетишту. Неискусни играчи могу имати потешкоћа с менијима ■

Графика: 4 Периферије: 3 Online: 4 Вредност: 3 Наша оцена: 3

„Нинтендов" минијатурни Wii изазвао је праву пометњу, како међу посвећеним играчима, тако и осталим људима. Оно што му недостаје на пољу графике високе резолуције, овај малишан надокнађује новим управљачким системом. Заиграјте Wii испред некога ко не воли видео-игре, и сигурно ћете га натерати да и сам проба то „чудо". Игре за Wii нису једноставни портови који се преправљају с других система. Оне се праве од почетка како би искористиле све предности Wiimote управљача. Покрети које изводите држећи управљач у руци преносе се на екран без икаквог кашњења. Управљач је право откровење јер омогућује нов начин играња који је забаван и енергичан. У пакету се налази и посебан додатак, назван Nunchuk, који се повезује с контролером путем дугачког кабла и има мали аналогни џојстик и два тастера. Могу се набавити и класични контролери у облику џојпеда.
Wii подржава бежично умрежавање, а повезивање на Интернет не може бити једноставније. Крстарење Мрежом одвија се кроз систем „канала", које је „Нинтендо" осмислио тако да могу да га користе и они који немају искуства с радом на рачунару. Преко канала можете користити Опера читач за класично претраживање Интернета, или се повезати на Virtual Console систем преко кога можете играти старе игре (нажалост, оне нису бесплатне). Тек да задовољите носталгичне импулсе.
У поређењу с конкурентима, по цени од 260 евра (330 код нас), Wii делује као најбољи избор за куповину.

Wiimote није толико тачан колико „Нинтендо" покушава да нас увери. То је нарочито видно током играња пуцачких игара као што је *Red Steel*. За играње пуцачких игара у првом лицу (FPS) потребно је мало времена за навикавање.
„Нинтендо" несумњиво циља ширу публику од својих ривала. Међутим, недостатак напредних технологија, као што су HD графика и могућност репродукције филмова, могу лоше да утичу на продају ■

Графика: 3 Периферије: 4 Online: 4 Вредност: 5 Наша оцена: 4

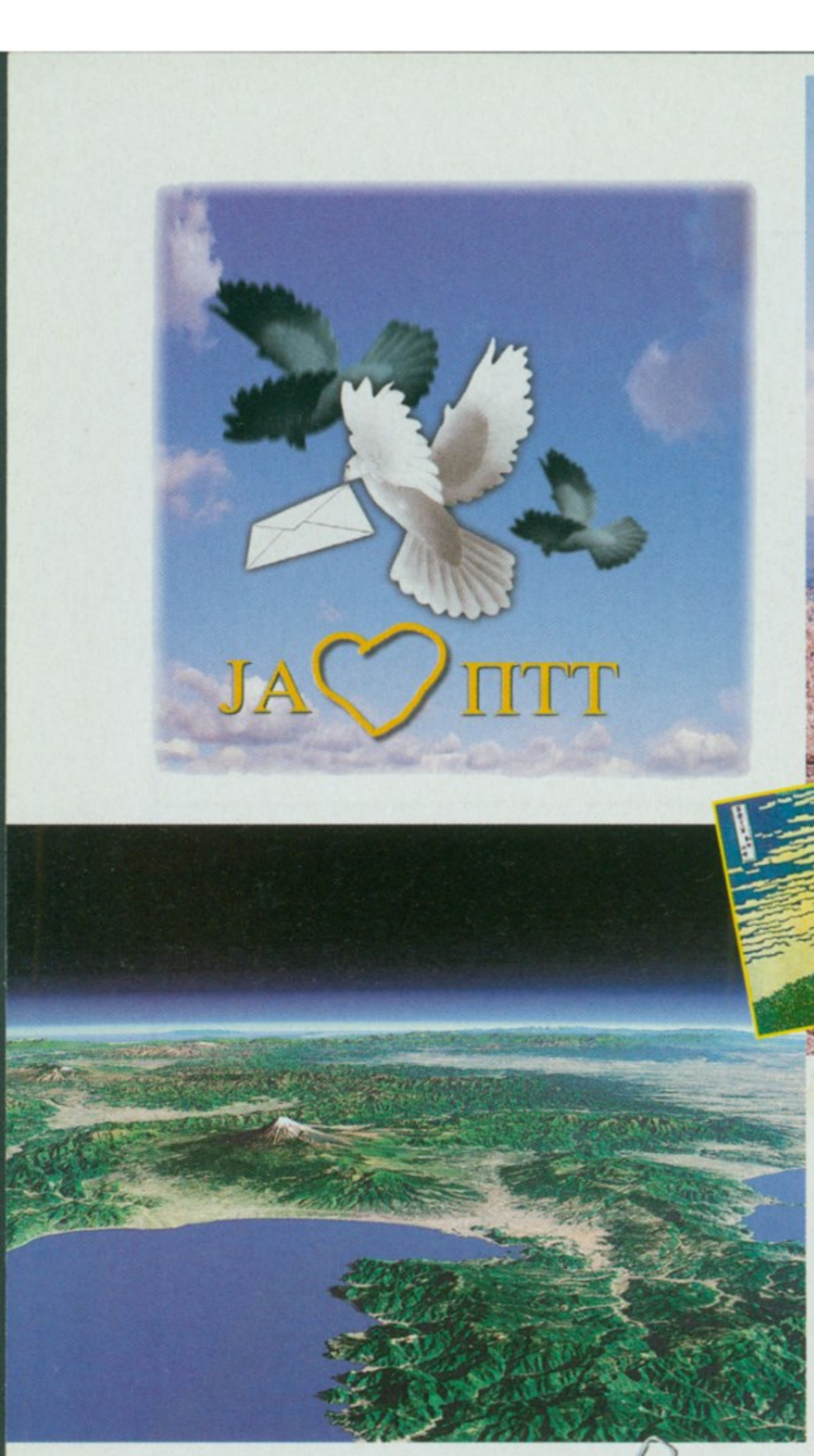
HD DVD: велики конкурент Blu-ray формата. Подржан од „Мајкрософта", овај формат може да омогући похрањивање четири пута више података од класичног DVD.

Висока резолуција (дефиниција): нова генерација ТВ технологије с повећаном екранском резолуцијом (више тачака на истој површини), која обезбеђује знатно оштрију слику.

Опера: претраживач Интернета који користи „Нинтендова" конзола Wii ■

БУДУЋНОСТ

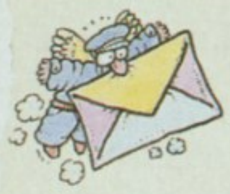
	Додаци	Када?
Wii	Wii следеће генерације могао би да има HD графику. Очекују се конзоле у разним бојама.	Нове боје до Божића, HD током следеће две године?
PS3	„Сони" тврди да би PS3 могао да потраје десет година без унапређења, а то је сувише оптимистички.	PS4 би се могао очекивати за шест година?
Xbox 360	Ако је веровати гласинама, појавиће се верзије са хард диском од 100 GB.	Нови, већи диск до краја лета?

НАДАХНУЋЕ ЗА УЗДИГНУЋЕ

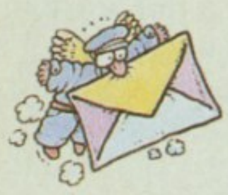

Молим вас да напишете нешто о чувеној јапанској планини Фуџи.

СРЂАН
Алибунар

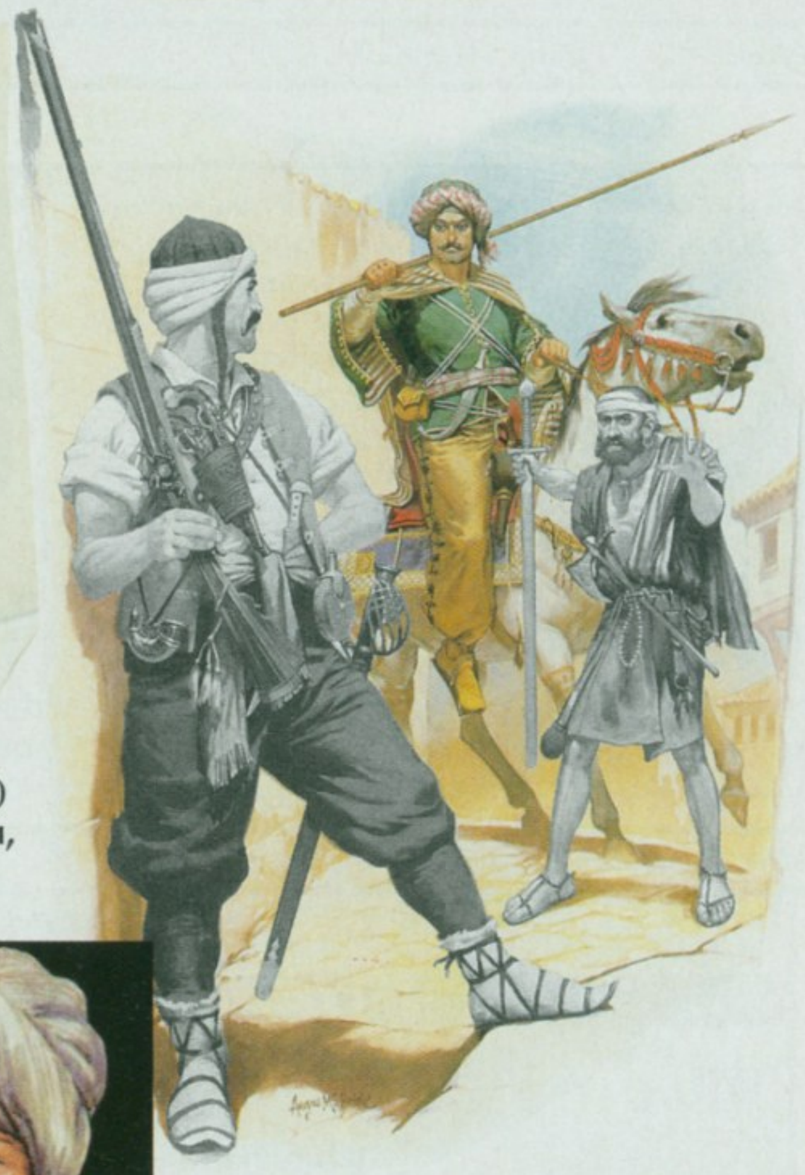
Фуџи или Фуџијама и Фуџисан, како је још зову, вулканска је планина на острву Хоншу, 90 километара западно од Токија. Са 3778 метара то је и највиши врх у Јапану. Реч је о правилно грађеној купастој планини с дубоким кратером на врху.
Шумовите падине Фуџија убрајају се у подручја најбогатија птицама (око 150 врста) у Јапану. Највиши делови (изнад 3000 метара) имају оскудно растиње полегло од јаког ветра, а сам врх десет месеци покривен је снегом. Високо постављена метеоролошка станица (основана 1895) посебно је важна за праћење кретања ветрова разорне снаге, тајфуна. Последња ерупција вулкана забележена је 1707. године.
Ова планина део је националног парка Фуџи-Хаконе-Изу и место ходочашћа многих Јапанаца који је сматрају светињом. Фуџи се врло често јавља као мотив у јапанском песништву и сликарству – чувена је збирка вишебојних дрвореза познатог сликара и цртача Хокусаија (1760–1849) „Сто погледа на Фуџијаму" ■

ОД РОБОВА ДО СУЛТАНА

Драги „Забавниче", имам за тебе кратко и тешко питање: ко су били мамелуци?

МИЛОЈЕ
Велика Плана

Мамелуци (од арап. *мамлук* – роб) су били ратни заробљеници белци, претежно турског и кавказког порекла, које су персијски и египатски владари у средњем веку узимали у своју војску, првенствено у телесну гарду.
У Египту су мамелуци стекли јак политички утицај и 1250. године оборили династију Ајубида наметнувши за султана мамелука *Ајбека*. Отад су владали Египтом скоро три века. Најчувенији мамелучки султани били су *Баибарс* (1260–1277) и *Калаун* (1279–1290). Последњег султана из те династије *Бахрита ал-Малика* оборио је 1390. мамелук *Баркук*, први султан нове мамелучке династије Бурџита.
Турски султан Селим Први заузео је 1517. године Египат и окончао власт мамелучких султана. Али, у неким египатским покрајинама мамелучки кнезови одржали су се на власти све до почетка 19. века. Египатски поткрањ Мехмед Али сломио је њихову власт покољем 1811. године ■

ОДЕЋА ЗА ЛЕВО РАМЕ

Како је тачно изгледала тога коју су носили стари Римљани?

ЉИЉАНА
Барајево

Тога је била дугачка, обично бела горња одећа коју су носили стари Римљани. Састојала се од већег полукружног комада вунене тканине и преба-

МАСАКР НА ДАН СВЕТОГ ВАЛЕНТИНА

Недавно сам сазнао да је један Дан заљубљених упамћен по злочину, па бих вас молио да ми одговорите где се то догодило и које године.

ДЕЈАН Т.
Сталаћ

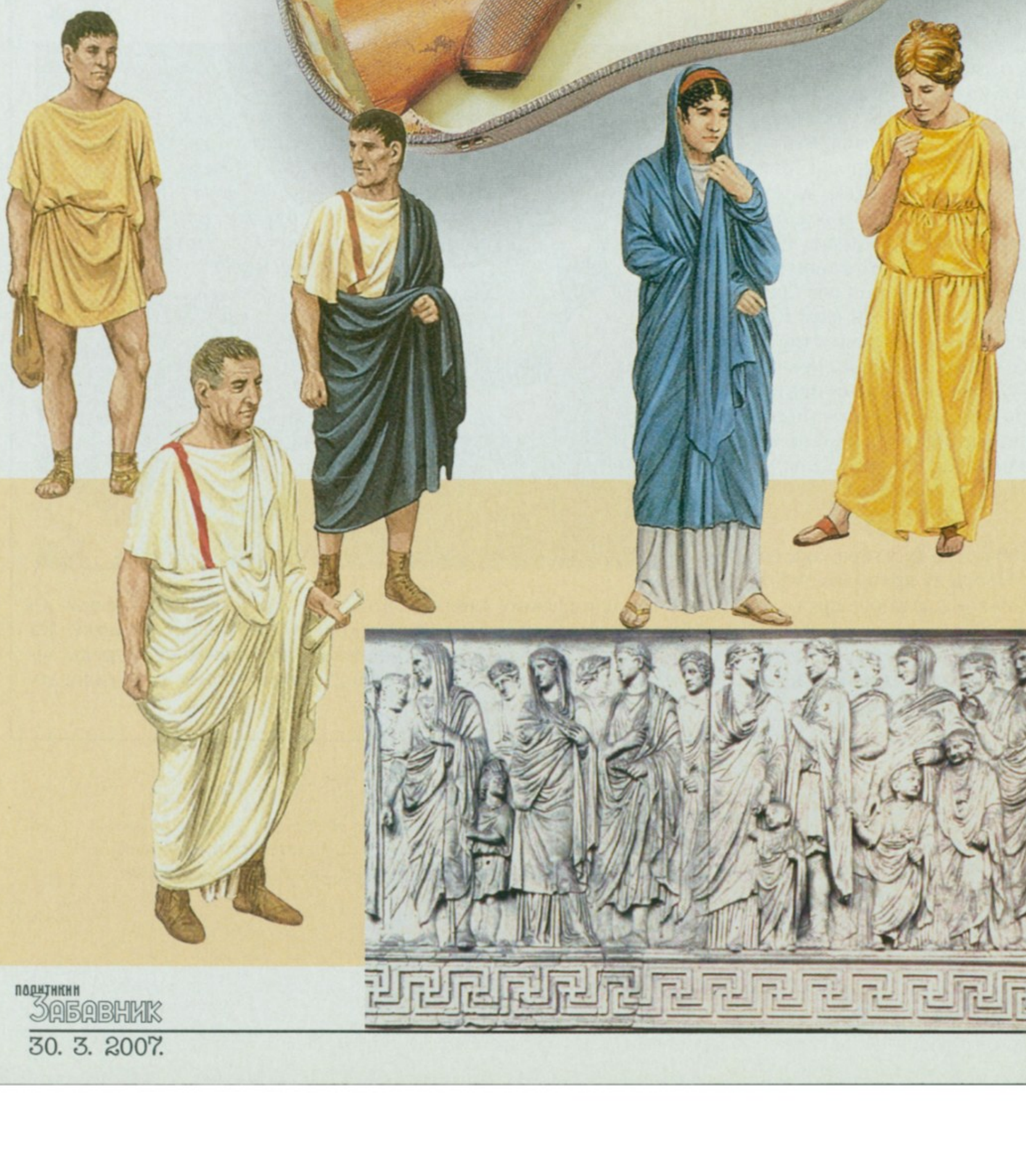

На празник Светог Валентина, 14. фебруара 1929. године, у Чикагу петорица наоружаних људи, који су били у служби озлоглашеног мафијашког шефа Ал Капонеа, убили су у једној гаражи седморицу чланова банде Џорџа Багзија Морана. До спора између ове две гангстерске групе дошло је због отимања око трговине тада нелегалним алкохолним пићима (доба такозване прохибиције – законске забране производње и точења алкохола – у САД трајало је од 1920. до 1933. године).

Тог уторка петорица наоружаних Капонеових људи, од којих су двојица били обучени као полицајци, упали су у гаражу у којој су Моранови људи остављали кола и складиштили оружје и алкохол. Седморици људи које су затекли наредили су да се поставе испред зида и потом на њих отворили ватру.

Америчке новине назвале су овај догађај „Масакр на Дан Светог Валентина", а Ал Капоне је после тога постао најснажнији гангстерски газда у САД. У наредних неколико година сам је надзирао коцку, проституцију и продају кријумчареног алкохола у Чикагу и околним градовима. Године 1931. Капоне је осуђен за утају пореза и за то одлежао осам година у Алкатразу. По изласку из затвора живео је на свом имању на југу Флориде, где је и умро 1947. године ■

цивала се преко левог рамена тако да је десна рука била слободна. Набори тоге били су знак отмености. Носила се само изван куће, а обавезно приликом јавних наступа.

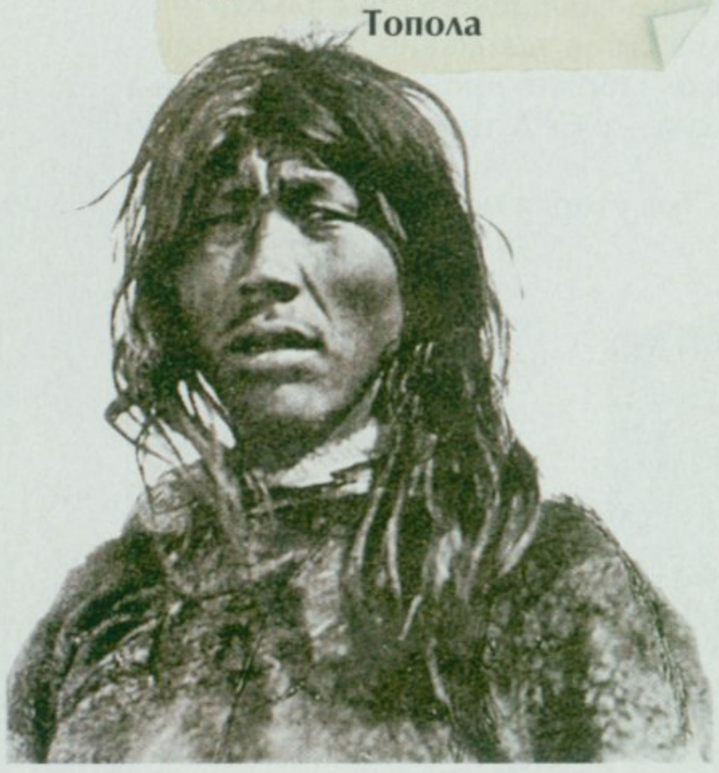
Toga praetexta **имала је љубичасту ивицу и носили су је виши државни чиновници и дечаци до навршене 17. године, а затим *togu virilis*, белу мужевну тогу. У жалости стари Римљани носили су црну или тамну тогу какву су облачили и оптуженици на суду. Победнички војсковођа одевао се у пурпурну тогу извезену палмама ■**

СПИРИТУАЛИЗАМ И МАГИЈА

Желим да сазнам нешто више о шаманизму.

МАРКО
Топола

Шаманизам (тунгуски *шаман* – чаробњак), спиритуалистичко-магијски облик вере, најчешће се среће код арктичких и субарктичких племена у Сибиру, северној и средњој Азији (код Остјака, Евенка, Самоједа, Камчадала, Лапонаца), на Гренланду и код северноамеричких Ескима.

Носиоци те вере обично су мушкарци и зову се шамани. Истовремено они су чаробњаци и врачеви лекари за које се верује да могу ступити у везу с духовима, да су опседнути од њих или повезани с неком демонском животињом (*нагуал*).

Шамани су обучени у одело с фантастичним украсима, тракама, ресама и прапорцима, носе чегртаљку или бубањ са звончићима. Уз посебне обреде, јеку бубњева, игру и песму, а често и употребу наркотика, они падају у занос и питају духове за разне тајне, узроке болести, будуће догађаје. Реч је о нервно раздражљивим особама с хистеричним предиспозицијама. За овај позив вежбају од младости.

Сличних веровања има и међу другим примитивним народима: америчким Индијанцима, неким племенима југозападне Африке, Океаније и Аустралије ■

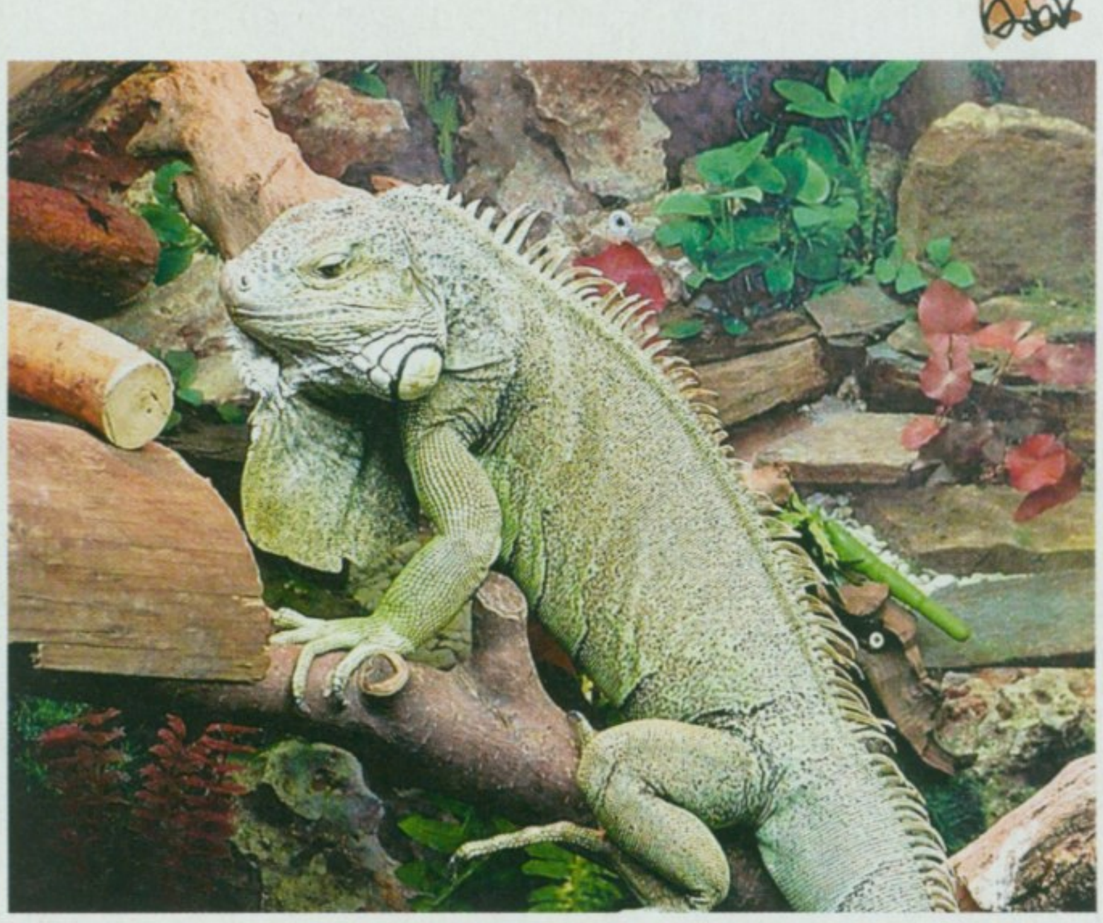
ВЕШТИЈИ ОД КАМЕЛЕОНА

Занима ме какви су то гуштери легвани и где они живе.

МИЛИЈАНА З.
Кучево

У тропској Јужној Америци познат је *зелени легван*, дугачак до 150 центиметара, који живи на дрвећу али залази и у воду. На обалама острва Галапагос у великом броју среће се *морски легван* који вешто плива, храни се морским биљкама и достиже дужину до 135 центиметара ■

Легвани су породица од око 300 врста гуштера који живе у Средњој и Јужној Америци. Често су врло јарких боја које могу да мењају боље од камелеона, а многе врсте истичу се оштрим бодљама на леђима.

Легвани се хране инсектима или су биљоједи, а живе у најразличитијем окружењу – на планинама, у низијама, влажним шумама, сушним равницама па чак и у мору.

Дошисујте се, људи!

Драги „Забавниче”,
Зовем се Ана, имам 10 година и ученица сам 3. разреда основне школе „Војвода Радомир Путник”. Хоби ми је сакупљање сличица „животињско царство”, лутке BRATZ и игра с другарицама. Ако има још другова и другарица који имају сличне хобије, нека ми се јаве, моја адреса је:
Ана Ћурчић
Вељка Лукића Курјака 33
11040 Београд
или на e-mail: jogoana@yahoo.com
Унапред хвала!

Забавникове логичке загонетке

РЕШЕЊА

1. АУТОБУС И БИЦИКЛИСТА
Биће исто удаљени ■

2. ЗАНАТЛИЈЕ
Брана Бркић је Црни, Цане Цакић је Муса, Дане Дакић је Бели и Миша Докић је Вили ■

3. МАРАТОНЦИ
После 8 дана и пређених 360 километара ■

4. ПОКУШАЈТЕ!
У сваком квадрату број у кружићу једнак је збиру парних бројева који га окружују, те је ? = 22 ■

5. РАСТОЈАЊЕ
За један дан заједно пређу 1/10 + 1/15 = 1/6 пута, те ће се за 6 дана сусрести ■

6. НАСТАВИТЕ НИЗ!
a) Сваки је број за 2 већи од удвострученог претходника, те је ? = 126
b) Сваки је број за 2 већи од утрострученог претходника, те је ? = 485 ■

7. ФАБРИКА АУТОМОБИЛА
У мају је произведено 1400, а у децембру 2100 аутомобила ■

8. ВРХ ПИРАМИДЕ
Збир бројева у сваком реду је 20, те је ? = 20 ■

9. НАЂИТЕ ЛИК!
Припада фигура број 6. Сваки квадрат замените бројем подручја на која га деле уцртане линије. Тако је средњи квадрат једнак збиру првог и трећег у сваком реду ■

ЛЕОНАРДО И МАЧКЕ

Пропустила сам да купим неколико књига енциклопедије коју сте објављивали уз „Забавник": „Леонардо", „Импресионизам", „Мачке" и „Стари Египат". Пошто ми је веома стало до тих књига, молим вас да ми одговорите како до њих да дођем.

ДР ЉУБИЦА ГОЛУБОВИЋ
Ђуре Јакшића бб
11320 Велика Плана

Наши читаоци који нису купили неку од књига енциклопедије коју смо објављивали уз лист, могу да се обрате издавачу „Књига комерц", Војводе Петка 5, 11000 Београд, или да их позову на телефон: 011/344-1847 ■

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

79

ПОЛИТИКИН забавник / главни и одговорни уредник Зефирино Граси. - Ћир. изд. - Год. 1, бр. 1 (28. фебруар 1939)-год. 3, бр. 220 (4. април 1941);год. 14, бр. 1 (5. јануар 1952)- . - Београд : Политика Магазини, 1939-1941;1952- (Београд : Политика АД). - 30 cm

Недељно
ISSN 0032-339X = Политикин забавник (Ћирилично изд.)
COBISS.SR-ID 16193794

РЕШЕЊА

МОЗАИЧКА УКРШТЕНИЦА
Хенес, елита, Лечев, Еме, е, не, ос, скромност, ар, битке, лабуристи, тете, аис, Бели Нил, у, Арес, маск, л, генетка, еми, Елиот, тишина, ти ■

УКРШТЕНЕ РЕЧИ
Пабло Пикасо, Енрико, алир, трска, трема, Рик, нара, Бо, омот, петао, Вавилон, оли, Ато Болдон, н, чи, амо, скок, есер, Наташа ■

СПОЈИТЕ ПАР!
1. ђ, 2. и, 3. б, 4. з, 5. ж, 6. в, 7. д, 8. а, 9. е, 10. г ■

ИЛУСТРОВАНА УКРШТЕНИЦА
Водоравно – ронилац, сијалица, медвед, оловка, марка, икона, фотоапарат, аутомобил, лептир, сидро, лане, гајде, пси, лампа, конац, тенк, овца, сунцокрет, отварач; усправно – крокодил, лос, лист, лотос, домино, миш, антилопа, палма, кликери, бокал, пиле, петао, балон, цвет, мач, ара, застава, тигар, риба, панталоне, кључ ■

С. Б.

РЕШЕЊЕ РЕБУСА

J	O	D	I

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК **БРОЈ 2877**

YU ISSN 0032-339X
Први број „Политикиног Забавника" изашао је 28. фебруара 1939. године

Генерални директор Срђан Јанићијевић
Заменик генералног директора Вернер Херић
Директор Матијас Вајмер

Главни и одговорни уредник Зефирино Граси

Издаје ПОЛИТИКА Магазини ДОО
Штампа ПОЛИТИКА АД

Графички уредник Горан Војиновић

Редакција Слободанка Делибашић, Јасна Лукић, Петар Милатовић, Мирјана Огњановић, Јова Радовановић, Весна Ракић, Весна Софреновић

Техничка редакција Бранислав Вукомановић, Зорица Милошевић, Јелена Попадић, Митра Тиљев

Секретаријат Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК" *Македонска 29, 11001 Београд, П. фах 124*

Телефони
секретаријат 330-1452; 330-1456
техничка редакција 330-1454
централа 3373-111
претплата 330-1617
Огласни сектор Македонска 29, 3373-349

Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
1 месец 387,00 дин. 3 месеца 1.160,00 дин.
6 месеци 2.317,00 дин.
Текући рачун код Комерцијалне банке АД Београд: 205-97096-91
Наш нови текући рачун код RAIFFEISEN BANK АД Београд је: 265-1100310005857-35
Претплату слати уз обавезну назнаку: *ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК".*
Обавештење о претплати можете добити на тел. 330-1617

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Полугодишња/возом: 109 EUR или противвредност осталих валута. *Полугодишња/авионом*: I група – Европа: 120 EUR. II група – Азија – Африка: 126 EUR. III група – Америка – Аустралија: 132 EUR или противвредност осталих валута.

ДЕВИЗНЕ УПЛАТЕ У EUR
(или противвредност осталих валута)
за иностранство вршити преко:

I DEUTSCHE BANK AG FRANKFURT AM MAIN DE: DEUTDEFF
Korisnička banka: 100 9363029 0000
RAIFFEISENBANK, Resavska 22, Beograd
SWIFT CODE: RZBSRSBG
Korisnik: RS35265100000002543779
POLITIKA MAGAZINI DOO Beograd

II DRESDNER BANK AG Frankfurt am Main, Germany SWIFT CODE: DRESDEFF
Korisnička banka: KOMERCIJALNA BANKA AD, Beograd, Sv. Save 14
Serbia
SWIFT - BIC: KOBBRSBGXXX
Korisnik: RS35205002000984500033
POLITIKA MAGAZINI DOO, Beograd
Makedonska 29, Beograd

Код уплате обавезно навести:
Претплата на лист Забавник
Копију уплате и адресу послати на:
ПОЛИТИКА Newspapers and Magazines – 11000 Београд,
Булевар деспота Стефана 24/I,
Србија или на факс ++ 381 11 330-1234

Интернет адреса: www.politikin-zabavnik.co.yu
Е. пошта: politikin.zabavnik@ politika.co.yu

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину • ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана ствар по закону обавезно означавање имена издавача и уредника одговорних за садржину

Mobimania 4621

KORISNIČKI CALL CENTAR (10- 16h)
011 3971 545

SMS Kontakt centar : Pošaljite nam vaše komentare i pitanja sms-om na 4634. Cena 5 din+pdv.

Kompletan izbor sadržaja na mobilnom WAP sajtu
wap.melodije.net

MULTIMEDIJA EROTIKA IGRE MELODIJE LINKOVI

MELODIJE
MP3, REAL AUDIO, POLIFONE, MONOFONE

HITOVI
6061 Blizanci - Tuto kompleto
6062 Dejan Matic - Niko i neko
6063 Koktel bend - Drugarice
6064 Milica Todorović - Zašto cura sedi sama
6065 Ana Kokic - Svejedno HIT
6056 Gwen Stefani - The Sweet Escape
6057 Beyonce - Irreplaceable HIT
6058 Justin Timberlake - My Love
6059 Eminem - Smack That HIT
6060 Eric Prydz & Floyd - Proper Education
6047 Indy-Bato bre HIT
6049 Mrgude-Slavica Ćukteras
6050 Poludela-Tanja Savić
2670 Blizanci - Laki
2217 Kolo Vlaško - Tradicionalne
6001 Ana Nikolić - Romale Romali
2569 Sergej Cetković - Pogledi u tami
2305 Tradicionalna - Sprem te se četnici
6052 Sve je na prodaju-Saša Matić
2611 Amadeus - 100 posto
6029 Tina - Kabrio porše
6025 Flamingosi - Lumperaj
6024 Hriste Bože - Tema iz Kosovskog boja
2672 PussyCat Dolls - Buttons
6027 Goga - Gaćice HIT
2089 Bože pravde - Himna
2050 Muzika iz filma - Otpisani
6000 Flamingosi - Ludi Letnji Ples
2612 Funky G - U tvojim kolima
2564 Muzika iz filma - Nesanica

ZABAVNA
6066 Marija Serifovic - Molitva HIT
6067 Negativ - Prava Stvar
6068 Blizanci - Mambo Jumbo Serbiano
2601 Đogani - Jagode sa šlagom
2530 Đogani - Čekaj me kod kolima
2630 Funky G - Ponovo
2573 Dado Glišić - Sto bespuća
2529 Amadeus Band - Mesec dana
2385 Tijana Dapčević - Ona to zna
2634 Dado Glišić - Dišem al nisam živ
6028 Luis - Opa opa
2527 Trubači sa Guče - Lane moje
2607 Željko Joksimović - Michelle
2605 Željko Joksimović - Crnokosa
2512 Tijana Dapčević - Sve je isto ...
2617 Amadeus - Lažu te

TRADICIONALNE
2286 Marš na Drinu - Tradicionalna
2090 Hej sloveni - Himna
2216 Kolo Užičko - Tradicionalne
2410 Jos ne sviće rujna zora - Tradicionalna
2287 Moravac - Tradicionalna
2256 Zajdi zajdi - Tradicionalne
2252 Makedonsko devojče - Tradicionalne
2255 Tamo daleko - Tradicionalne

NARODNA
2616 Saša Matić - Ruzmarin HIT
2535 Viki Miljković - Mahinalno
6055 Luis - Slike u oku HIT
6042 Stoja - Od splava do splava
2534 Seka Aleksić - Dođi i uzmi me
2627 Stevan Anđelković - Blesava
2655 Tina - Zaljubljena HIT
2610 Mina - Muziku pojačaj
2615 Milica Todorović - Uporedi me
2625 Milica Todorović - Reci ja
2452 Tina Ivanović - Bunda od nerca
2620 Mile Kitić - Luda devojko
2590 Aco Pejović - Taksi
2641 Blizanci - Jednom Pokidano
2631 Jovana Pajić - Bmw
2515 Tanja Savić - Tako mlada
2589 Aco Pejović - Opušteno
2411 Darko Filipović - Ona, ona
6039 Indira Radić - Bio si mi sve
6018 Marko Bulat - Laž
6016 Jovana Pajić - Tako sam htela
2518 Slavica Ćukteraš - Prevari me
6048 Ista nam je tuga-Mira Škorić
6051 Povredi me-Nikola Rokvić
6041 Ljuba Aličić - Ciganin sam al najlepši
2621 Mile Kitić - Šampanjac

STRANA
2678 Fergie - London Bridge HIT
2541 Black eyed peas - Don't phunk with my heart
2679 Robbie Williams - Love Light HIT
2481 Gwen Stefani Feat. Eve - Rich Girl
2538 Gwen Stefani - Hollaback Girl
2540 Black eyed peas - Don't Lie
2682 Justin timberlake - Sexy Back
2533 Eminem - Ass like that
2062 Beyounce - Crazy
2060 50 Cent - In Da Club
2465 50 Cent - Candy shop
2571 Madonna - Hung up
2064 Britney Spears - Toxic
2673 RHCP - Dani California HIT
2507 The Chemical Brothers - Galvanize
2674 Beyonce - Deja Vu
2675 Madonna - Jump HIT
2624 Madonna - Sorry
2562 The Black Eyed Peas - My Humps

FILMSKA
2057 Sex i grad - Muzika iz serije HIT
2055 James Bond 007 - Muzika iz filma
2459 TV Dnevnik
2568 Bolji život - Muzika iz filma
2049 Floyd - Muzika iz filma
2460 Noblice - Reklama
2456 Ko to tamo peva
2458 Smogovci - Muzika iz serije

Ako želiš melodiju pod brojem 6025 pošalji:
Za **MP3** pošalji **MP 6025** na 4621; Za **POLIFONU MELODIJU** pošalji **P 6025** u SMS poruci na 4621;
Za **REAL AUDIO** pošalji **AMR 6025** na 4621; Za **MONOFONU MELODIJU** za nokia i samsung pošalji **MN 6025**, za siemens pošalji **MS 6025**, za ericsson **ME 6025** na 4621.

EFEKTI
MP3, REAL AUDIO

ZVUCI ZA SMS PORUKE
9038 Mafijaška poruka HIT
7074 Policijska motorola - Halo kolega
9013 Message, Message - ludačka poruka
7012 Policijska motorola HIT
7076 Policijska motorola 2 - Kolega javi se!
9009 Urlik zvono
9014 Smeh zvono
9017 Sudar
9019 WC Šolja

FAZONI ZA ZVONO
7084 Psiho - Vrisak HIT
9025 Veverice "vode ljubav"
9027 Techno BEBA
9044 Ludi hrčak
9001 Srećna beba zvono HIT
9026 Veverica izjavljuje ljubav!
7002 Aljbansko zvonce
7004 GSM turbo folk hit
7008 Mali patuljak u zvučniku
7009 Orgazam
7013 Porno melodija

FAZONI IZ CRTANOG FILMA
7062 Ptica trkačica
7064 Brzi Gonzales
7016 Ima li ludaka u tvojoj porodici?
7017 Pera kojot genije
7072 Hello my baby - Singing frog
9029 Duško dugouško
9031 Kuče Dragoljupče

FAZONI IZ FILMOVA
7001 Ajde da se drogiramo
7015 Balkanski špijun - Centrala
7019 Maratonci - Šta to radiš kume
7023 Ne spavaj mala moja - FLOYD
7026 Telefon 1 - Žikina dinastija
7025 Radovan III - Fenomenalno
7028 Tesna koža - Šojić na aparatu
7030 Jagodinka - Varljivo leto
9034 Zona Sumraka

ZEZANCIJE
7011 Oj svijetla majska zoro (prdeži)
9024 Pčela ZOOM ZOOM
9021 Balkanski špijun zez telefonom
9040 Bosansko muvanje - Slađa
9039 Luda krava
7038 Koštunica
7007 Zinem (parodija grupa Magazin)

ZVUCI ŽIVOTINJA
7081 Mačka skiči
9002 Delfin zvono
9003 Slon zvono
9005 Majmun zvono
9006 Kokoška zvono

Za **REAL AUDIO** pod brojem 9038 pošalji **AMR 9038** u sms poruci na 4621.
Za **MP3** pod brojem 9038 pošalji **MP 9038** u sms poruci na 4621.

VIDEO
SPORT, SMEH

2029 CECA OOPSS

1062 RONJALDINO PREČKA

2069 MUŠKO - ŽENSKE PRIČE

2039 TRI BRAZILCA

2131 MURKAN I FERARI

1004 HER ŽIKA

2060 GLUPE RUSKINJE

1033 ŠOJIĆ NA TELEFONU

2137 PAJSER PRELAZI PRUGU

2111 RAVE BAKA

1024 A VI KAKO TE?

2136 CIGA I NUDIZAM

2023 BAĆI DROGU

2031 SKOK U KADU

2138 PRASE SPRINTER

2027 MALI RONALDINJO

2042 ŠAMARANJE

2032 VAKO SE ČITA

2024 LUCKASTE BEBE

2005 CIGA I SIN

2143 MILAN TAROT

2066 KRZNENA LOPTICA

2016 KYLIE

2063 SVET NIJE NORMALAN

2103 MARADONA

2020 DELIJE BAKLJADA

2043 VB CRO - Sklisko je

Za **VIDEO KLIP** pod brojem 2039 pošalji **V 2039** u sms poruci na 4621

ANIMACIJE

1021

1028

1027

1031

1019

1017

1006

1008

1030

1032

1033

Za **ANIMACIJU** pod brojem 1021 pošalji **ANI 1021** u sms poruci na 4621

KOLOR SLIKE
POZADINE ZA MOBILNI

6024

6026

2530

6006

6028

2598

2531

2536

2456

2455

2534

2535

2599

6065

2617

2559

6084

6057

6052

2506

6095

6094

6045

2565

2605

6061

6062

6058

2557

2596

2797

2816

2808

2806

2545

6072

2594

6012

6044

2481

2150

2590

2461

1241

2465

2549

6087

6027

6029

2458

Za **KOLOR SLIKE** pod brojem 6024 pošalji **SL 6024** u sms-u na 4621

JAVA IGRE, APLIKACIJE

HITOVI

3043

LJUBAVNE SMS PORUKE
Skinite zbirku 200 ljubavnih SMS poruka odjednom !
HIT !

3361

WIMBLEDON 2006
Najbolji tenis 10 vrsta udaraca, gomila protivnika i terena.
HIT !

3362

4x4 EXTREME RALLY 2006
Najpopularnija simulacija relija na mobilnom telefonu!
HIT !

IGRE

3301

3335

3348

3323

3044

3324

3317

3312

3365

DOMAĆE

3363

3350

3305

3005

3003

3007

3041

3042

3049

Za proveru da li tvoj telefon podržava JAVA igru ili aplikaciju, poseti wap.melodije.net/isprobaj
Da bi dobio **IGRU** ili **APLIKACIJU** 3043 pošalji **JAVA 3043** u sms poruci na 4621

MTS: Polifone i real audio melodije, kolor slike i animacije se naplaćuju sa 60 din+pdv; Monofone melodije sa 35 din+pdv; Video sa 75 din+pdv; MP3 sa 90din+pdv; JAVA: 150 din+pdv.
Telenor: Cena slanja sms poruke je 60 din+pdv za sve sadržaje. JAVA sadržaji se dodatno tarifiraju sa 110 din+pdv prilikom preuzimanja.

Za podešavanje GPRS-a pozovite korisnički centar:
Telenor: 9863, MTS: 789

98220

РЕКЛИ СУ О МУЗИЦИ

ДОК МУЗИКА ТРАЈЕ, ТИ СИ МУЗИКА.

Томас Спенсер Елиот
амерички песник
(1888–1965)

МУЗИКА ЈЕ КАО ОКЕАН, А ИНСТРУМЕНТИ СУ КАО МАЊА ИЛИ ВЕЋА ОСТРВА НА КОЈИМА МОЖЕ ДА НИКНЕ НАЈЛЕПШЕ РАСТИЊЕ.

Андрес Сеговија
шпански гитариста
(1893–1987)

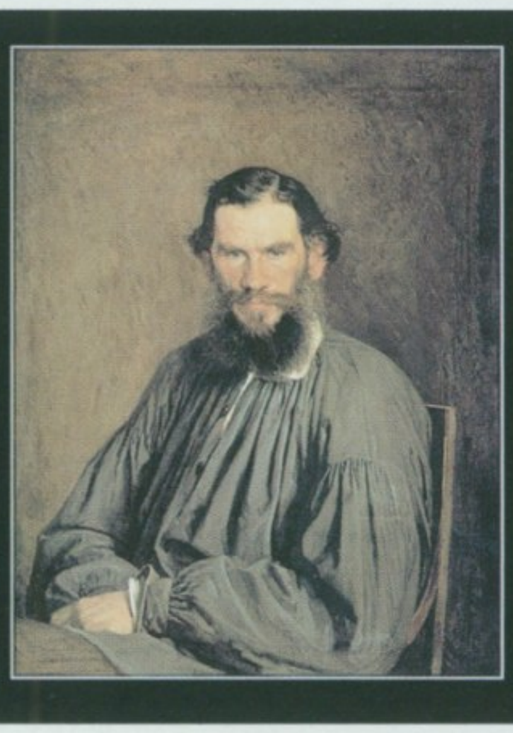
МУЗИКА ЈЕ ПРЕДИВНА НАРОЧИТО АКО У ЊОЈ ИМА САДРЖАЈА.

Деби Хари
америчка поп
певачица
(рођена 1945)

МУЗИКА ЈЕ СТЕНОГРАФСКО БЕЛЕЖЕЊЕ ОСЕЋАЊА.

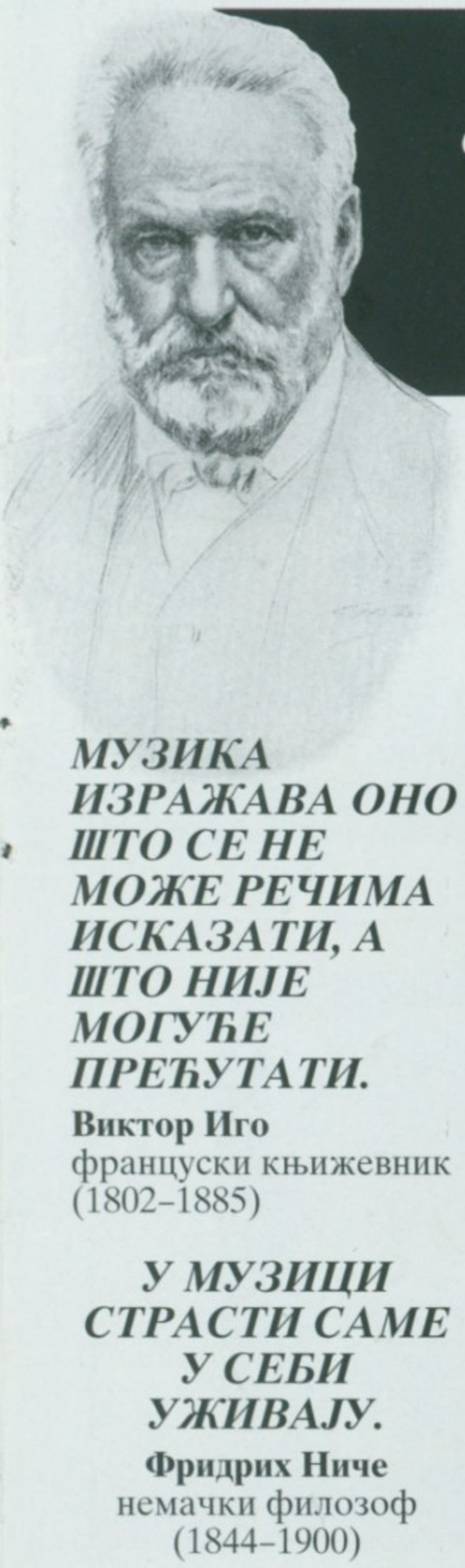
Лав Толстој
руски књижевник
(1828–1910)

Lev Nikolaevich Tolstoi

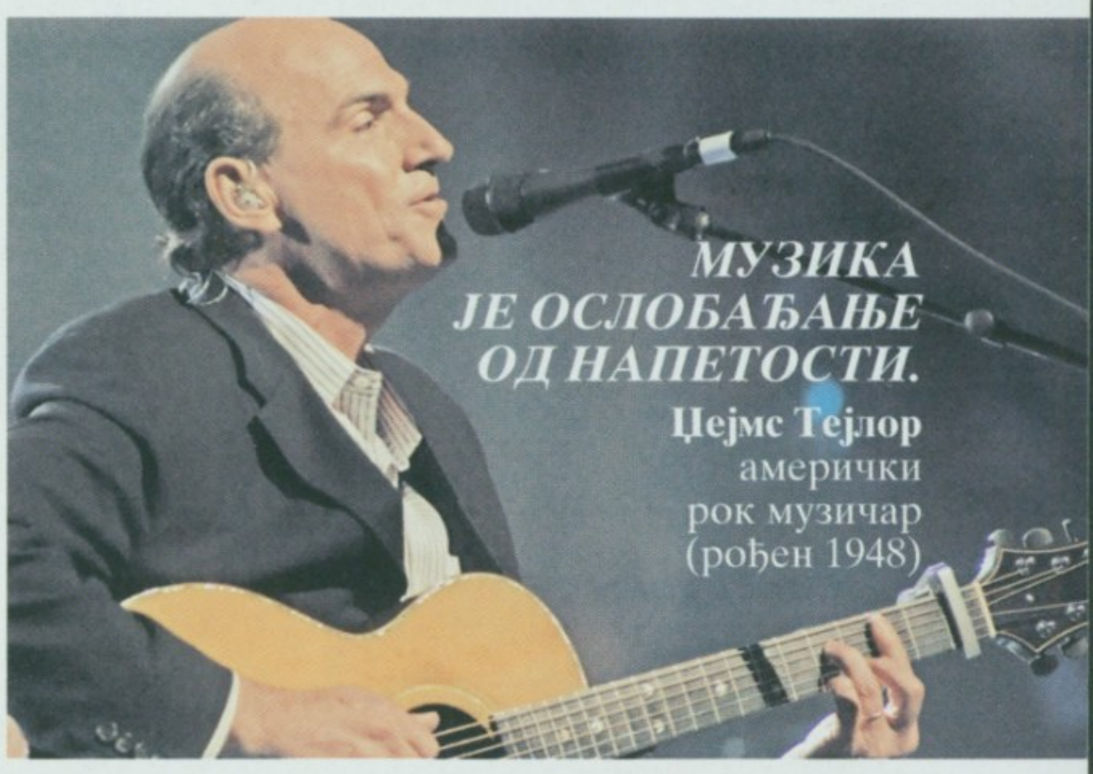
b. 28 August 1828
d. 7 November 1910

МОЈ ЦИЉ ЈЕ ДА СЕ СЈЕДИНИМ С МУЗИКОМ И ЧИТАВ ЖИВОТ ПОСВЕТИМ ТОЈ УМЕТНОСТИ.

Џими Хендрикс
амерички рок гитариста
(1942–1970)

МУЗИКА ЈЕ ОСЛОБАЂАЊЕ ОД НАПЕТОСТИ.

Џејмс Тејлор
амерички
рок музичар
(рођен 1948)

ПОСЛЕ ТИШИНЕ, ОНО ШТО ЈЕ НАЈБЛИЖЕ ИЗРАЖАВАЊУ НЕИЗРЕЦИВОГ ЈЕСТЕ – МУЗИКА.

Олдас Хаксли, британски књижевник
(1894–1963)

МУЗИКА ИЗРАЖАВА ОНО ШТО СЕ НЕ МОЖЕ РЕЧИМА ИСКАЗАТИ, А ШТО НИЈЕ МОГУЋЕ ПРЕЋУТАТИ.

Виктор Иго
француски књижевник
(1802–1885)

НОВАЦ МЕ НЕ ЗАНИМА, ЈА ВОЛИМ МУЗИКУ. ВОЛИМ ДА ПИШЕМ МУЗИКУ И НИСАМ У СТАЊУ ДА СЕБЕ ЗАМИСЛИМ А ДА НЕ ПЕВАМ И НЕ СВИРАМ: ДА ТО НЕ ЧИНИМ, ПОЛУДЕО БИХ.

Пол Сајмон, амерички
рок музичар (рођен 1941)

У МУЗИЦИ СТРАСТИ САМЕ У СЕБИ УЖИВАЈУ.

Фридрих Ниче
немачки филозоф
(1844–1900)

КАД БИ КОМПОЗИТОР МОГАО РЕЧИМА ДА ИСКАЖЕ ОНО ШТО ЖЕЛИ, НЕ БИ СЕ МУЧИО ДА КОМПОНУЈЕ.

Густав Малер
аустријски композитор
(1860–1911)

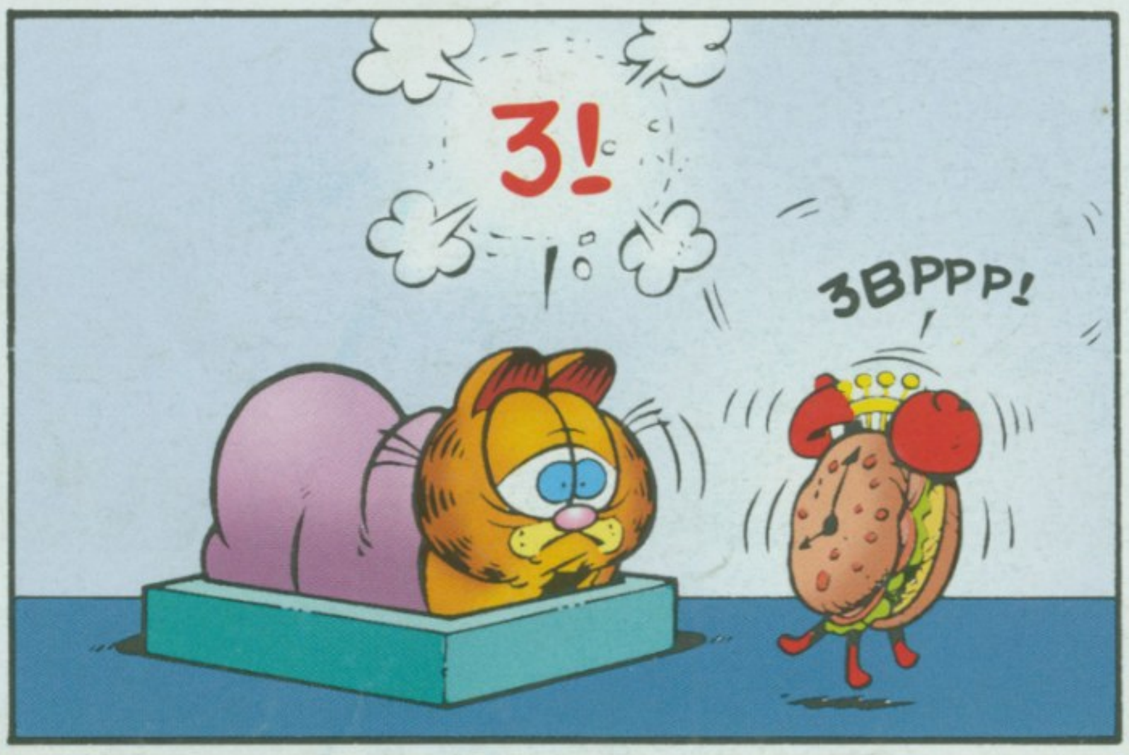

ГАРФИЛД

GARFIELD GARFIELD GARFIELD GARFIELD

BY JIM DAVIS

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК
30. 3. 2007.